

Σήματα Καπνού

ΤΕΥΧΟΣ 17 ΙΟΥΛΙΟΣ 2003

ΔΕΛΤΙΟ ΑΝΤΙΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΛΛΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

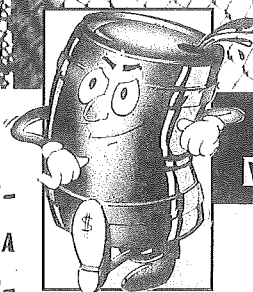

• ΕΔΟΥΑΡΔΟ ΓΚΑΛΕΑΝΟ: ΑΣ ΑΦΗΣΟΥΜΕ ΤΟΝ ΠΕΣΙ-
ΜΙΣΜΟ ΓΙΑ ΚΑΛΥΤΕΡΕΣ ΜΕΡΕΣ • ΚΟΥΒΑ: ΤΙ ΚΡΥΒΕΤΑΙ ΠΙ-
ΣΩ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΤΕΛΕΣΕΙΣ; • ΑΙΛΣΑ: ΜΑ ΑΚΟΜΑ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ
ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΣΕ ΕΞΕΛΙΞΗ • ΚΟΛΟΜΒΙΑ: Η ΜΑΚΡΙΑ ΔΙΑΔΡΙ-

ΜΗ ΤΩΝ ΑΝΤΑΡΤΙΚΩΝ ΚΙΝΗΜΑΤΩΝ • ΑΣΑΜΒΛΕΑΣ ΟΙ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΙΣ ΓΕΙΤΟΝΙΑΣ ΣΤΗΝ
ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ • JORGE ENRIQUE ADOUM: ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΑΓΑΠΗΣ ΣΤΗΝ ΠΛΑΙΝΗ ΚΑΜΑΡΑ •

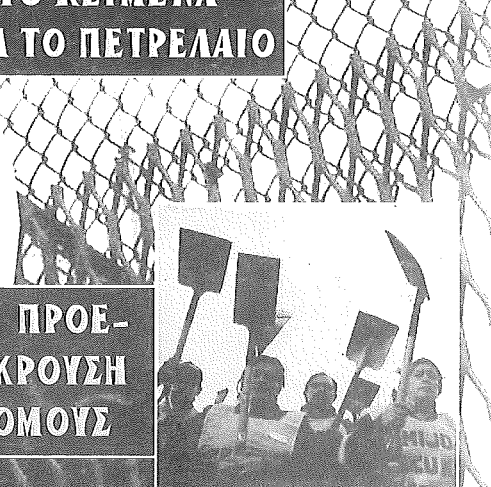
ΧΤΙΖΟΝΤΑΣ ΑΠΟ ΚΟΙΝΟΥ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΗΣ ΑΛ-
ΛΗΛΕΓΓΥΗΣ • ΤΡΕΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΤΣΙΑΠΑΣ: ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΣΠΙΤΙ ΕΧΕΙ ΓΙΝΕΙ
ΠΟΛΥ ΟΜΟΡΦΟ! • ΚΑΠΟΤΕ ΣΤΗΝ

ΑΜΕΡΙΚΗ: ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ 1970 - ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΩΝ
ΜΟΝΤΟΝΕΡΟΣ

ΔΥΟ ΚΕΙΜΕΝΑ
ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ

ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ: ΜΕΤΑ ΤΙΣ ΠΡΟΕ-
ΔΡΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ, Η ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ
ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ ΣΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ

Σήματα Καπνού

ΔΕΛΤΙΟ ΑΝΤΙΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΛΛΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

Έκδοση της

ΟΜΑΔΑΣ
αντιΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
για τη
ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

Ταχ. Διεύθυνση:
Στέκι Μεταναστών,
Βαλτετσίου 35,
1ος όροφος, Εξάρχεια
Τηλ.- Fax: 210-9811763

Τηλ.: 0974 973917

E-mail: ompllaam@yahoo.com

Τιμή: 2 euro

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Από αυτό το τεύχος, όπως ήδη έχουμε προαναγγείλει, η τιμή των «ΣΗΜΑΤΩΝ ΚΑΠΝΟΥ» γίνεται **2 ευρώ** και το αντίτιμο της συνδρομής για 6 τεύχη γίνεται **18 ευρώ**. Οι λόγοι για την αύξηση αυτή, την οποία προσπαθήσαμε και καταφέραμε να την αποφυγούμε επί 3 ολόκληρα χρόνια, είναι, ελπίζουμε, εύκολα αντιληπτοί από τους αναγνώστες των Σ.Κ. Εύλογη και η πεποίθησή μας ότι θα συνεχίσουν να στηρίζουν αυτή την προσπάθεια.

Εξώφυλλο:

Σύνορα Μεξικού - ΗΠΑ:

Μετανάστης προσπαθεί να πηδήσει το φράχτη ασφαλείας που χωρίζει τις δύο χώρες, αναζητώντας το δικό του «διαβατήριο» για μια καλύτερη ζωή. Χιλιάδες μετανάστες έχουν σκοτωθεί σε όλο τον κόσμο από τις κατά τόπους συνοριοφυλακές σε αντίστοιχες προσπάθειες...

Φωτογραφία: JGuadalupe Perez.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΔΟΥΑΡΔΟ ΓΚΑΛΕΑΝΟ: ΑΣ ΑΦΗΣΟΥΜΕ ΤΟΝ ΠΕΣΙΜΙΣΜΟ ΓΙΑ ΚΑΛΥΤΕΡΕΣ ΜΕΡΕΣ	3
ΕΙΔΗΣΕΙΣ	4-12
ΚΟΥΒΑ: ΤΙ ΚΡΥΒΕΤΑΙ ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΙΣ ΚΑΤΑΔΙΚΕΣ;	13-15
ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ: ΜΕΤΑ ΤΙΣ ΠΡΟΕΔΡΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ	17-19
Η ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ ΣΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ	20-21
ΚΑΤΑΚΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑ ΤΙΣ 19 ΚΑΙ 20 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ	21-23
ΛΙΣΑ: ΜΙΑ ΑΚΟΜΑ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΣΕ ΕΞΕΛΙΞΗ	24-27
ΚΟΛΟΜΒΙΑ: Η ΜΑΚΡΙΑ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΤΩΝ ΑΝΤΑΡΤΙΚΩΝ ΚΙΝΗΜΑΤΩΝ	28-32
ΤΟ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ ΚΑΙ Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΗΠΕΙΡΟΣ	33-36
ΤΟ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ ΩΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΟ ΟΠΛΟ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΤΣΑΒΕΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΒΕΝΕΖΟΥΕΛΑΣ	37-39
ΕΝΑΣ ΑΛΛΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΕΙΝΑΙ ΥΠΑΡΚΤΟΣ! ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ: ASAMBLEAS - ΟΙ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΙΤΟΝΙΑΣ, ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ «Η ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΑΚΗ», Ο ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΣ ΦΟΥΡΝΟΣ «LA CASEROLA», Η ΚΛΙΝΙΚΗ PORTUGUESA, BARRATO - ΤΟ ΦΤΗΝΟ ΜΠΑΡΑΚΙ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ	40-44
JORGE ENRIQUE ABOUM: ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΑΓΑΠΗΣ ΣΤΗΝ ΠΛΑΙΝΗ ΚΑΜΑΡΑ	45
ΧΤΙΖΟΝΤΑΣ ΑΠΟ ΚΟΙΝΟΥ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ	46
«ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΣΠΙΤΙ ΕΧΕΙ ΓΙΝΕΙ ΠΟΛΥ ΟΜΟΡΦΟ»: ΤΡΕΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΣΙΑΠΑΣ	47
ΚΑΠΟΤΕ ΣΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ: ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ 1970 - ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΩΝ ΜΟΝΤΟΝΕΡΟΣ	48-51

ΓΙΝΕ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΗΣ - ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΡΙΑ ΣΤΑ «ΣΗΜΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ»

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ: 18 EURO ΓΙΑ 6 ΤΕΥΧΗ

Πολλοί και πολλές από σας, μας έχετε ζητήσει να έρχεται το περιοδικό μας στο σπίτι σας. Συμπληρώστε λοιπόν τα στοιχεία σας και **στείλτε μας αυτό το απόκομμα και 18 ευρώ, που είναι η τιμή του περιοδικού + ταχυδρομικά** και εμείς αναλαμβάνουμε να σας στέλνουμε τα ΣΗΜΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ (6 τεύχη το χρόνο) και οποιαδήποτε άλλη έκδοση πραγματοποιούμε.

Το παραπάνω ποσό μπορείτε να μας το στείλετε:

α) Με ταχυδρομική επιταγή: **Αριάδνη Λελάκη, Ζαννή 10-12, 185 36 Πειραιάς.**

β) Με κατάθεση στο λογαριασμό **017 01 021668 52** της **Αγροτικής Τράπεζας** στο όνομα **Γεωργία Ντούσια**. (Στην περίπτωση αυτή -αποφεύγετε τα έξοδα της επιταγής- στείλτε μας και αντίγραφο της απόδειξης κατάθεσης. Ταχυδρομικά στην παραπάνω διεύθυνση ή με **fax στο 210-3304679**).

Όνοματεπώνυμο

Διεύθυνση (οδός και αριθμός)

Πόλη

T.K.

Τηλέφωνο

Fax*

E-mail*

(*) Προαιρετικά, αν θέλετε να σας ενημερώνουμε για τις δραστηριότητές μας.

Κεντρική διάθεση: **ΣΤΕΚΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ**, Βαλτετσίου 35, 1ος όροφος, **ΑΘΗΝΑ**

Τηλ.- Fax: 010-9811763, Τηλ.: 0944-422738, E-mail: ompllaam@yahoo.com.

Διατίθεται επίσης στα βιβλιοπωλεία: «**ΒΑΒΕΛ**» (Λόντου 1 & Ζ. Πηγής, Εξάρχεια), «**ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ**» (Θεμιστοκλέους 37, Εξάρχεια), «**ΠΟΛΙΤΕΙΑ**» (Ασκληπιάδου 3, Αθήνα), «**ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ**» (Γραβιάς 3-5), «**SOLARIS**» (Μπότσης 6), «**ΟΥΤΟΠΙΑ**» (Σουλτάνη 8), «**UNDERGROUND**» (Καραολή & Δημητρίου 56, Πειραιάς), «**ΑΙΩΝΕΣ**» (Κομνηνών 24 & Οδυσσέως, Νίκαια), «**ΑΠΡΟΒΛΕΠΤΟ**» (Ρ. Φερραίου 25, Ηλιούπολη, τηλ. 210-9940110) και στα περίπτερα της πλατείας Κάνιγγος και της πλατείας Εξαρχείων.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: • Καφέ «**ΣΤΙΣ ΓΕΙΤΟΝΙΕΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ**», Αρμενοπούλου 5, τηλ. 2310-215462

• Βιβλιοπωλείο «**ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ**», Νίκης 3 • Πάνης Αγγελιάδης, τηλ. 2310-816056 & 6944-797331

ΣΕΡΡΕΣ: «**ΤΟ ΠΕΡΑΣΜΑ**», Σταγείρων 11, τηλ. 23210-64720

ΠΟΛΕΜΑΪΔΑ: Βιβλιοπωλείο - Τυπογραφείο «**ΛΕΚΤΟΡ**», 25ης Μαρτίου 48, τηλ. 24630-53250

ΤΡΙΚΑΛΑ: Τηλ. 6932-581399, **ΑΓΡΙΝΙΟ:** Καφέ «**ΑΛΒΕΛΟΝ**», **ΜΥΤΙΛΗΝΗ:** Τηλ. 22510-43590

ΠΑΤΡΑ: Βιβλιοπωλείο «**ΤΡΟΧΟΣ**», τηλ. 2610-224547 **ΚΑΛΑΜΑΤΑ:** Βιβλιοπωλείο «**ΠΑΝΩΡΑ**», Ιατροπούλου 1, τηλ. 27210-26191

ΣΠΑΡΤΗ: Εκδόσεις «**ΙΔΙΟΜΟΡΦΗ**», Δωριέων 45, τηλ. 27310-82203

ΧΑΝΙΑ: • Βιβλιοπωλείο «**ΣΧΗΜΑ**» Δημοκρατίας 38 • Βιβλιοπωλείο «**ΠΟΛΥΕΔΡΟ**» Μπνιαλή 26

ΡΕΘΥΜΝΟ: «**ΚΕΝΤΡΟ ΝΕΩΝ**» Δ. Ρεθύμνης

ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ: ΤΗΛ. 210 - 3303991, 9589022

ΑΣ ΑΦΗΣΟΥΜΕ ΤΟΝ ΠΕΣΙΜΙΣΜΟ ΓΙΑ ΚΑΛΥΤΕΡΕΣ ΜΕΡΕΣ

Στην καστιλιάνικη γλώσσα, όταν καμιά φορά τυχαίνει να θέλουμε να πούμε ότι έχουμε ελπίδες, λέμε: τρέφουμε ελπίδες. Όμορφη έκφραση, όμορφη πρόκληση: την ελπίδα την τρέφουμε, την προστατεύουμε για να μην μας πεθάνει από το κρύο, έρμαιο των μαινόμενων στοιχείων της φύσης, στις μέρες που ζούμε. Σύμφωνα με μια δημοσκόπηση, η οποία πραγματοποιήθηκε σε δεκαεπτά χώρες της Λατινικής Αμερικής, τρεις στους τέσσερις ανθρώπους λένε ότι η κατάστασή τους χειροτερεύει....

Αλλά, στο στημόνι της πραγματικότητας, όσο εφιαλτική και αν είναι, γεννιώνται νέα υφάσματα, φτιαγμένα από νήματα με πολλά και διαφορετικά χρώματα. Τα εναλλακτικά κοινωνικά κινήματα.

Εδουάρδο Γκαλεάνο

Η διαδικασία δεν έχει τίποτα το θαυματικό, και συμβαίνει κυρίως σε τοπικό επίπεδο, αλλά σε όλα τα μέρη του κόσμου αναδύονται μύριες νέες δυνάμεις.

Αναδύονται από κάτω προς τα πάνω και από μέσα προς τα έξω. Αθόρυβα αναλαμβάνουν να επαναθεμελιώσουν τη δημοκρατία σαν γέννημα της λαϊκής συμμετοχής και ξεθάβουν τις περιφρονημένες παραδόσεις της ανεκτικότητας, της αλληλοβοήθειας και της συνύπαρξης με τη φύση. Ένας από τους εκπροσώπους αυτών των δυνάμεων, ο Μάνφρεντ Μάξ-Νεφ, τις περιγράφει σαν ένα νέφος από κουνούπια, κινούμενο με ορμή κατά ενός συστήματος που δε θέλει οι άνθρωποι να αγκαλιάζονται αλλά να διαγκωνίζονται:

–Το νέφος των κουνουπιών -λέει- είναι πιο ισχυρό κι από ρινόκερο. Τα κουνούπια αυξάνονται, αυξάνονται και βουίζουν, βουίζουν.

Στη Λατινική Αμερική αυτές οι δυνάμεις είναι ένα επικίνδυνο είδος που εξαπλώνεται: οργανώσεις των χωρίς-γη, των χωρίς-στέγη, των χωρίς-δουλειά, των χωρίς φωνή, όλων των χωρίς. Σε πολλά μέρη του χάρτη της Λατινικής Αμερικής οι άνθρωποι ενώνονται, παρά την παραλυτική δράση του φόβου, και ενωμένοι μαθαίνουν να μην σιωπούν.

Η επίσημη Ιστορία, η ακρωτηριασμένη μνήμη, είναι μια παλιά τελετή στην οποία οι δυνάστες του κόσμου ευλογούν τα γένια τους. Οι προβολείς αυτής της Ιστορίας φωτίζουν την κορυφή αφήνοντας τη βάση στο σκοτάδι. Οι εσαεί αόρατοι μπαίνουν στο σκηνικό της Ιστορίας στο τέλος, σαν κομπάρσοι του Χόλιγουντ. Ωστόσο αυτοί, οι πρωταγωνιστές της αληθινής Ιστορίας, οι απαρνημένοι, οι απατημένοι, οι κρυφοί πρωταγωνιστές της σημερινής και της χθεσινής πραγματικότητας, είναι οι μόνοι που μπορούν να ενσαρκώσουν την ελπίδα για μια ενδεχόμενη διαφορετική πραγματικότητα.

Ευτυχώς κανείς δε λειοπια ότι η Ιστορία είναι αλάθητη. Γνωρίζουμε καλά ότι η Ιστορία σφάλει, αφαιρείται, κοιμάται, χάνεται. Την Ιστορία τη φτιάχνουμε εμείς κι εκείνη μας μοιάζει. Αλλά είναι κι αυτή όπως κι εμείς απρόβλεπτη. Η ανθρώπινη ιστορία είναι σαν το ποδόσφαιρο: το καλύτερο στοιχείο της είναι ότι μπορεί να κάνει την έκπληξη.

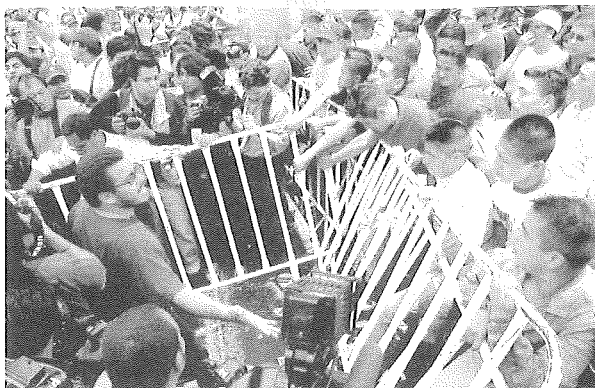
Πέρα από κάθε πρόγνωση, πέρα από κάθε βεβαιότητα, ορισμένες φορές ο μικρούλης Δαβίδ ταραάζει συθέμελα τον αήττητο Γολιάθ.

Ας αφήσουμε, λοιπόν, τον πεσιμισμό για καλύτερες μέρες, όπως έγραψε ένας άγνωστος, ένας περαστικός σε έναν τοίχο της Μπογκοτά.

Και να θρέψουμε την ελπίδα. Όμορφη έκφραση, όμορφη πρόκληση.

ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ: Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΑΠΕΡΓΕΙ!

Οι δύο προηγούμενοι μήνες έχουν καταγραφεί ως μήνες δυναμικών κινητοποιήσεων μαθητών και φοιτητών, δασκάλων και εκπαιδευτικών όλων των βαθμίδων της δημόσιας εκπαίδευσης, σε έναν αφάνταστα μεγάλο αριθμό χωρών της Λατινικής Αμερικής: Μεξικό, Κόστα Ρίκα, Ονδούρα, Δομινικανή Δημοκρατία, Γουατεμάλα, Εκουαδόρ, Βολιβία, Χιλή και Περού είναι οι χώρες που είδαν μαθητές και καθηγητές να καταλαμβάνουν τους δρόμους προσπαθώντας να σώσουν τη δημόσια εκπαίδευση από τη δίνη των ιδιωτικοποιήσεων και από τη σκόπιμη υποβάθμισή της, διεκδικώντας καλύτερους μισθούς, αυξήσεις των δαπανών για την Παιδεία, βελτίωση υποδομής και εξοπλισμού και εκδημοκρατισμό των θεσμικών οργάνων που χαράζουν τις εκπαιδευτικές πολιτικές. Οι κινητοποιήσεις προσέλαβαν άμπολλες μορφές ειρηνικής και βίαιης έκφρασης: απεργίες, πορείες και κλείσιμο δρόμων, συγκρούσεις με τις δυνάμεις καταστολής, καταλήψεις δημόσιων κτιρίων και πανεπιστημίων, συγκρότηση συνελεύσεων ανεξάρτητων από τα επίσημα συνδικάτα και τοπικών επιτροπών αυτόνομης δράσης. Δράση που συνεχίζει να ξεδιπλώνεται μέχρι τις μέρες μας παρασύροντας μαζί της και άλλα τμήματα του πληθυσμού, με πιο χαρακτηριστικό το παράδειγμα του Περού, όπου η απεργία 280 χιλιάδων εκπαιδευτικών έλαβε σύντομα διαστάσεις κοινωνικής εξέγερσης αναγκάζοντας το κράτος να την καταστείλει με την επιβολή της κατάστασης έκτακτης ανάγκης και τη δολοφονία ενός φοιτητή.

ΜΕΞΙΚΟ Οι δάσκαλοι στους δρόμους

Από την 1η Μαΐου το Μεξικό συμπληρώνει τον μακρύ κατάλογο των χωρών της Λατινικής Αμερικής που συγκλονίζονται από τις κινητοποιήσεις εκπαιδευτικών. Απεργία διαρκείας που έχει συμπληρώσει ήδη έναν μήνα, συγκρούσεις με την αστυνομία και καταλήψεις κτιρίων συνθέτουν το σκηνικό στην πρωτεύουσα και άλλες μεγάλες πόλεις του Μεξικού. Οι διεκδικήσεις των εκπαιδευτικών, όπως και αλλού, είναι: μισθολογικές αυξήσεις, βελτίωση της κοινωνικής ασφάλισης, υπεράσπιση του δημόσιου χαρακτήρα της εκπαίδευσης, αύξηση των δαπανών για την παιδεία και εκδημοκρατισμός του Εθνικού Συνδικάτου Εκπαιδευτικών (SNTE). Είναι ενδεικτικό της δράσης του SNTE το γεγονός ότι τρεις από τους προηγούμενους γενικούς του γραμματείς – ανάμεσά τους και η νυν πρόεδρος του PRI – κατηγορούνται ως υποκινητές των εξαφανίσεων και δολοφονιών περισσότερων από 100 διαφωνούντων εκπαιδευτικών τις δεκαετίες '70 και '80.

Την 1η Μαΐου, μέλη του Εθνικού Συντονιστικού Εκπαιδευτικών (CNTE) – μαζικός φορέας που πρωταγωνιστεί στις κινητοποιήσεις – έστησαν έναν μεγάλο καταυλισμό έξω από τη Διεύθυνση Δημόσιας Εκπαίδευσης, με αίτημα να συνομιλήσουν με τους αρμόδιους φορείς για τις διεκδικήσεις των απεργών. Από εκείνη τη μέρα μέχρι τη στιγμή που γράφονται οι γραμμές αυτές, ο καταυλισμός αποτελεί το σημείο σύγκλισης και αφετηρίας των διαδηλώσεων στην Πόλη του Μεξικού. Στις 15 Μαΐου, «Ημέρα του Δασκάλου» για το Μεξικό, ένα τμήμα της πορείας 20.000 εκπαιδευτικών κατευθύνθηκε στο Προεδρικό Μέγαρο, όπου ο πρόεδρος Φοξ δεξιωνόταν τους ηγέτες του SNTE. Ύστερα από σύ-

γκρουση με την αστυνομία κατάφεραν να περάσουν τον κλοιό ασφαλείας και να περικυκλώσουν για τρεις ώρες το κτίριο. Ένα άλλο κομμάτι της πορείας κατέληξε στα γραφεία του SNTE και τα κατέλαβε. Ανάλογες καταλήψεις πραγματοποιήθηκαν τις επόμενες μέρες και σε άλλα δημόσια κτίρια, ενώ κινητοποιήσεις εκπαιδευτικών λαμβάνουν χώρα και σε άλλες πολιτείες όπως στο Γκερέρο, την Οαχάκα και στο Μίτσοακάν. Η πρώτη μέχρι στιγμής παραχώρηση από την κυβέρνηση είναι μία αύξηση στους μισθούς ύψους 7,9%, την οποία οι απεργοί απορρίπτουν καθώς δεν αντιστοιχεί παρά σε λίγα περισσότερα πέσος την ημέρα. Όπως οι ίδιοι υποστηρίζουν, η αγοραστική τους δύναμη έχει τα τελευταία χρόνια μειωθεί περισσότερο από 80%, ενώ οι μισθοί τους είναι από τους χαμηλότερους στη Λατινική Αμερική.

ΧΙΛΗ Προβλήματα για την κυβέρνηση Λάγος

Πολυάριθμες διαδηλώσεις μαθητών, φοιτητών, εργαζομένων και ιθαγενών, απεργίες και καταλήψεις πανεπιστημίων δείχνουν σημάδια μιας αναβίωσης του κοινωνικού κινήματος το τελευταίο διάστημα στη Χιλή. Ύστερα από μία περίοδο σχετικά αδιαμαρτύρητης αποδοχής της νεοφιλελεύθερης πολιτικής, μεγάλα κομμάτια της χιλιανής κοινωνίας φαίνεται να αμφισβητούν το «φιλολαϊκό» προφίλ της κεντρικής κυβέρνησης Λάγος. Της κυβέρνησης που επιβάλλει ένα πέπλο ατιμωρησίας γύρω από τα εγκλήματα του παρελθόντος και την ίδια στιγμή εφαρμόζει τον αντιτρομοκρατικό νόμο σε αγωνιστές Μαπούτσε, που αρνείται να αλλάξει το Σύνταγμα της δικτατορίας και απελευθερώνει τον Πινοσέτ, που ιδιωτικοποιεί, τέλος, ό,τι δημόσιο έχει απομείνει.

Τον Απρίλιο μαθητές και καθηγητές συμμετείχαν σε μία σειρά απεργιών και διαδηλώσεων, οι οποίες τερματίστηκαν τις περισσότερες φορές με βίαιη επέμβαση της αστυνομίας. Η πορεία της 1ης Μαΐου είχε τη μεγαλύτερη συμμετοχή από όλα τα προηγού-

μενα χρόνια, κατέληξε δε σε εκτεταμένα επεισόδια στο κέντρο του Σαντιάγο με εμπρησμούς και λεηλασίες κυβερνητικών κτιρίων και πολυεθνικών. Τον Μάιο 50 χιλιάδες φοιτητές κατέβηκαν στους δρόμους διαμαρτυρόμενοι για την αύξηση των διδάκτρων και τη συνεχή υποβάθμιση της δημόσιας εκπαίδευσης, καταλαμβάνοντας μέχρι τις μέρες μας τα μεγαλύτερα πανεπιστήμια της χώρας και στήνοντας μπλόκα στις κεντρικές οδικές αρτηρίες. Οι κινητοποιήσεις αυτές συνοδεύονται από τις διαδοχικές απεργίες των εργαζομένων στην Υγεία, στο δημόσιο τομέα και στα λιμάνια της χώρας ενάντια στις ιδιωτικοποιήσεις και τη μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού συστήματος. Στις 21 Μαΐου σημειώθηκαν στο Βαλπαράϊσο μεγάλης έκτασης επεισόδια και συνελήφθησαν περισσότεροι από 100 εργαζόμενοι και φοιτητές στην προσπάθειά τους να ματαιώσουν τη δημόσια ομιλία του προέδρου Λάγος. Ο πρόεδρος θα αναφερόταν στο «κοινωνικό και οικονομικό θαύμα» της Χιλής...

Παράλληλα, εντείνεται η σύγκρουση της κυβέρνησης με τους ιθαγενείς Μαπούτσε. Αιτία είναι η αυξημένη επιχειρηματική δραστηριότητα εγχώριων και πολυεθνικών εταιρειών στις πλούσιες σε βιοποικιλότητα ιθαγενικές περιοχές. Στα τέλη του Απριλίου το Κοινοβούλιο απέρριψε την πρόταση συνταγματικής αναγνώρισης των ιθαγενών λαών της Χιλής (Μαπούτσε, Αϊμάρα, Ράπα Νούι, κ.ά.) και κατοχύρωσης των δικαιωμάτων τους. Παρέμεινε λοιπόν σε ισχύ ο ελλιπής ιθαγενικός νόμος του 1991, ο οποίος κάνει λόγο για «ιθαγενείς πληθυσμούς» και όχι ιθαγενείς λαούς και αρνείται να αναγνωρίσει συνταγματικά τα κυριαρχικά τους δικαιώματα που αφορούν τη γλώσσα, την κουλτούρα και την ιδιαίτερη μορφή κοινωνικής οργάνωσης στα εδάφη όπου οι λαοί αυτοί αναπτύχθηκαν.

ΚΟΣΤΑ ΡΙΚΑ

Απεργία διαρκείας στην εκπαίδευση

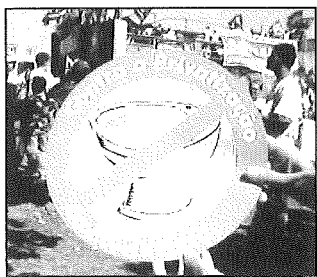
Απεργία διαρκείας έχουν κηρύξει από τις 17 Μαΐου στην Κόστα Ρίκα οι εργαζόμενοι στην πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Οι εκπαιδευτικοί διαμαρτύρονται για την πολύμηνη καθυστέρηση των πληρωμών και την αθέτηση από την κυβέρνηση των συμφωνιών για αυξήσεις στους μισθούς και στις δαπάνες για την Παιδεία. Οι απεργγοί έχουν να αντιμετωπίσουν το κλίμα τρομοκρατίας που καλλιεργεί η κυβέρνηση καθώς και την πολύ δυσμενή για τα εργατικά δικαιώματα νομοθεσία που προβλέπει μείωση μισθού για τους εκπαιδευτικούς που απεργούν καθώς και απόλυση όποιου απουσιάζει από τα καθήκοντά του περισσότερες από τρεις μέρες. Παράλληλα, απεργία διαρκείας πραγματοποιούν οι εργαζόμενοι στον τομέα του ηλεκτρισμού, ενώ διαδοχικές γενικές απεργίες έχουν κηρυχθεί στον δημόσιο τομέα για την καταγγελία της οικονομικής πολιτικής της κυβέρνησης και την υπογραφή της Συμφωνίας Ελευθέρου Εμπορίου με τις Ηνωμένες Πολιτείες.

BRAZILIA

Μια αμφισβητούμενη
μεταρρύθμιση

Το προσχέδιο νόμου για τη μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού συστήματος είναι η αιτία της πρώτης μεγάλης διαμάχης στο εσωτερικό του Κόμματος των Εργαζομένων. Με κεντρικό επιχείρημα την κατάργηση των προνομίων ορισμένων δημοσίων υπαλλήλων που λαμβάνουν μισθούς έως και 15.000 ευρώ, το μεγάλο έλλειμμα των συνταξιοδοτικών ταμείων και τη γήρανση του πληθυσμού, η σχεδιαζόμενη μεταρρύθμιση επιχειρεί να εισαγάγει πολλές από τις αλλαγές στις οποίες το PT είχε αντισταθεί στο παρελθόν. Πιο αναλυτικά, προβλέπει την αύξηση των ορίων συνταξιοδότησης από τα 53 στα 60 χρόνια για τους άνδρες και από τα 48 στα 53 για τις γυναίκες, την επιβολή φόρου 11% στις συντάξεις άνω των 300 ευρώ και τη θέσπιση ενός ανώτατου ορίου για τους μισθούς των δημοσίων υπαλλήλων ύψους 6.000 ευρώ. Αυτό ήταν ουσιαστικά το μοναδικό σημείο σύγκλισης με τα συνδικάτα, τα οποία μάλιστα ζήτησαν ο ανώτερος μισθός να μην υπερβαίνει τα 4.000 ευρώ. Ύστερα από πιέσεις όμως της κρατικής γραφειοκρατίας η πρόταση απορρίφθηκε και τελικά το όριο των 6.000 ευρώ δεν αφορά παρά κάτι περισσότερο από 200 κρατικούς λειτουργούς.

Η πραγματικότητα ωστόσο είναι αρκετά διαφορετική. Αυτοί που αποκαλούνται προνομιούχοι δεν είναι παρά μία μειοψηφία: το 80% των συνταξιούχων λαμβάνει λιγότερα από 600 ευρώ, ενώ μισθοί και συντάξεις παραμένουν στα ίδια επίπεδα από το 1994. Η νέα μεταρρύθμιση δίνει πλέον τη δυνατότητα και το κίνητρο στα ανώτερα εισοδήματα να αναζητήσουν μία ιδιωτική συμπληρωματική ασφάλιση για μεγαλύτερες αποδόσεις, ανοίγοντας το δρόμο στην ιδιωτική ασφάλιση.

Όσον αφορά τα οικονομικά των ταμείων, το 2002 παρουσίασαν ένα πρωτογενές πλεόνασμα 10 δισεκατομμυρίων ευρώ, με το οποίο ωστόσο καλύπτουν δαπάνες άλλες από αυτές της κοινωνικής ασφάλισης, όπως για παράδειγμα την εξυπηρέτηση του εξωτερικού χρέους. Από την άλλη πλευρά, οι οφειλές τρίτων προς τα ταμεία ξεπερνούν τα 10 δισεκατομμύρια ευρώ, ποσό με το οποίο θα μπορούσε να καταρριφθεί εύκολα ο μύθος του «ελλείμματος». Ανάμεσα στους οφειλέτες βρίσκονται μεγάλες ιδιωτικές τράπεζες και πολυεθνικές επιχειρήσεις. Σχετικά, τέλος, με τη γήρανση του πληθυσμού, τα επίσημα στοιχεία δείχνουν ότι στη Βραζιλία θα υπάρχει αύξηση του ποσοστού γυναικών και αντρών σε παραγωγική ηλικία τουλάχιστον μέχρι το 2030. Εξάλλου, το ποσοστό του πληθυσμού άνω των 65 χρόνων είναι κάτι παραπάνω από 5%, τη στιγμή που στις αναπτυσσόμενες χώρες ξεπερνάει το 20%.

Στο εσωτερικό του PT υπήρξαν φωνές διαμαρτυρίας, δεν ήταν όμως οι αναμενόμενες. Η αυστηρή στάση της ηγεσίας του κόμματος απέναντι στους διαφωνούντες αποτελεί ίσως μία πιθανή εξήγηση. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η αποπομπή ιστορικών στελεχών του PT – τριών βουλευτών και ενός γεροϋσιαστή – από την κοινοβουλευτική ομάδα του κόμματος, λόγω της έντονης αντίθεσής τους στη μεταρρύθμιση και της συμμετοχής τους σε συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας. Το επόμενο διάστημα μία εσωτερική επιτροπή θα εξετάσει το ενδεχόμενο οριστικής διαγραφής τους. Οι διαφωνούντες υποστηρίζουν το αυτονόητο: ότι το Κόμμα των Εργαζομένων θα πρέπει να παραμένει πιστό στις παραδοσιακές του θέσεις και να ικανοποιήσει τις προσδοκίες των εκατομμυρίων Βραζιλιάνων που το εμπιστεύθηκαν για την πολυπόθητη κοινωνική αλλαγή. Ότι, τέλος, η μεταρρύθμιση μεταθέτει την ευθύνη της κοινωνικής κρίσης στα ασθενέστερα κοινωνικά στρώματα και δημιουργεί τις προϋποθέσεις για μία πιο επιθετική διείσδυση του ιδιωτικού κεφαλαίου. Στις 11 Ιουνίου πραγματοποιήθηκε μία συγκέντρωση 30.000 δημοσίων υπαλλήλων στην Μπραζιλία, στο οικονομικό κέντρο της χώρας. Ήταν η πρώτη από μία σειρά κινητοποιήσεων που έχουν εξαγγείλει οι εργαζόμενοι για την καταγγελία της σχεδιαζόμενης μεταρρύθμισης.

Δυναμική

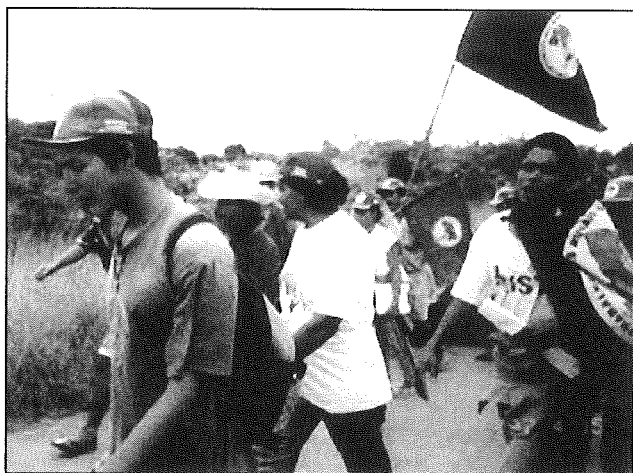
Νέο γύρο κινητοποιήσεων και καταλήψεων γης ξεκίνησε από τον Απρίλιο το Κίνημα των Χωρίς Γη σε μία προσπάθεια άσκησης πίεσης προς την κυβέρνηση για την υλοποίηση της Αγροτικής Μεταρρύθμισης και την ικανοποίηση των αιτημάτων των ακτημόνων αγροτών. Μέχρι στιγμής έχει πραγματοποιήσει καταλήψεις εκτάσεων σε 7 πολιτείες, ενώ προετοιμάζει καταλήψεις σε άλλες 23. Το MST μαζί με τη Via Campesina (συντονιστικό όργανο αγροτικών οργανώσεων από όλο τον πλανήτη) ανακοίνωσε επίσης την έναρξη μιας καμπάνιας για την καταγγελία του λατιφούντιου και την προώθηση της Αγροτικής Μεταρρύθμισης. Στα πλαίσια της καμπάνιας θα αναπτυχθούν δράσεις σε εθνικό επίπεδο που θα πάρουν τη μορφή πολιτικών εκδηλώσεων, καταλήψεων γης και μεγάλων πορειών. Ο σκοπός είναι να καταδειχθούν η τραγικές συνέπειες της ύπαρξης του λατιφούντιου και να προβληθεί το αναγκαίο μιας αγροτικής μεταρρύθμισης που θα απαλλοτριώσει τις τεράστιες μη παραγωγικές εκτάσεις προς όφελος των ακτημόνων αγροτών. Όπως αναφέρουν ανακρινόμενες του MST, στη Βραζιλία καλλιεργείται μονάχα το 10% της γης, ενώ ενδεικτικό του βαθμού συγκέντρωσης της γης είναι το γεγονός ότι οι εκτάσεις 27 χιλιάδων μεγαλοτσιφλικιάδων και πολυεθνικών αντιπροσωπεύουν το 40% των συνολικών εδαφών. Η διανομή των ακαλλιέργητων εκτάσεων, υποστηρίζουν, θα μπορούσε να ικανοποιήσει τις ανάγκες όλων των αγροτών χωρίς γη, τροφοδοτώντας την εσωτερική αγορά με όλα τα απαραίτητα διατροφικά αγαθά.

Στις 19 Μαΐου, δύο χιλιάδες μέ-

επανεμφάνιση του MST

λη του MST, με την υποστήριξη αγροτικών και εκκλησιαστικών οργανώσεων, εισέβαλαν οπλισμένοι με ξύλα, αγροτικά εργαλεία και βόμβες μολότοφ στις εγκαταστάσεις της εταιρίας Ζόάο Σάντος, σε ένα από τα μεγαλύτερα τσιφλίκια της πολιτείας Περναμπούκο και κατάστρεψαν κτίρια, αποθήκες και γεωργικές μηχανές. Στην περιοχή αυτή είχαν εγκατασταθεί από το 1997 300 οικογένειες χωρίς γη, επιτυγχάνοντας την απαλλοτρίωση υπέρ τους 800 εκταρίων. Ο ιδιοκτήτης της έκτασης κατάφερε ωστόσο μέσω προσφυγής την ακύρωση της απόφασης. Η εισβολή αυτή και οι λεηλασίες – τις οποίες η τοπική αστυνομία παρακολούθησε ανήμπορη να αντιδράσει –, αποτέλεσαν την απάντηση των Χωρίς Γη στις αυξανόμενες τους δύο τελευταίους μήνες απειλές και παρενοχλήσεις από την ιδιωτική και τη στρατιωτική αστυνομία για την τρομοκράτηση και τον εκτοπισμό των εγκαταστημένων οικογενειών. Το Περναμπούκο είναι μαζί με τις πολιτείες Μάτο Γκρόσο και Παρά μια από τις περιοχές της Βραζιλίας όπου η σύγκρουση για τη γη έχει αποκτήσει τη μεγαλύτερη ένταση. Από το 1995 έως το 2002 έχουν εγκατασταθεί στην περιοχή 35 χιλιάδες οικογένειες, ενώ έχουν σημειωθεί 17 δολοφονίες, 430 τραυματισμοί από επιθέσεις και έχουν φυλακιστεί 235 αγρότες. Την ίδια χρονική στιγμή, στην πολιτεία Μάντα ντο Σουλ ακτήμονες αγρότες πραγματοποίησαν μπλόκα στους δρόμους και λεηλάτησαν τις αποθήκες του Εθνικού Ινστιτούτου Εποικισμού και Αγροτικής Μεταρρύθμισης (INCRA), διαμαρτυρόμενοι για την πολιτική του και για την αθέτηση προηγούμενων συμφωνιών. Τέλος, στο Σάο Πάολο δημιουργήθηκε ο μεγαλύτερος καταυλισμός στην ιστορία του

MST, ικανός να φιλοξενήσει 5.000 οικογένειες. Οι καταυλισμοί των μελών του MST στήνονται στις παρυφές των αυτοκινητοδρόμων ή στα σύνορα μεγάλων ακαλλιέργητων κτημάτων, περιμένοντας από την κυβέρνηση να τους παραχωρήσει κάποια έκταση ή προετοιμάζοντας καταλήψεις παρακείμενων εδαφών. Στην αυξανόμενη όμως κινητικότητα των Χωρίς Γη οι τσιφλικάδες απαντούν με το σχηματισμό ένοπλων συμμοριών και επιθέσεις προς τις κοινότητές τους. Στα τέλη Μαΐου τρεις αγρότες βρέθηκαν δολοφονημένοι στην περιοχή του Σάο Πάολο. Δράστης είναι κατά πάσα πιθανότητα μία από τις πολυάριθμες ιδιωτικές φρουρές στις υπηρεσίες των μεγαλογαιοκτημόνων, οι οποίες πάντα λειτουργούν με πλήρη ατιμωρησία και κάτω από την ανοχή των επίσημων αρχών. Λίγες μέρες αργότερα, στην πολιτεία Παραΐμπα, δολοφονήθηκε ένας αγρότης και τραυματίστηκαν 10 από την ιδιωτική αστυνομία του γαιοκτημόνα και εμπόρου όπλων Μάρκος Ναπολεάο. Οι 50 οικογένειες που έχουν καταλάβει και καλλιεργούν από το 2001 μία έκταση 400 εκταρίων, είχαν δεχτεί τον Σεπτέμβριο άλλη μία επίθεση από τον ιδιοκτήτη της έκτασης που κατέληξε στον εμπρησμό και την καταστροφή όλων τους των υπαρχόντων.

Ένα άλλο μέτωπο του MST είναι στραμμένο προς την αποτροπή της καλλιέργειας γενετικά τροποποιημένων σπόρων και την παραγωγή μεταλλαγμένων τροφίμων. Τον Απρίλιο, τρεις χιλιάδες μέλη των Χωρίς Γη εισέβαλαν στον πειραματικό σταθμό της βορειοαμερικανικής Monsanto, στην πολιτεία Πόντα Γκρόσα, και κατέστρεψαν 4,5 εκτάρια μεταλλαγμένου καλαμποκιού. Την επόμενη εβδομάδα, 100 οικογένειες εισέβαλαν στις ίδιες εγκαταστάσεις και κατέλαβαν μία έκταση 45 εκταρίων. Τρίτη συνεχόμενη επίθεση δέχτηκε η εταιρεία στις 3 Ιουνίου, όταν 200 περίπου μέλη του MST εισέβαλαν στις εγκαταστάσεις της, στην πολιτεία Γκοϊάς. Πρόκειται για την πέμπτη επίθεση που η παραγωγός εταιρεία του περιφημού «πράσινου πράκτορα» – της χημικής ουσίας με την οποία ψεκάστηκαν τα δάση του Βιετνάμ –, δέχεται στη Βραζιλία. Το Κίνημα των Ακτημόνων προειδοποίησε τις επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν μεταλλαγμένους σπόρους να σταματήσουν την καλλιέργειά τους, δηλώνοντας ότι στο εξής θα εισβάλλουν και θα καταστρέφουν κάθε παρόμοια παραγωγή. Τα πρόσφατα γεγονότα θορύβησαν την κυβέρνηση, υποχρεώνοντας τον υπουργό Δικαιοσύνης να δηλώσει ότι το Κίνημα των Χωρίς Γη δεν μπορεί να λειτουργεί υπεράνω του νόμου.

ΒΡΑΖΙΛΙΑ

Απαγόρευση λειτουργίας κοινοτικών ραδιοσταθμών

Αεκάδες ανεξάρτητοι και αυτοδιαχειριζόμενοι ραδιοφωνικοί σταθμοί έχουν κλείσει από τις αρχές του 2003 σε πολλές πολιτείες της χώρας στα πλαίσια μιας γενικής επιχείρησης εξαφάνισης των εναλλακτικών μέσων. Εμπνευστής του σχεδίου θεωρείται η Εθνική Υπηρεσία Τηλεπικοινωνιών (ANATEL), μία αρχή τυπι-

κά ανεξάρτητη που όπως όμως φαίνεται λειτουργεί με τη συναίνεση, αν όχι την πλήρη συνεργασία του υπουργείου Επικοινωνιών. Οι έφοδοι των ανθρώπων της ANATEL πραγματοποιούνται σε διαφορετικούς κοινοτικούς σταθμούς της κάθε πολιτείας την ίδια χρονική στιγμή, προκειμένου να προλαμβάνεται η επικοινωνία μεταξύ των μελών τους και οι εκδηλώσεις αλληλεγγύης. Συνοδεύονται όμως και από πάνοπλους

άντρες της ομοσπονδιακής αστυνομίας, οι οποίοι με τα αυτόματα στραμμένα στους εργαζόμενους και τους ακτιβιστές κατάσχουν και καταστρέφουν τον υπάρχοντα εξοπλισμό. Η ANATEL, επικαλούμενη τον κίνδυνο παρεμβολής στις ραδιοσυχνότητες της αστυνομίας και στα ηλεκτρονικά συστήματα των αεροδρομίων, έχει κλείσει τους τελευταίους μήνες μόνο στην πολιτεία του Σάο Παόλο περισσότερους από 100 κοινοτικούς σταθμούς. Πολ-

λοί από αυτούς έχουν υποβάλει αίτηση χορήγησης άδειας λειτουργίας, μία χρόνια διαδικασία που εκκρεμεί για περισσότερα από 4.000 ανεξάρτητα μέσα. Είναι όμως χαρακτηριστικό ότι οι επιλεγμένοι στόχοι είναι ως επί το πλείστον αυτοί που λειτουργούν με μη εμπορικά κριτήρια και αποτελούν στα πλαίσια της κοινότητας ένα χώρο για την ανταλλαγή πληροφοριών και την ανάπτυξη κοινωνικού προβληματισμού. Σε μία χώρα όπου τα μισά περίπου πολιτικά πρόσωπα σχετίζονται με τον έναν ή άλλον τρόπο με τα επίσημα ραδιοτηλεοπτικά μέσα, είναι εύλογο η εμπορευματοποίηση της λειτουργίας τους και ο έλεγχος της πληροφορίας να αποκτούν ένα ιδιαίτερο οικονομικό και πολιτικό ενδιαφέρον. Είναι λοιπόν ανυπόστατο κάθε επιχείρημα περί ασφάλειας τηλεπικοινωνιών, τη στιγμή που άλλα μέσα με απείρως μεγαλύτερη ισχύ μπορούν να λειτουργούν ανεμπόδιστα. Στις αρχές Μαΐου ακτιβιστές από κοινοτικούς ραδιοσταθμούς του Σάο Παόλο, του Ρίο, του Πόρτο Αλέγκρε και του Μπέλο Οριζόντε πραγματοποίησαν συμβολικές καταλήψεις στα τοπικά γραφεία της ANATEL, καταγγέλλοντας την πολιτική εξαφάνισης των εναλλακτικών μέσων και επιρρίπτοντας ευθύνες στο υπουργείο Επικοινωνιών για την υποστήριξη της πολιτικής αυτής.

Ακύρωση της συμφωνίας για την παραχώρηση στρατιωτικής βάσης στις ΗΠΑ

Με οριστική νίκη επισφραγίστηκε η τριετής καμπάνια ενάντια στην παραχώρηση της στρατιωτικής βάσης της Αλκάνταρα στις Ηνωμένες Πολιτείες. Η βάση δημιουργήθηκε στην πολιτεία Μαρανιάο το 1982, με την απαλλοτρίωση 62 χιλιάδων εκταρίων και τον εκτοπισμό 300 περίπου οικογενειών που ανήκαν στη μαύρη κοινότητα των Κιλόμπος. Τον Απρίλιο του 2000 υπογράφηκε από την κυβέρνηση Καρντόζο συμφωνία παραχώρησης της βάσης στις Ηνωμένες Πολιτείες η οποία υπαγόρευε την εκχώρηση κάθε κυριαρχικού δικαιώματος στους νέους ιδιοκτήτες. Η βάση θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για κάθε λογής ερευνητικό ή στρατιωτικό πρόγραμμα, ενώ η κυβέρνηση απεμπολούσε κάθε δικαίωμα διεκδίκησης αποζημίωσης σε περίπτωση οικονομικής, οικολογικής ή φυσικής καταστροφής. Αυτό που απέμενε ήταν η έγκριση της συμφωνίας από το Κοινοβούλιο. Από τότε αναπτύχθηκε σε εθνικό επίπεδο μία καμπάνια για τη γνωστοποίηση των όρων της συμφωνίας, την υπεράσπιση των πληθυσμών που πλήττονταν και την καταγγελία της στρατιωτικής παρουσίας των ΗΠΑ στην περιοχή. Ας σημειωθεί ότι η Αμαζονία έχει αναδειχθεί σε

περιοχή στρατηγικής σημασίας για τα οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα των Ηνωμένων Πολιτειών, γεγονός που μαρτυρά η ύπαρξη ανάλογων βάσεων ή στρατιωτικών σταθμών στην Κολομβία, το Εκουαδόρ, τη Βολιβία και το Περού. Στην καμπάνια συμμετείχαν κοινωνικές, αγροτικές και εκκλησιαστικές οργανώσεις, το Κίνημα των Ακτημόνων, συνδικάτα, πολιτικές κινήσεις και μέλη του ΡΤ.

Η συμφωνία απορρίφθηκε οριστικά τον Απρίλιο του 2003 από το Κοινοβούλιο ως ζημιολόγος για τα εθνικά συμφέροντα αλλά και για τις αρνητικές οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Το γεγονός γιορτάστηκε ως μία σημαντική νίκη από το κίνημα που εργάστηκε για την καταγγελία της συμφωνίας. Ωστόσο, οι εκπρόσωποι της επιτροπής αγώνα τόνισαν ότι οι κινητοποιήσεις θα πρέπει να συνεχισθούν μέχρι την ικανοποίηση των αιτημάτων των εκτοπισμένων πληθυσμών, οι οποίοι αρκετά χρόνια μετά παραμένουν μακριά από τις εστίες τους, σε μία περιοχή με ελάχιστους φυσικούς πόρους.

χαμένο;

Με το πέρασμα του χρόνου γίνεται ολοένα και πιο διακριτή η απόσταση που χωρίζει τον Λούισιο Γκουτιέρες από τις κοινωνικές οργανώσεις που τον υποστήριξαν και από τις προεκλογικές του δεσμεύσεις. Όλο και μεγαλύτερα τμήματα του πληθυσμού φαίνεται να αναγνωρίζουν στην πολιτική της κυβέρνησης τα βασικά χαρακτηριστικά του κλασικού νεοφιλελεύθερου μοντέλου, επιτρέποντας στη γνώριμη οδό των κινητοποιήσεων. Τον Απρίλιο και τον Μάιο διοργανώθηκαν διαδοχικές συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας και απεργίες από αγρότες, εργαζόμενους στην Υγεία και εκπαιδευτικούς. Στις 14 Μαΐου περισσότεροι από 120 χιλιάδες εκπαιδευτικοί κήρυξαν απεργία διαρκείας διεκδικώντας αυξήσεις στους μισθούς και στις δαπάνες για την Παιδεία. Ένα μήνα μετά, στα μέσα Ιουνίου, η απεργία των εκπαιδευτικών συνεχιζόταν, αναγκάζοντας την κυβέρνηση να την κηρύξει παράνομη και να προχωρήσει στις πρώτες απολύσεις. Μία ομάδα 250 καθηγητών και φοιτητών απάντησε με το στήσιμο καταυλισμού στο κέντρο της πρωτεύουσας και την έναρξη απεργίας πείνας.

Ο υπουργός Οικονομικών, εκπρόσωπος του επιχειρηματικού κόσμου της χώρας, απέρριψε το ενδεχόμενο ικανοποίησης των οικονομικών αιτημάτων επικαλούμενος τις δεσμεύσεις που το Εκουαδόρ ανέλαβε απέναντι στο ΔΝΤ. Πράγματι, οι συμφωνίες που υπέγραψε ο Γκουτιέρες στην αρχή της θητείας του προβλέπουν συγκράτηση των κοινωνικών δαπανών για την επίτευξη θετικών οικονομικών δεικτών και την ομαλή εξυπηρέτηση του εξωτερικού χρέους. Στόχο που επίσης εξυπηρετεί η επιβολή αυξήσεων στα καύσιμα, τον ηλεκτρισμό, τις μεταφορές και τα φάρμακα, η αύξηση του φόρου χαμηλών εισοδημάτων, καθώς και οι σχεδιαζόμενες ιδιωτικοποιήσεις στους τομείς του πετρελαίου, της ενέργειας και των τηλεπικοινωνιών. Στις αρχές

Ιουνίου οι 4.000 εργαζόμενοι στην κρατική εταιρεία πετρελαίου διέκοψαν τις εργασίες τους διαμαρτυρόμενοι για την πολιτική της κυβέρνησης που υποσκάπτει τα συμφέροντα της δημόσιας επιχείρησης και προετοιμάζει την ιδιωτικοποίησή της. Η απεργία προκάλεσε προβλήματα ανεφοδιασμού της εξωτερικής και εσωτερικής αγοράς, στα οποία η κυβέρνηση απάντησε με την αποστολή στρατού στις πετρελαϊκές εγκαταστάσεις για την επανέναρξη της λειτουργίας τους.

Η Συνομοσπονδία Ιθαγενικών Οργανώσεων του Εκουαδόρ (CONAIE) – ένας από τους τρεις σχηματισμούς που συμμετέχουν μέσω του πολιτικού της σκέλους Πατσακούτικ στην κυβέρνηση – ύστερα από επανειλημμένες καταγγελίες των επιλογών της, ανακοίνωσε την οριστική απομάκρυνσή της από αυτήν. Στα τέλη Ιουνίου θα πραγματοποιηθεί συνέλευση με τα μέλη του Πατσακούτικ που ανήκουν στον κυβερνητικό συνασπισμό για να αποφασίσουν αν θα αποχωρήσουν και να καθορίσουν τις μελλοντικές ενέργειες.

Από την άλλη πλευρά, ο Γκουτιέρες, θέλοντας να μειώσει την επιρροή της CONAIE στις ιθαγενικές κοινότητες, επιχειρεί την ενίσχυση του Μέτωπου Υπεράσπισης Ιθαγενών Λαών, μιας οργάνωσης εχθρικής προς την CONAIE με περιορισμένη μέχρι στιγμής δράση. Το σχέδιο συνίσταται στη χρηματοδότηση προγραμμάτων φιλανθρωπικού χαρακτήρα σε κοινότητες ιθαγενών και στη διοργάνωση πανηγυρικών εκδηλώσεων όπου στελέχη της κυβέρνησης μοιράζουν φυτάρια και αξίνες. Στο Μέτωπο έχει επίσης ανατεθεί η διεύθυνση της Γραμματείας Ιθαγενικών Υποθέσεων, μιας υπηρεσίας που διαχειρίζεται πατερναλιστικού τύπου προγράμματα που συντηρούν το καθεστώς πελατειακών σχέσεων και διαιωνίζουν την εξάρτηση απέναντι στην κεντρική εξουσία. Με αυτόν τον τρόπο υπονομεύονται τα μακροχρόνια αιτήματα της CONAIE σχετικά με την εξάλειψη των ρατσιστικών και νεο-αποικιακών συμπεριφορών απέναντι στους ιθαγενείς και την αναγνώριση των συλλογικών τους δικαιωμάτων.

Η τελευταία είδηση αφορά την ανάμιξη του Εκουαδόρ στο Σχέδιο Κολομβία, κατά απαίτηση της Κολομβίας και των Ηνωμένων Πολιτειών. Παρόλο που η κυβέρνηση είχε πρόσφατα απορρίψει το αίτημα της Κολομβίας για χαρακτηρισμό των αντάρτικων οργανώσεων ως τρομοκρατικών, ο Γκουτιέρες ήταν ο εμπνευστής της πρότασης που υιοθετήθηκε ως απόφαση στη διακήρυξη των κρατών-μελών της Ομάδας του Ρίο, στην τελευταία τους σύνοδο στο Περού. Σύμφωνα με αυτήν, «ο ΟΗΕ θα πρέπει να αναγκάσει τις FARC να δεχτούν την ειρήνη ή να βοηθήσει στην εξόντωσή τους».

ΠΕΡΟΥ

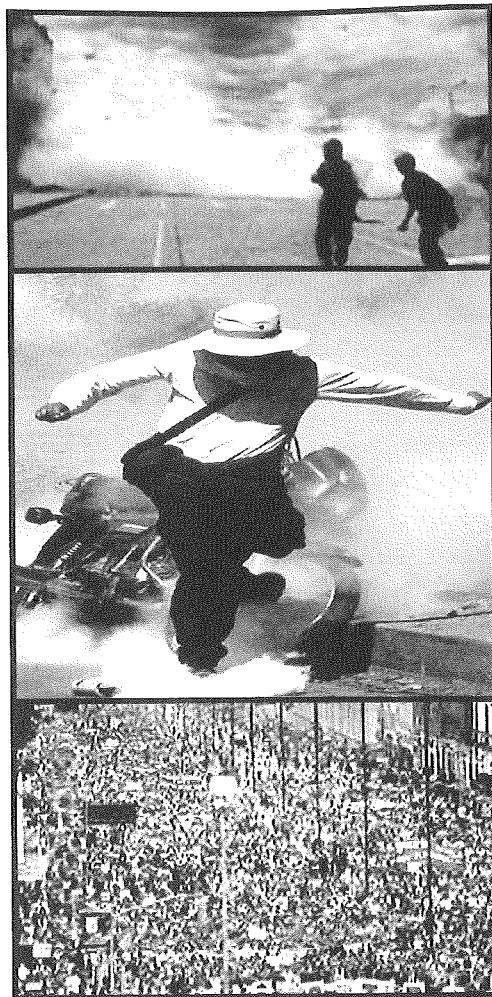
Η εκπαίδευση σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης

Εχουν σίγουρα περάσει πολλά χρόνια από την τελευταία φορά που το Περού έζησε μία κοινωνική έκρηξη ανάλογη με αυτή των δύο προηγούμενων μηνών. Κι αν το 2000 στους αγώνες για την απομάκρυνση του δικτάτορα Φουτζιμόρι συμμετείχαν ευρύτερα κοινωνικά στρώματα, οι κινητοποιήσεις δεν κατάφεραν ποτέ να αποκτήσουν τον μαχητικό και διεκδικητικό χαρακτήρα του πρόσφατου αναβρασμού. Πώς αλλιώς ερμηνεύεται το γεγονός ότι δύο εβδομάδες μετά την κήρυξη της κατάστασης έκτακτης ανάγκης από τον πρόεδρο Τολέδο οι απεργοί συνέχιζαν να διαδηλώνουν και να συγκρούονται με τον στρατό; Ας πάρουμε όμως τα γεγονότα με τη σειρά.

Στις 12 Μαΐου οι 280.000 δάσκαλοι και καθηγητές της χώρας ξεκινούν απεργία διαρκείας προβάλλοντας μία σειρά διεκδικήσεων. Ανάμεσα σε αυτές ξεχωρίζει η αύξηση κατά 60 δολάρια των μισθών που από το 1991 έχουν σταματήσει στα 190 δολάρια και η κατάργηση του νέου νομοσχεδίου για την παιδεία που απελευθερώνει το καθεστώς των απολύσεων και ανοίγει τον δρόμο για την περαιτέρω ιδιωτικοποίησή της. Η απόφαση για την απεργία λαμβάνεται από το μετριοπαθές Συνδικάτο Εργαζομένων στην Εκπαίδευση (SUTEP), κατόπιν πιέσεων από τις τοπικές επιτροπές βάσης. Τις επόμενες μέρες πραγματοποιούνται πορείες 30 έως 40 χιλιάδων ατόμων στην πρωτεύουσα Λίμα, κερδίζοντας γρήγορα την υποστήριξη των υπόλοιπων κλάδων καθώς και των μαθητών και των οικογενειών τους. Το προηγούμενο διάστημα είχαν κινητοποιηθεί στο εσωτερικό της χώρας οι καλλιεργητές φύλλων κόκας διαμαρτυρόμενοι για την καταστροφή των καλλιεργειών και την εγκατάλειψή τους από την κυβέρνηση, προγραμματίζοντας πορείες εκατοντάδων χιλιομέτρων προς τη Λίμα.

Στις 20 Μαΐου κηρύσσουν απεργία διαρκείας οι δικαστικοί υπάλληλοι, ενώ λίγες μέρες αργότερα νεκρώνουν τα κέντρα υγείας και τα δημόσια νοσοκομεία της χώρας. Οι 37.000 εργαζόμενοι στο εθνικό σύστημα υγείας απεργούν διεκδικώντας αυξήσεις μισθών, την προστασία της δημόσιας υγείας και την επαναπρόσληψη όσων απολύθηκαν για πολιτικούς λόγους στη δικτατορία του Φουτζιμόρι. Στις 22 Μαΐου συνέρχονται στο Κούσκο, στο Νότο του Περού, οι πρόεδροι των κρατών-μελών της Ομάδας του Ρίο, ενός άτυπου οργάνου στο οποίο συμμετέχουν 19 χώρες από τη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική. Το αντικείμενο συζήτησης είναι η καταπολέμηση της φτώχειας, τα προβλήματα διακυβέρνησης των δημοκρατιών της Λατινικής Αμερικής καθώς και η ένοπλη σύγκρουση στο εσωτερικό της Κολομβίας. Στο Κούσκο επίσης συγκεντρώνονται εκπαιδευτικοί επιχειρώντας να καταλάβουν το αεροδρόμιο και να ματαιώσουν τη σύνοδο. Η στρατιωτικοποίηση της πόλης το αποτρέπει. Για δύο μέρες οι δρόμοι γίνονται πεδίο μάχης με απολογισμό 20 τραυματίες και δεκάδες συλλήψεις.

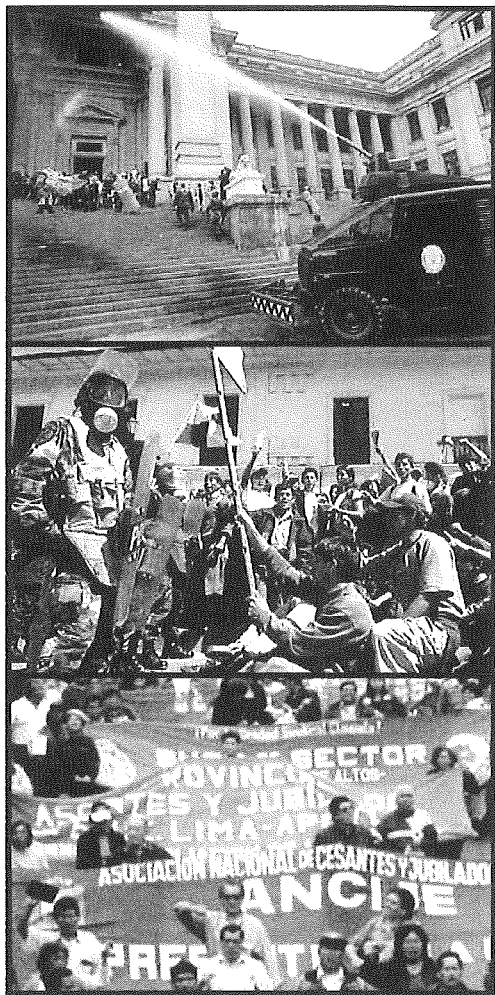
Στη Λίμα και σε περισσότερες από 20 άλλες πόλεις πραγματοποιούνται αυθόρμητες συγκεντρώσεις και πορείες, κλείνουν δρόμοι, στήνονται καταυλισμοί και οργανώνονται λαϊκά συσσίτια για τους απεργούς. Η χώρα παραλύει πλήρως όταν ενάμιση εκατομμύριο αγρότες αποφασίζουν να προσχωρήσουν στις κινητοποιήσεις διαμαρτυρόμενοι για την ιδιωτικοποίηση του αρδευτικού συστήματος και την αγροτική πολιτική. Η Panamericana, ο κεντρικός οδικός άξονας που συνδέει τον

Βορρά με τον Νότο είναι κλεισμένοι σε περισσότερα από 30 σημεία, το ίδιο και οι αυτοκινητόδρομοι που συνδέουν τη ζώνη του Ειρηνικού με αυτή των Άνδεων και του Αμαζονίου, κάνοντας την επικοινωνία μεταξύ των μεγάλων πόλεων και τη μεταφορά εμπορευμάτων πρακτικά αδύνατη.

Στις 27 Μαΐου το κράτος απαντά με την κήρυξη κατάστασης έκτακτης ανάγκης. Είναι η δεύτερη φορά που η κυβέρνηση Τολέδο, του μιγά πολιτικού που καρπώθηκε όλη τη δόξα από την κατάργηση της χούντας, καταφεύγει στο «ύστατο μέτρο άμυνας της δημοκρατίας», μετά τον ξεσηκωμό κατά των ιδιωτικοποιήσεων τον Ιούνιο του 2002 στην Αρεκίπα. Οι λόγοι επιβολής του αυτή τη φορά είναι «η προστασία των ιδιωτικών και δημόσιων επενδύσεων και του δικαιώματος ελεύθερης μετακίνησης». Αναστέλλονται στο εξής οι ατομικές εγγυήσεις και το δικαίωμα του συνέρχεσθαι, δίνεται στις αρχές η δυνατότητα πραγματοποίησης ελέγχων και συλλήψεων χωρίς ένταλμα και ανατίθεται η τήρηση της τάξης στις ένοπλες δυνάμεις.

Η κήρυξη κατάστασης έκτακτης ανάγκης φέρνει τα αντίθετα αποτελέσματα από αυτά που η κυβέρνηση επιθυμεί: οι απεργοί αποφασίζουν τη συνέχιση των κινητοποιήσεων τη στιγμή που ευρύτερα στρώματα του πληθυσμού ξεσηκώνονται και

τά του δικτατορικού αυτού μέτρου. Ολόκληρες επαρχίες κηρύσσουν 24ωρες ή 48ωρες απεργίες, αναστέλλοντας κάθε διοικητική, εμπορική ή οικονομική δραστηριότητα στην επικράτειά τους. Το ίδιο συμβαίνει με την αμέτοχη μέχρι εκείνη τη στιγμή Εθνική Συνομοσπονδία Φοιτητών η οποία ανακοινώνει την έναρξη κινητοποιήσεων. Οι ένοπλες δυνάμεις καταλαμβάνουν τα στρατηγικά σημεία των πόλεων. Στην Αρεκίπα και το Τρουχίλιο, τις δύο μεγαλύτερες μετά την πρωτεύουσα πόλεις του Περού, οι διαδηλωτές προσπαθούν να ανακαταλάβουν τις κεντρικές πλατείες και συγκρούονται με τον στρατό. Στο Ουανκάγιο, στις κεντρικές Άνδεις, 800 εκπαιδευτικοί οχυρώνονται στο δημοτικό στάδιο αντιστεκόμενοι στις προσπάθειες των στρατιωτικών να τους απομακρύνουν, ενώ άλλη ομάδα καταλαμβάνει μία εκκλησία. Στην ίδια επαρχία 3.000 αγρότες κάνουν έφοδο στο τοπικό αστυνομικό τμήμα, καταστρέφουν τρία αυτοκίνητα, κλέβουν όπλα και τραυματίζουν 15 αστυνομικούς. Δεν είναι όμως οι διαδηλωτές οι μόνοι που επιτίθενται. Βόρεια της Λίμας, στην παραλιακή πόλη Μπαράνκα, 15 άτομα τραυματίζονται, ορισμένοι από αυτούς από σφαίρες, σε μία επιχείρηση του στρατού να διαλύσει μπλόκο στον αυτοκινητόδρομο Panamericana. Στις 29 Μαΐου ο στρατός εισβάλλει στο κατειλημμένο από 2.000 φοιτητές Πανεπιστήμιο του

Πούνο, στα σύνορα με τη Βολιβία. Στις συγκρούσεις τραυματίζονται περισσότερα από 40 άτομα και δολοφονείται ο 22χρονος φοιτητής Κίλκα Κρους. Τις επόμενες ώρες οι κάτοικοι της πόλης εξεγείρονται κατά των στρατιωτικών και αστυνομικών αρχών. Σε άλλο σημείο της χώρας ένας δάσκαλος μένει κλινικά νεκρός ύστερα από χτύπημα από δακρυγόνο στο κεφάλι. Την ίδια στιγμή, η κυβέρνηση και ο αστικός Τύπος κατηγορούν τους απεργούς ως εξτρεμιστές και αποδίδουν τη μαχητικότητα τους στη διείσδυση στους κόλπους τους μελών του Φωτεινού Μονοπατιού. Τις τρεις πρώτες μέρες της κατάστασης έκτακτης ανάγκης έχουν συλληφθεί 304 άτομα, από τους οποίους οι 150 είναι εκπαιδευτικοί.

Στις 3 Ιουνίου η φιλοκυβερνητική Γενική Συνομοσπονδία Εργαζομένων (CGTP) καλεί σε πανεθνική κινητοποίηση με την υποστήριξη των 21 από τα 24 διοικητικά διαμερίσματα της χώρας. Πραγματοποιούνται πορείες δεκάδων χιλιάδων ατόμων σε όλες τις μεγάλες πόλεις, στις περισσότερες από αυτές χωρίς επεισόδια, ακυρώνοντας στην πράξη την απαγόρευση που επιβάλλει η κατάσταση έκτακτης ανάγκης. Το αίτημα είναι η άμεση άρση του μέτρου και η ικανοποίηση των αιτημάτων των απεργών. Λίγες μέρες μετά η ηγεσία του SUTEP, του συνδικάτου των εκπαιδευτικών, υπογράφει μία συμφωνία 40 σημείων με την κυβέρνηση που θέτει τους όρους για τον τερματισμό της απεργίας. Η συμφωνία αυτή δεν περιλαμβάνει παρά διακηρύξεις προθέσεων και κάποιες αόριστε παραχωρήσεις, τις οποίες οι απεργοί είχαν από την αρχή του αγώνα τους απορρίψει. Οι επιτροπές βάσης όλης της χώρας αντιδρούν και απαιτούν τη σύγκληση τοπικών συνελεύσεων για να αποφασίσουν οι ίδιοι για τη συνέχεια που θα δώσουν στις κινητοποιήσεις.

Στη συνέλευση των εκπροσώπων των τοπικών επιτροπών στις 11 Ιουνίου, αποφασίστηκε με ψήφους 146 υπέρ και 23 κατά ο τερματισμός της απεργίας και η αποδοχή της πρότασης της κυβέρνησης για αύξηση των αποδοχών κατά 30 δολάρια, με την υπόσχεση διπλασιασμού τους μέχρι το 2006. Μολαταύτα, μία αντιπολιτευόμενη πτέρυγα στο εσωτερικό του συνδικάτου απορρίπτει την απόφαση και συνεχίζει την απεργία στις περιοχές που αυτή ελέγχει.

Ύστερα από έναν μήνα απεργίας ο αγώνας των εκπαιδευτικών φαίνεται να ολοκληρώνεται. Μία απόπειρα αποτίμησης όσων θετικών στοιχείων αναδείχθηκαν στο διάστημα αυτό θα έπρεπε να προσμετρήσει τον αυθόρμητο και αγωνιστικό χαρακτήρα των κινητοποιήσεων, οι οποίες, αγνοώντας τη στρατιωτικοποίηση της χώρας, ξεπέρασαν κατά πολύ το πλαίσιο δράσης της παραδοσιακής συνδικαλιστικής ηγεσίας. Ήταν όμως η διαρκής σύγκρουση με τη συντηρητική ηγεσία αυτή που τελικά προκάλεσε τη διάσπαση του συνδικάτου και, πιθανώς, την κόπωση των απεργών, καθιστώντας τους ανίσχυρους απέναντι στις εκδικητικές ενέργειες της κυβέρνησης και υποχρεώνοντάς τους να αποδεχτούν τις μη ικανοποιητικές (προς το παρόν) προτάσεις της. Από την άλλη πλευρά, η CGTP, η Συνομοσπονδία Εργαζομένων, δεν επιχείρησε τη σύνδεση των αιτημάτων διάφορων κλάδων (εκπαιδευτικών, αγροτών, δικαστικών υπαλλήλων και εργαζομένων στην υγεία) με αυτά των υπόλοιπων εργαζομένων και τη μετατροπή τους σε μία συνολική αμφισβήτηση της κυβέρνησης, ενισχύοντας έτσι τη διάθεση αντίστασης που αναπτύχθηκε τις πρώτες εβδομάδες των κινητοποιήσεων. Σε μία χώρα όμως με τόσο εκρηκτικά προβλήματα, η εμπειρία των δύο προηγούμενων μηνών δεν μπορεί παρά να αποτελέσει μία πολύτιμη παρακαταθήκη για το μέλλον...

ΠΑΡΑΓΟΥΑΗ

Partido Colorado: το μακροβιότερο κόμμα

στην εξουσία

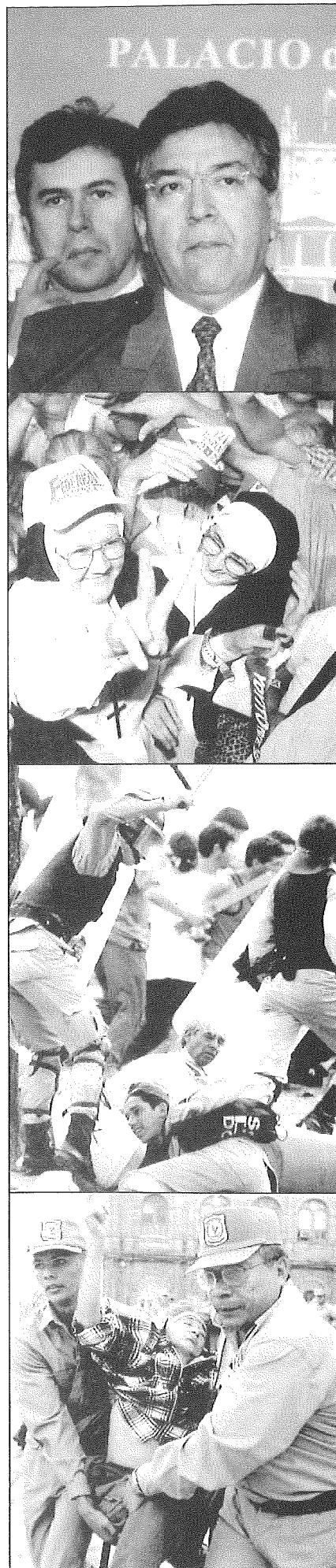
Στις 27 Απριλίου πραγματοποιήθηκαν στην Παραγουάη οι προεδρικές εκλογές, με πολύ μικρότερο βέβαια ενδιαφέρον απ' ό,τι αυτές της γειτονικής Αργεντινής. Τα αποτελέσματα ήταν τα αναμενόμενα: το Partido Colorado με υποψήφιο τον Νικανόρ Ντουάρτε απέσπασε το 37% των ψήφων, δεκαπέντε δηλαδή ποσοστιαίες μονάδες περισσότερες από το δεύτερο σε ψήφους Φιλελεύθερο Κόμμα. Ανανεώθηκε έτσι για άλλη μία περίοδο η θητεία του κόμματος που βρίσκεται στην εξουσία από το 1947, με «διάλειμμα» από το 1954 έως το 1989 την υποστηριζόμενη από το Partido Colorado δικτατορία του Στρέσνερ. Όπως είναι εύλογο, το κόμμα αυτό, απλώνοντας ένα πλέγμα διαφθοράς και πελατειακών σχέσεων που καλύπτει από το δημόσιο τομέα και τις ιδιωτικές επιχειρήσεις έως τις ένοπλες δυνάμεις και την αντιπολίτευση, έχει κατορθώσει να μετασχηματιστεί σε ένα πανίσχυρο κράτος. Ενδεικτικό της κοινωνικής δυσάρεσκειας και της απόρριψης των παραδοσιακών κομμάτων είναι το γεγονός ότι η αποχή ξεπέρασε το 40%. Αντίθετα, το ποσοστό 1% που έλαβε το κόμμα Patria Libre, μαρτυρά ότι ο συνασπισμός της Ενωμένης Αριστεράς δεν κατάφερε να συγκροτήσει έναν πόλο αναφοράς για τα μεγάλα στρώματα του πληθυσμού που πλήττονται από το κυρίαρχο οικονομικό μοντέλο.

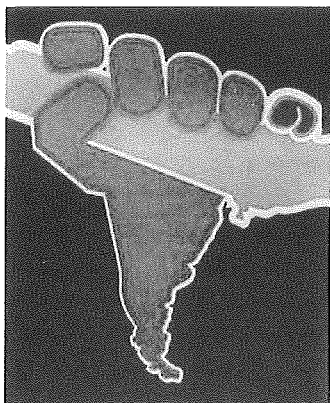
Ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα αυτού του πληθυσμού είναι οι κάτοικοι του καταυλισμού Μαρκετάλια, μέλη του Κινήματος Χωρίς Στέγη, οι οποίοι από το 1999 έχουν καταλάβει μία έκταση 42 εκταρίων στις παρυφές της πρωτεύουσας Ασουνθιόν. Δηλωτικό των προθέσεων των Χωρίς Στέγη είναι το όνομα που έδωσαν στον μεγαλύτερο από τους 180 συνολικά καταυλισμούς: Μαρκετάλια είναι η περιοχή της Κολομβίας όπου γεννήθηκαν τη δεκαετία του '60 οι FARC. Οι 20 χιλιάδες κάτοικοί της έχουν καταφέρει σε αυτά τα τέσσερα χρόνια να επιδείξουν μία αυξημένη ικανότητα αυτοοργάνωσης, αποκρούοντας τις διαδοχικές επιθέσεις της αστυνομίας και διαχειριζόμενοι τις κοινές υποθέσεις στη βάση της κοινοτικής εργασίας. Το τελευταίο διάστημα, ωστόσο, πληθαίνουν οι επιθέσεις και οι απειλές προς τα μέλη των Χωρίς Στέγη, αυξάνοντας τον φόβο μιας επιχείρησης εισβολής στη Μαρκετάλια. Είναι χαρακτηριστικό ότι μία από τις κεντρικές μορφές του Κινήματος, η Αργεντινή Μαριλίνα Μαρισάλ υποχρεώθηκε στα μέσα Μαΐου να ζητήσει πολιτικό άσυλο στην πρεσβεία της Βενεζουέλας, καθώς εκκρεμούσε εις βάρος της ένταλμα σύλληψης με τις κατηγορίες της διατάραξης της κοινής ειρήνης και της προτροπής τέλεσης εγκληματικών πράξεων.

Στις αρχές Ιουνίου η νέα κυβέρνηση χρέωσε στο ενεργητικό της τον πρώτο νεκρό διαδηλωτή. Πρόκειται για έναν από τους αγρότες της πολιτείας Άλτο Παρανά, οι οποίοι στις 2 Ιουνίου έκλεισαν τον αυτοκινητόδρομο διαμαρτυρόμενοι για την κατάργηση των επιδοτήσεων στα αγροτικά τους προϊόντα. Η αστυνομία στην προσπάθειά της να διαλύσει το μπλόκο χρησιμοποίησε αληθινά πυρά, από τα οποία ένας αγρότης πέθανε και άλλοι δύο τραυματίστηκαν σοβαρά. Οι κινητοποιήσεις στην περιοχή συνεχίζονταν για τις επόμενες δύο εβδομάδες, χωρίς να έχουν οδηγήσει σε κάποια παραχώρηση από τη μεριά της κυβέρνησης.

Πηγές των ειδήσεων αυτού του τεύχους:

www.rebellion.org, www.lahaine.org, www.clajadep.lahaine.org,
www.adital.org.br, www.midiaindependente.org,
www.mexico.indymedia.org, www.peru.indymedia.org,
www.chile.indymedia.org, www.ecuador.indymedia.org,
www.mst.org.br, www.jornada.unam.mx, www.mapuexpress.net,
www.rpp.com.pe

ΚΟΥΒΑ Τι κρύβεται πίσω από τις καταδίκες;

Οι δύο περασμένοι μήνες ήταν γεμάτοι από διάφορων τύπων καταδίκες σχετικά με την Κούβα: καταδίκες απαγωγών σε θάνατο και «δημοκρατών αντιφρονούντων» σε βαριές ποινές φυλάκισης, καταδίκες του κουβανικού πολιτικού συστήματος λόγω αυτών των δικαστικών αποφάσεων και βέβαια καταδίκες της θανατικής ποινής. Η πλειοψηφία όμως των ειδήσεων, καταγγελιών κ.λπ., όπως ήταν αναμενόμενο, διαστρέβλωσαν τα γεγονότα, «ξέχασαν» να αναφέρουν κάποιες «λεπτομέρειες» ή απλώς δεν ασχολήθηκαν με την ανάλυση της επικαιρότητας και των αιτιών που μπορούν να εξηγήσουν όσα συνέβησαν πέρα από τη «σκληρότητα» του Φιντέλ. Τα περισσότερα άρθρα στράφηκαν, από τη μία, γύρω από την επιθετική πολιτική των ΗΠΑ απέναντι στην Κούβα από το 1959 και μετά και τη σύγκριση με τις παραβιάσεις δικαιωμάτων και τα εγκλήματα της υπερδύναμης και των υπόλοιπων «δημοκρατικών» κυβερνήσεων πανταχού γης, γεγονότα που μας είναι λίγο πολύ γνωστά· και από την άλλη, γύρω από την ηθική της θανατικής ποινής, μία συζήτηση που, για ευνόητους λόγους, είναι αδύνατο να χωρέσει στις τρεις σελίδες αυτού του κειμένου. Ας δούμε, λοιπόν, συνοπτικά τι συνέβη και την πορεία των σχέσεων Κούβας - ΗΠΑ την περίοδο που διανύουμε.

Η συγκυρία

Πέρα από τα παραπάνω από 40 χρόνια του παράνομου βορειοαμερικανικού εμπόργκο κατά της Κούβας, είναι φανερό ότι μετά τον ερχομό του υιού Μπους στην εξουσία, οι σχέσεις Κούβας - ΗΠΑ όλο και χειροτερεύουν. Συνοπτικά, τα μέτρα της κυβέρνησης Μπους ήταν ο διορισμός σε θέσεις - κλειδιά για τη Λατινική Αμερική ατόμων που προέρχονται από την κουβανική κοινότητα του Μαϊάμι, η συστηματική παραβίαση των Μεταναστευτικών Συμφωνιών και η αλλαγή στρατηγικής όσον αφορά στη μετατροπή του πολιτικού και οικονομικού συστήματος στην Κούβα.

Στη διοίκηση Μπους συμμετέχουν τουλάχιστον είκοσι Κουβανοί του Μαϊάμι σε υψηλές θέσεις, ως αντάλλα-

μα για την καθοριστική ψήφο της ακροδεξιάς κοινότητας της Φλόριντας στις τελευταίες προεδρικές εκλογές. Αναμφίβολα όμως η πιο προκλητική παρουσία είναι αυτή του «ανθρώπου της CIA» Ότο Ράιχ στη θέση του αναπληρωτή υπουργού Εξωτερικών για θέματα Δυτικού Ημισφαιρίου (αρμόδιου για τη Λατινική Αμερική), που αποδεικνύει ότι η Κούβα είναι για μια ακόμα φορά στο στόχαστρο των ΗΠΑ. Ο διορισμός του ήταν αρχικά για ένα χρόνο, δεδομένης της αντίθεσης της Γερουσίας, αλλά αργότερα ανανεώθηκε ως «ειδικός απεσταλμένος» στην περιοχή. Στην προσωπικότητα και το σκοτεινό παρελθόν του Ράιχ έχουμε αναφερθεί αναλυτικά στο παρελθόν (βλ. Σήματα Καπνού, τεύχος 13), γι' αυτό εδώ θα περιοριστούμε στο τελευταίο κατόρθωμά του, τη διάδοση ψευδών κατηγοριών περί κουβανικής κατοχής βιολογικών όπλων, τη στιγμή που η Κούβα συμπεριλαμβανόταν από τον Μπους στη λίστα των χωρών που «υποστηρίζουν την τρομοκρατία». Για να περάσουμε στο μεταναστευτικό ζήτημα - κλειδί στις σχέσεις των δύο χωρών τα τελευταία χρόνια, μαζί με το εμπόργκο.

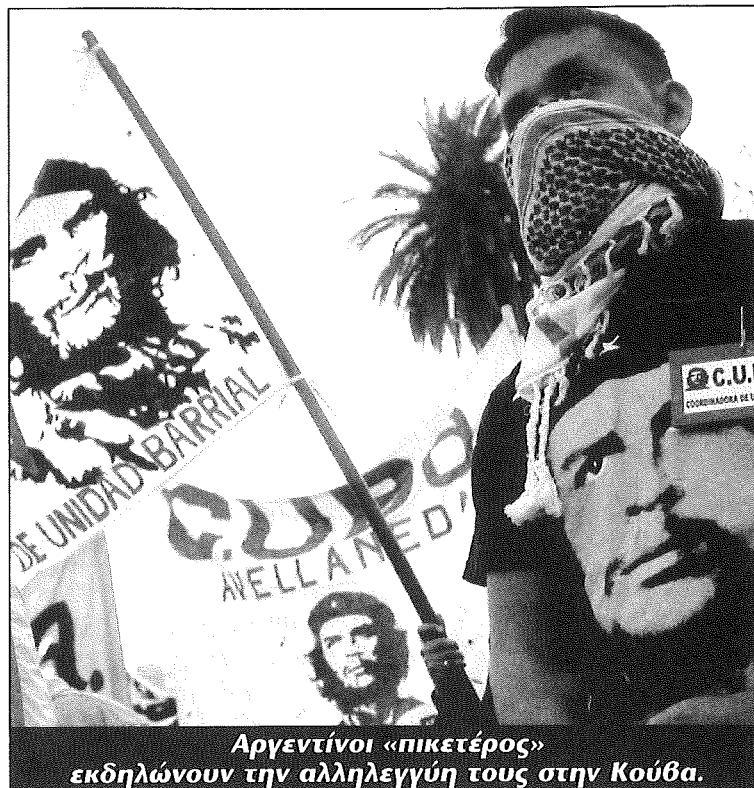
Εδώ και χρόνια, η κουβανική αποδημία είναι κυρίως οικονομικού χαρακτήρα, όπως στις υπόλοιπες χώρες της Λατινικής Αμερικής και αφορά κυρίως επαγγελματίες οι οποίοι μέσα σε μία κατάσταση οικονομικής κρίσης δε βλέπουν προοπτικές, καθώς και Κουβανούς των οποίων η οικογένεια διαμένει στο εξωτερικό. Με την παραβίαση των Μεταναστευτικών Συμφωνιών, οι Κουβανοί που θέλουν να μεταναστεύσουν βλέπουν ως μόνες δυνατότητες για να φύγουν από τη χώρα: α) την αίτηση πολιτικού ασύλου στη διάρκεια ενός ταξιδιού στο εξωτερικό (η οποία γίνεται, περιέργως, χωρίς δεύτερη συζήτηση δεκτή στους προερχόμενους από την Κούβα), β) τα δίκτυα που από το Μαϊάμι οργανώνουν το ανάλογο λαθρεμπόριο ατόμων και γ) τη χρησιμοποίηση βίαιων μέσων, βλέπε τις πρόσφατες απαγωγές αεροπλάνων ή σκαφών. Η παραβίαση των Μεταναστευτικών Συμφωνιών δεν είναι βέβαια κάτι καινούργιο. Πρόκειται

για μια μόνιμη στρατηγική όλων των βορειοαμερικανικών διοικήσεων που κορυφώνεται σε περιόδους κρίσης και συμπληρώνεται από τη μόνιμη προπαγάνδα που μεταδίδουν ακατάπαυστα αναμεταδότες από τις ΗΠΑ και η οποία παρεμβάλλεται στα κουβανικά ραδιοτηλεοπτικά κύματα. Το τελευταίο εξάμηνο, το «Γραφείο Ενδιαφερόντων» των ΗΠΑ παραχώρησε 700 βίζες, ενώ οι Συμφωνίες μεταξύ των δύο χωρών προβλέπουν 10.000 τον χρόνο. Την ίδια περίοδο πραγματοποιήθηκαν 7 απόπειρες απαγωγής αεροπλάνων και πλοίων. Από το 1959 μέχρι το 2001, συνολικά 51 κουβανικά αεροπλάνα απήχθησαν και στην πλειοψηφία τους οδηγήθηκαν προς τις ΗΠΑ, τα περισσότερα από τα οποία παραμένουν εκεί, κλεμμένα από τη μαφία του Μαϊάμι. Αρκετοί πιλότοι, επιβάτες ή άλλοι δολοφονήθηκαν ή τραυματίστηκαν στη διάρκεια των απαγωγών, η βορειοαμερικανική κυβέρνηση όμως ποτέ δεν καταδίκασε κανέναν από τους απαγωγείς.

Σχετικά με τη στρατηγική των ΗΠΑ για μια «μετάβαση στη δημοκρατία» στο νησί, είναι φανερό ότι έχει υποστεί μετατροπές. Για πολλά χρόνια τον ρόλο αυτό είχαν αναλάβει οι αντικαθεστωτικοί του Μαϊάμι, οι οποίοι λάμβαναν απεριόριστη οικονομική, δικαστική και πολιτική υποστήριξη από όλες τις διοικήσεις, και βέβαια απόλυτη ατιμωρησία στο βορειοαμερικανικό έδαφος για τις πράξεις τους, συμπεριλαμβανομένων τρομοκρατικών δραστηριοτήτων κατά των Κουβανών πολιτών. Κάποια στιγμή όμως διαγνώστηκε η αναποτελεσματικότητά τους και αναγνωρίστηκε διεθνώς ο δεξιός και μαφιόζικος χαρακτήρας τους. Η κυβέρνηση Μπους, λοιπόν, στρώθηκε στη δουλειά για να δημιουργήσει στο εσωτερικό της Κούβας ένα καινούργιο δίκτυο πρακτόρων, που χρηματοδοτούνται από τις ΗΠΑ, οργανώνονται από το «Γραφείο Ενδιαφερόντων» (ένα είδος πρεσβείας) των ΗΠΑ στην Αβάνα και παρουσιάζονται στον έξω κόσμο σαν «αντιφρονούντες» και «αγωνιστές για τη δημοκρατία». Σε αυτή τη στρατηγική ανήκει το λεγόμενο «Σχέδιο Βαρέλα» (παραπλανητική αναφορά στον φημισμένο Κουβανό στοχαστή). Ο πρωταγωνιστής του, Οσβάλντο Παγιά, τιμήθηκε πρόσφατα με το βραβείο Ζαχάρωφ για την Ειρήνη από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, μετά από πρόταση του Ισπανού πρωθυπουργού Αθνάρ, η προεκλογική καμπάνια του οποίου χρηματοδοτήθηκε κατά μεγάλο μέρος από τους Κουβανούς εξόριστους. Ο Τζέιμς

Κέισον, υπεύθυνος του Γραφείου των ΗΠΑ στην Αβάνα, έχει δηλώσει επανειλημμένως ότι κάνει ό,τι είναι δυνατό για να ενώσει όλους τους αντικαθεστωτικούς και να τους βοηθήσει στον «αγώ-

να για τη δημοκρατία» και συμμετέχει ανελλιπώς σε όλες τις εκδηλώσεις των «αντιφρονούντων», παραβιάζοντας κάθε κανόνα διπλωματικού πρωτοκόλλου περί μη ανάμειξης στα εσωτερικά ζητήματα της χώρας.

Όλα αυτά, τη στιγμή που, μετά την «πετυχημένη» εισβολή στο Ιράκ, κανείς δεν αποκλείει πια μια άμεση επέμβαση κατά της Κούβας. Ο ίδιος ο Κόλιν Πάουελ, όταν ρωτήθηκε αν θα επιτεθούν οι ΗΠΑ στην Κούβα, απείλησε: «προς το παρόν, όχι».

Τα γεγονότα

Το ποτήρι ξεχείλισε όταν ο Κέισον παραχώρησε το διπλωματικό γραφείο του σε αντικαθεστωτικούς «δημοσιογράφους» για ένα «Εθνικό Εργαστήριο Δημοσιογραφικής Ηθικής». Η κουβανική κυβέρνηση είχε πια αρκετές πληροφορίες για τις πληρωμές σε δολάρια που πραγματοποιούνταν στο γραφείο του Κέισον. Αρχές Απρίλη, 75 άτομα συνελήφθησαν και καταδικάστηκαν σε ποινές φυλάκισης 6 έως 28 χρόνων. Η συνοπτική δικαστική διαδικασία που ακολουθήθηκε δεν συνεπάγεται έλλειψη δικαστικών εγγυήσεων και υπεράσπισης. Όλες οι δίκες ήταν δημόσιες, με συμμετοχή των συγγενών των κατηγορουμένων, του κουβανικού Τύπου και απλών πολιτών· περίπου 3000 άτομα παρακολούθησαν τις δίκες, αποκλείστηκε μόνο η παρουσία διπλωματών, που ούτως ή άλλως δεν προβλέπεται· όλοι είχαν δικαίωμα διορισμού του δικηγόρου τους, το 80% των οποίων ήταν ιδιωτικοί και στις δέκα περιπτώσεις άρνησης του δικαιώματος ορίστηκαν αυτεπάγγελτοι, ενώ όλοι οι δικηγόροι είχαν πρόσβαση στη δικογραφία· δεν υπήρξαν κρυφές δίκες, καλυμμένα πρόσωπα – η μη δυνατότητα όρασης απαγορεύεται από το νόμο – ούτε απολογίες μετά βασανιστηρίων· όλοι, τέλος, έχουν δικαίωμα έφεσης. Από τους 75, οι 37 δήλωσαν ανεξάρτητοι δημοσιογράφοι ξένων πρακτορείων, παρ' όλα αυτά μόνο τέσσερις από αυτούς είχαν ασκήσει το επάγγελμα έστω και μία φορά στη ζωή τους ή είχαν σπουδάσει δημοσιογραφία. Οι περισσότεροι είχαν άδειες εισόδου στο διπλωματικό γραφείο· ένας από αυτούς τη στιγμή της σύλληψης είχε στην τσέπη του 13.600 δολάρια και ένας άλλος 5.000, χωρίς να μπορούν να εξηγήσουν την προέ-

λευσή τους. Στην πλειοψηφία τους οι κατηγορούμενοι δεν είχαν ασκήσει καμία δραστηριότητα επί πληρωμής τα τελευταία χρόνια. Καταδικάστηκαν βάσει αποδείξεων εμπλοκής τους σε «αντεπαναστατικές» δραστηριότητες και όχι για λόγους συνειδήσης, έκφρασης αντίθετης γνώμης κ.λπ., όπως προβλήθηκε από το διεθνές Τύπο. Δικάστηκαν σύμφωνα με τον νόμο '98, περί προστασίας της Εθνικής Ανεξαρτησίας και της Οικονομίας της Κούβας, το νομικό κουβανικό «αντίδοτο» του βορειοαμερικανικού νόμου «Χελμς Μπάρτον» περί κλιμάκωσης του εμπάργκο, κατά του οποίου πολλές χώρες (βλέπε Καναδάς, Αργεντινή, Μεξικό αλλά και Ε.Ε.) έχουν νομοθετήσει αναλόγως. Είναι χαρακτηριστικό ότι η παράγραφος 115 αυτού του νόμου προβλέπει τη συνέχιση του Σχεδίου Κούβα της CIA (που άρχισε το 1959), η παράγραφος 108 τιμωρεί τους Ευρωπαίους οικονομικούς συνεταιρούς της Κούβας και η 109 εξουσιοδοτεί την υποστήριξη των ομάδων που αγωνίζονται για τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η ηλεκτρονική σελίδα του Αμερικανικού Γραφείου για την Ανάπτυξη (AID), οργανισμού υπεύθυνου για τη χρηματοδότηση και εφαρμογή της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ, παραδέχεται δημοσίως ότι μέσω του προγράμματος USAID για την Κούβα (γόνος του Χελμς Μπάρτον), έχουν διατεθεί τα τελευταία πέντε χρόνια πάνω από 20 εκατ. δολάρια σε «αντιφρονούντες»

Τις ίδιες μέρες, απήχθησαν δύο αεροπλάνα και οδηγήθηκαν μέσω απειλών στις ΗΠΑ, οι αεροπειρατές των οποίων αφέθησαν αμέσως ελεύθεροι από τη βορειοαμερικανική δικαιοσύνη. Στις 2 Απριλίου, 11 άτομα απήγαγαν τη λάντζα Μπαράγουα, στην οποία επέβαιναν 50 άτομα, ανάμεσα στα οποία τουρίστες και παιδιά. Η μικρή βάρκα, σχεδιασμένη για εσωτερικά δρομολόγια από τον έναν κόλπο στον άλλον, έμεινε χωρίς βενζίνη 30 μίλια από την ακτή στο έλεος σφοδρών ανέμων, έτοιμη να βυθιστεί, ενώ οι απαγωγείς απειλούσαν με θάνατο τους ομήρους, ζητώντας καύσιμα ή μεγαλύτερο πλοίο για να φτάσουν σε λιμάνι των ΗΠΑ. Η απαγωγή κράτησε συνολικά 40 ώρες ενώ το λιμενικό των ΗΠΑ επέλεξε περιέργως να μην επέμβει, περιμένοντας προφανώς να φτάσει η κατάσταση στα άκρα. Μέσα σε λίγες μέρες, οκτώ από τους απαγωγείς καταδικάστηκαν σε ποινές φυλάκισης και τρεις από αυτούς σε θάνατο, με την κατηγορία της τρομοκρατίας, λόγω απαγωγής πλοίου και κατοχής ομήρων. Η έφεση απορρίφθηκε από το Ανώτατο Λαϊκό Δικαστήριό, ενώ αυτή ήταν μία από τις λίγες φορές που δεν δόθηκε χάρη από το Συμβούλιο τους Κράτους.

Η υπερδεμένη Αριστερά

Την ίδια στιγμή που η εισβολή στο Ιράκ κορυφωνόταν, υψώνονταν από παντού οι φωνές καταδίκης της σκληρότητας του κουβανικού καθεστώτος. Γρήγορα οι καταδίκες εξαπλώθηκαν και σε ένα κομμάτι της αριστεράς, που μη θέλοντας να πάει κόντρα στο καταδικαστικό ρεύμα, σε ορισμένες περιπτώσεις ξεπέρασε ακόμα και τη δεξιά. Σε γενικές γραμμές, ζητήθηκε η απομόνωση, η διακοπή σχέσεων συνεργασίας ή η αλλαγή πορείας της κουβανικής κυβέρνησης. Προσωπικότητες όπως ο Τσόμσκι, ο Γκαλεάνο, ο Σαραμάγκου και άλλοι έφτασαν να υπερασπίσουν το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης των «αντιφρονούντων» και να καταγγείλουν τις ποινές: οι δύο πρώτοι, μερικές μέρες αργότερα αναδιπλώθηκαν και υπέγραψαν μαζί με τους Γκαρσία Μάρκες, Ριγκομπέρτα Μεντσού, Μάριο Μπενεδέτι, Πέρες Εσκιβέλ, Τζέιμς Πέτρας, Έμπε ντε Μποναφίνι (από τις Μητέρες της Πλατείας Μαΐου) και Πέδρο Στέντιλε (MST), ανάμεσα σε άλλους, ανακοίνωση αλληλεγγύης προς την Κούβα και καταγγελίας των απειλών των ΗΠΑ για επέμβαση στο νησί. Από την άλλη πλευρά, υπήρξαν και αυτοί που, υποστηρίζοντας αμέριστα την κουβανική επανάσταση, δικαιολόγησαν πλήρως τις βαριές καταδικαστικές ποινές.

Τα τελευταία νέα: η Ευρωπαϊκή Ένωση στο προσκήνιο

Η Ε.Ε., αρπάζοντας την ευκαιρία, πάγωσε κατ'αρχήν την αίτηση της Κούβας για ενσωμάτωσή της στη Συμφωνία συνεργασίας με την Ε.Ε. Cotonou. Τα χειρότερα όμως ήρθαν στις αρχές Ιούνη, όταν οι 15, που παρεμπιπτόντως ποτέ δεν έχουν καταδικάσει καμιά εκτέλεση θανατικής ποινής από τις ΗΠΑ, με ανακοίνωση έκαναν γνωστές περαιτέρω κυρώσεις κατά της Κούβας: οι επίσημες κυβερνητικές επισκέψεις υψηλού επιπέδου στο νησί περιορίζονται, το ίδιο και η συμμετοχή των κρατών-μελών σε πολιτιστικές εκδηλώσεις: στις εθνικές εορτές στις πρεσβείες όλων των χωρών θα καλούνται στο εξής επίσημα και οι «αντιφρονούντες» και, τέλος η Ε.Ε. θα επανεξετάσει την Κοινή Θέση της απέναντι στην Κούβα. Το τελευταίο μέτρο πάρθηκε ύστερα από εισήγηση της Ισπανίας, που επίσης πρότεινε, ανάμεσα στα άλλα, τη διακοπή των αναπτυξιακών προγραμμάτων όλων των χωρών στην Κούβα. Η Ιταλία ακύρωσε ήδη όλα τα προγράμματα συνεργασίας που έφταναν τα 40 εκατ. ευρώ. Και ενώ η Ουάσιγκτον συνέχισε την Ε.Ε. για την πλήρη υποταγή της, στις 12 Ιουνίου πραγματοποιήθηκαν δύο διαδηλώσεις – απάντηση στις παραπάνω αποφάσεις των 15 έξω από την ιταλική και ισπανική πρεσβεία στην Αβάνα, στις οποίες πήραν μέρος ένα εκατομμύριο Κουβανοί.

Μ.Π. – Ρ.Σ.

Ωστόσο...

Κανείς δεν μπορεί να έχει αντίρρηση ότι η Κούβα υφίσταται εδώ και δεκαετίες μία συστηματική επίθεση βίας και έναν πρωτοφανή οικονομικό και πολιτικό στραγγαλισμό από τις ΗΠΑ και τις τρομοκρατικές οργανώσεις που συνεργάζονται με αυτές. Όσον αφορά όμως τη στάση του κινήματος στα τελευταία γεγονότα, καλό είναι να έχουμε υπόψη τα εξής: α) στην ανθρώπινη ζωή δεν γίνεται συμψηφισμός: το κίνημα ήταν και είναι πάντα αντίθετο στην επιβολή της θανατικής ποινής, για λόγους κυρίως αξιακούς, β) η εμπειρία δείχνει ότι πράξεις υπονόμευσης ή τρομοκρατίας δεν μπορούν να αντιμετωπίζονται με πράξεις βιαιότερης καταστολής. Η καταστολή γίνεται συνήθως μπουόμερανγκ. Μία επανάσταση πρέπει να αμύνεται αλλά πρέπει να είναι και μεγαλόθυμη.

Κ.Α., Γ.Κ.

Γκουαντανάμο

Το κουβανέζικο τραγούδι «Γκουαντανάμερα» είναι ίσως το πιο διάσημο τραγούδι της Κούβας. Οι στίχοι του, γραμμένοι από τον «απόστολο της κουβανέζικης ανεξαρτησίας», τον Χοσέ Μαρτί, έχουν επενδύσει τον μουσικό ρυθμό *γκουαχίρα* και μιλούν για μια *γκουαχίρα* από την περιοχή του Γκουαντανάμο. Το 1959, η Κούβα ανακηρύσσεται από τους επαναστάτες του Φιντέλ σαν το πρώτο ελεύθερο έδαφος της αμερικανικής ηπείρου. Εκτός από μία περιοχή του νησιού, στην επαρχία του Γκουαντανάμο, που εξακολουθεί να βρίσκεται έως και σήμερα υπό βορειοαμερικανική κατοχή.

Σε απόσταση 64 χλμ. από το Σαντιάγο, τη δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της Κούβας και 920 χλμ. από την πρωτεύουσα Αβάνα βρίσκεται η Αμερικανική Ναυτική Βάση του Γκουαντανάμο. Καταλαμβάνει 117,6 τετρ.χλμ. εδάφους της Κούβας και οι ακτές που βρίσκονται μέσα στην επικράτεια της βάσης εκτείνονται σε ένα μήκος 17,5 χλμ.

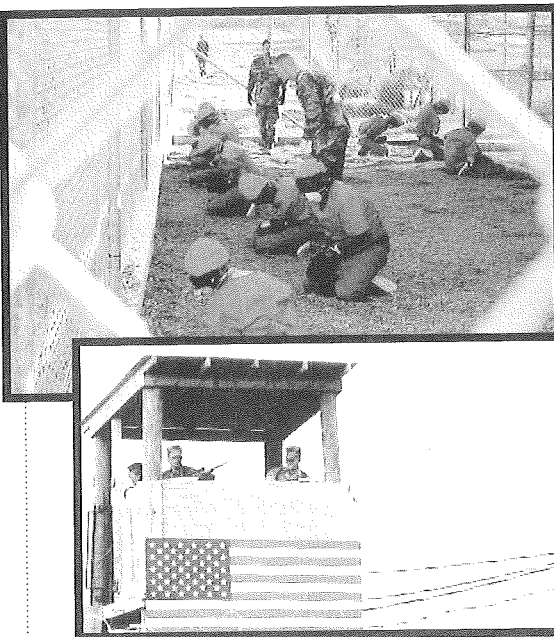
Μετά τον πόλεμο ΗΠΑ-Ισπανίας του 1898, ο οποίος κατέληξε στην ήττα της ισπανικής αρμάδας, η Κούβα πέρασε στην κατοχή των ΗΠΑ. Το 1901 ο πρόεδρος των ΗΠΑ Μακ Κίνλεϋ επέβαλε να περιληφθεί στο νέο Σύνταγμα της Κούβας ο όρος «πως δίνεται το δικαίωμα στις ΗΠΑ να επεμβαίνουν στην Κούβα όποτε το κρίνουν αναγκαίο». Ήταν η προϋπόθεση για να αποχωρήσουν οι στρατιωτικές δυνάμεις των ΗΠΑ από το νησί.

Το 1934, στο πνεύμα της καλής γειτονίας, ο πρόεδρος Φραγκλίνος Ρούσβελτ υπογράφει με την κουβανέζικη κυβέρνηση νέα συμφωνία που ακυρώνει την προηγούμενη και αφαιρεί το δικαίωμα των ΗΠΑ να επεμβαίνουν όποτε θέλουν στην Κούβα. Το μόνο σημείο όμως που εξαιρείται είναι η bahia Honda, που βρίσκεται λίγα χιλιόμετρα έξω από την πόλη του Γκουαντανάμο, στο ανατολικό άκρο του νησιού, η οποία περνάει στην κατοχή των ΗΠΑ. Είναι η περιοχή που οι ΗΠΑ επέλεξαν για να εγκαταστήσουν μία ναυτική βάση η οποία θα επιτηρούσε την Κούβα αλλά θα κάλυπτε επίσης και τις ανάγκες της πολιτικής τους στην ευρύτερη περιοχή της Καραϊβικής. Το φυσικά προστατευμένο μέρος και τα κατάλληλα σε βάθος νερά της bahia Honda πρόσφεραν το ιδανικό σημείο για την εγκατάσταση της βάσης.

Η νέα συμφωνία προέβλεπε πως «όσο οι ΗΠΑ δεν εγκαταλείπουν τη ναυτική βάση του Γκουαντανάμο και οι 2 κυβερνήσεις δεν τροποποιήσουν από κοινού τους όρους της συμφωνίας, η συμφωνία θα παραμένει σε ισχύ». Οι ΗΠΑ υποχρεώνονταν να πληρώνουν ένα ετήσιο ενοίκιο 2.000 δολαρίων(!!!) για τα 117 τετραγωνικά χιλιόμετρα που κατείχαν.

Μετά την επανάσταση του 1959 και τη διατάραξη των κουβανοαμερικανικών σχέσεων οι ΗΠΑ απόλυσαν τους 3.000 Κουβανούς εργαζόμενους της βάσης και τους αντικατέστησαν με κατοίκους άλλων χωρών της περιοχής. Σήμερα μόνο 10 Κουβανοί εργάζονται εκεί. Το κουβανέζικο καθεστώς δεν δέχεται να πάρει το αντίτιμο του ενοικίου (που σήμερα ανέρχεται μετά από μονομερείς αναπροσαρμογές στο ποσό των 4.085 δολ. ετησίως), και επίσης δεν δέχεται άλλου είδους διαπραγμάτευση εκτός από την οριστική και πλήρη αποχώρηση των δυνάμεων των ΗΠΑ από τη χώρα. Η επιτήρηση και φύλαξη της περιοχής έχει ανατεθεί στην «ταξιαρχία των συνόρων» και ολόκληρη σχεδόν η περιοχή που περιβάλλει τη βάση είναι ναρκοθετημένη.

Παρ' όλ' αυτά η Κούβα, εξαιτίας των ήδη διογκωμένων προβλημάτων που έχει στις σχέσεις της με τις ΗΠΑ, δεν έχει τοποθετήσει το κλείσιμο της βάσης σε πρώτη προτεραιότητας αίτημα.

Κατά τη διάρκεια του ψυχρού πολέμου στη βάση παρέμεναν 15.000 στρατιωτικοί και προσωπικό υποστήριξης. Τα τελευταία χρόνια το προσωπικό της βάσης είχε περιοριστεί στους 2.700. Η αναπροσαρμογή του στρατιωτικού σχεδιασμού των ΗΠΑ «υποβάθμισε» τη σημασία του Γκουαντανάμο. Ωστόσο οι Βορειοαμερικάνοι επιτελείς έκριναν πως μπορούσαν να διαφοροποιήσουν τη χρήση της βάσης κατά παράβαση μάλιστα των συνθηκών του 1934. Έτσι στη βάση του Γκουαντανάμο μεταφέρθηκαν το 1994, 44.000 Κουβανοί και Αϊτινοί πρόσφυγες που επιχειρούσαν με διάφορα μέσα να περάσουν στις ΗΠΑ.

Κατά τη διάρκεια της κρίσης του Κοσόβου, σχεδιάζονταν η μεταφορά προσφύγων από το Κόσοβο. Η Κούβα όταν ενημερώθηκε προσφέρθηκε να καλύψει την ιατρική περίθαλψη των προσφύγων, ωστόσο η μεταφορά των προσφύγων δεν έγινε.

Αντίθετα για τη μεταφορά των κρατούμενων Ταλιμπάν δεν υπήρξε καμία ενημέρωση. Η Κούβα και πάλι ζήτησε να αναλάβει την ιατρική περίθαλψη των κρατούμενων, πρόταση όμως που δεν έγινε αποδεκτή. Η άφιξη των αιχμαλώτων Ταλιμπάν ξαναζωντάνεψε τη βάση, το προσωπικό αυξήθηκε σημαντικά και το στρατόπεδο κράτησης των αιχμαλώτων κτίστηκε μέσα σε λίγες μέρες. Το γιατί έγινε εκεί η μεταφορά των αιχμαλώτων δεν ανακοινώθηκε ποτέ. Και επειδή είναι δύσκολο να υποθέσει κανείς πως έλειπαν οι κατάλληλοι χώροι κράτησης μέσα στο έδαφος των ΗΠΑ, φαίνεται πως αποτελεί μια κίνηση συμβολικού χαρακτήρα, μια «απειλή παραδείγματος» προς το κουβανέζικο καθεστώς που είναι χαρακτηρισμένο άλλωστε ως ένας από τους σταθερούς και δηλωμένους εχθρούς των ΗΠΑ.

Σ.Γ.

Εχουν περάσει πάνω από δύο μήνες από τις προεδρικές εκλογές στην Αργεντινή. Οι συζητήσεις για το νόημα της ψήφου που δόθηκε στον πρώτο γύρο, αφού δεύτερος δεν υπήρξε, δεν έχουν κοπάσει. Κυρίως επειδή το 80% που ψήφισε συνολικά υπέρ εκκείνων που έθεταν υποψηφιότητα μοιάζει να μην έχει καμία σχέση με το σύνθημα του Δεκέμβρη 2001 «Να φύγουν όλοι, να μη μείνει κανείς».

Ωστόσο, την ίδια ώρα, ο νέος πρόεδρος Κίρτσνερ ανέλαβε τα καθήκοντά του σε μια τελετή στην οποία περιστοιχιζόταν από τον Κάστρο, τον Τσάβες, τον Γκουτιέρρες και άλλους. Παρ' όλ' αυτά ο «κε-ϋνσιανός» Κίρτσνερ, σύμφωνα με τις δηλώσεις του, πρέπει υπό την πίεση του ΔΝΤ και των μεγάλων υπαρκτών προβλημάτων στη χώρα, να δώσει άμεσα απαντήσεις σε οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα και όχι μόνο να περιοριστεί σε ευχολόγια για μια νέα εποχή κ.λπ.

Το κείμενο που ακολουθεί υποστηρίζει ότι τίποτε δεν κερδήθηκε οριστικά για την οικονομική ελίτ της Αργεντινής και με ορισμένες προϋποθέσεις τίποτε δεν χάθηκε για όσους συνεχίζουν στο πνεύμα της εξέγερσης του Δεκέμβρη 2001.

Η «κυνική» ψήφος των Αργεντίνων στον πρώτο γύρο των προεδρικών εκλογών

Σε αντίθεση με το 2000, όταν η αποχή, τα λευκά και τα άκυρα προσιώνιζαν με σαφήνεια την κοινωνική αναταραχή που επρόκειτο να επακολουθήσει, στις προεδρικές εκλογές του 2003 οι αναλυτές στην Αργεντινή χαρακτήρισαν την ψήφο της συντριπτικής πλειοψηφίας ως «κυνική» ψήφο ή επιλογή του μικρότερου κακού. Το 20% της αποχής που θεωρείται φυσιολογικό για την Αργεντινή και τα εξαιρετικά μειοψηφικά ποσοστά όσων οργανώσεων της Αριστερά ή των Πικετέρος πήραν μέρος στις εκλογές έδειξαν ότι στον ενάμιση χρόνο από την εξέγερση οι κοινωνικές εξελίξεις δεν ήταν τέτοιες που να πείθουν ευρύτερα στρώματα ότι κάποιος από τους υποψήφιους θα μπορούσε να εξασφαλίσει τη συνέχεια του πνεύματος της εξέγερσης αλλά και να τους διασφαλίσει άμεσα πραγματικά οφέλη.

Αντίθετα, ο δρόμος του Ντουάλτε φαίνεται ότι τουλάχιστον προσωρινά έπεισε τα μεσαία στρώματα αλλά και ένα μέρος των φτωχών και ανέργων

ότι είναι το μικρότερο κακό. Περί τίνος πρόκειται; Από την ώρα της εκλογής του ο Ντουάλτε κατάφερε να υποστηριχτεί, παρά την πανθομολογούμενη κρίση του κόμματος των Περονιστών, από μια συνεργασία τόσο στο κόμμα όσο και στη Βουλή, που σε γενικές γραμμές ανταποκρινόταν στα μέτρα που έπαιρνε. Το ίδιο συνέβη και με τις συνδικαλιστικές κεντρικές οργανώσεις που δεν κήρυξαν στον ενάμιση χρόνο της διακυβέρνησής του ούτε μία γενική απεργία και του παραχώρησαν ουσιαστικά ένα είδος ανακωχής που δεν είχαν γνωρίσει προηγούμενες κυβερνήσεις.

Έτσι ο Ντουάλτε έβαλε τέλος στη δολαριοποίηση με συνέπεια η πλειοψηφία των μικροκαταθετών της μεσαίας τάξης να δεχτούν την απώλεια ύψους 30% έως 50% των καταθέσεών τους με αντάλλαγμα την παύση του κοραγίτο.

Παράλληλα έκανε μια σειρά κινήσεων που του εξασφάλισε την συγκατάθεση της οικονομικής ελίτ της χώρας αλλά και την συναίνεση του ξένου παράγοντα. Παράδειγμα, κατάφερε να κλείσει συμφωνία με το ΔΝΤ για να συγκρατήσει τις απανωτές κρίσεις που πλησίαζαν στον χρηματιστικό τομέα και στο εξωτερικό χρέος. Πίσω από αυτές τις συμφωνίες με το ΔΝΤ, την Παγκόσμια Τράπεζα και άλλες χρηματοπιστωτικές πηγές ουσιαστικά εκφράστηκε μια πολιτική συμφωνία για να σωθεί το πολιτικό καθεστώς, που κατέρρεε μετά την πτώση της κυβέρνησης Ντε Λα Ρούα. Για παράδειγμα πάρθηκαν μέτρα που να κατευνάζουν την κοινωνική οργή, μέτρα ψευδεπίγραφα που όμως βρήκαν τη συναίνεση και αριστερών οργανώσεων. Ο Ντουάλτε πέτυχε να κλείσει συμφωνία με την Παγκόσμια Τράπεζα για να επεκτείνει το πρόγραμμα των επιδομάτων ανεργίας. Βέβαια τα επιδόματα μειώθηκαν αλλά με την προοπτική υποτίθεται να πά-

ρουν όσο τον δυνατόν περισσότεροι. Δηλαδή, μέσω του τέλους της δολαριοποίησης, της υποτίμησης του νομίσματος και του πληθωρισμού τα επιδόματα ανεργίας μειώθηκαν από 150 δολάρια τον μήνα σε 50 δολάρια. Αλλά ο Ντουάλτε έκλεισε γι' αυτό συμφωνία με την CCC του PCR και τη FTV της CTA, διασπώντας στην πράξη τον αγώνα για τα επιδόματα.

Επίσης πέτυχε να εντάξει το θέμα των επιδομάτων σε σχέδια φτηνής εργασίας σε μεγάλες εταιρείες, μια μορφή που είχε χρησιμοποιήσει και ο Πινοςέτ μετά το πραξικόπημα του '73 στη Χιλή.

Στο μέγα θέμα των ελευθεριών χτύπησε επιλεκτικά την πρωτοπορία των κατελιγμένων εργοστασίων, των πικετέρος – άλλες φορές δολοφονώντας, άλλες φορές με καμπάνιες ψυχολογικές, με απειλές ώστε να απομονώσει τα πιο μαχητικά στοιχεία. Σε σημείο που πλατιά μεσαία στρώματα στράφηκαν κατά των πικετέρος και του κλεισίματος των δρόμων. Την ίδια ώρα εκσυγχρόνισε, ενδυνάμωσε και επέκτεινε τα Σώματα Ασφαλείας, μεγάλη υπηρεσία στο παραπαίον καθεστώς, σε μια χώρα που ο στρατός εξακολουθεί να είναι ιδιαίτερα μισητός.

Στο εξωτερικό κατάφερε να εμφανίσει ένα προσωπείο «μετριοπαθούς προοδευτικού», αλλά έκλεισε συμφωνία που κατοχυρώνει τη στρατιωτική παρουσία των ΗΠΑ, της DEA και του FBI, στο τριμερές των συνόρων, γεγονός που συνάντησε ελάχιστη αντίδραση από την αριστερά και τα κινήματα.

Σε γενικές γραμμές αυτός ήταν ο δρόμος του Ντουάλτε, η κληρονομιά του στον υποψήφιο που επέλεξε, υποστήριξε και καθόλου τυχαία τον είδε να ανακηρύσσεται ο νέος πρόεδρος της Αργεντινής: στον Κίρτσνερ.

Γιατί ο Κίρτσνερ και όχι ο Μένεμ;

Αν προσέξουμε τα αποτελέσματα του πρώτου γύρου των προεδρικών εκλογών βλέπουμε ότι αυτοί που εκφράζανε την πιο σκληρή δεξιά, ο Μένεμ και ο Μέρφου συγκέντρωσαν το 40,6%. Ενώ οι μετριοπαθείς από τον Κίρτσνερ μέχρι την Καριό το 60,2%.

Το μειοψηφικό ποσοστό -23,9%- του Μένεμ δείχνει αυτό που συμβαίνει σε όλες τις κοινωνίες: ότι υπάρχει ένα ποσοστό που εκφράζει οικονομικά, πολιτικά και στρατιωτικά συμφέροντα, και το τμήμα της κοινωνίας που συνδέεται με αυτά, τα οποία δεν συμπιέζονται κάτω από ένα όριο αν δεν συμβούν δραματικές αλλαγές. Η υποστήριξη των ΗΠΑ στο πρόσωπο του Μένεμ ήταν δεδομένη, παραδοσιακά. Αλλά η πλειοψηφία των Αργεντίνων είχε άλλη άποψη. Ειπώθηκε προεκλογικά και είναι εύ-

στοχο ότι ακόμη και η υποψηφιότητά του αποτελούσε προσβολή για την Αργεντινή. Ο έξαλος νεοφιλελευθερισμός που εφάρμοσε, αυτός που έφερε τη χώρα στο χείλος της καταστροφής, είναι αμφίβολο αν σήμερα θα μπορούσε να αποδώσει στην ντόπια ελίτ και το ξένο κεφάλαιο.

Ο Κίρτσνερ, ακόμη πιο μειοψηφικός, με την ισχυρή υποστήριξη του Ντουάλτε και με τη δήθεν «κεϋνσιανή» πολιτική θα προσπαθήσει να προεδρεύσει μιας χώρας όπου το 50,0% ζει κάτω από τα όρια της φτώχειας και τα παιδιά της πεθαίνουν από την πείνα. Έχει περγαμηνές που φροντίζει να τις επισείει, όπως ότι υπήρξε πετυχημένος κυβερνήτης ή ότι ήταν κρατούμενος επί εποχής στρατιωτικής δικτατορίας.

Ας δούμε όμως μερικά πραγματικά δεδομένα που αφορούν την κυβέρνηση που διόρισε. Η παραμονή του Λαβάνια ως υπουργού Οικονομικών υπόσχεται συνέχεια καλών σχέσεων με το ΔΝΤ. Ο προοδευτικός καπιταλισμός που υπόσχεται ο Κίρτσνερ και η παραγωγική οικονομία, τα δημόσια έργα, οι κοινωνικές δαπάνες, οι φθηνές πιστώσεις στις αργεντίνικες επιχειρήσεις και άλλα θαυμαστά δεν απαντούν σε ορισμένα βασανιστικά ερωτήματα: από πού θα βρεθούν τα χρήματα με δεδομένη τη χρεοκοπία της αργεντίνικης οικονομίας ή τι θα γίνει με το εξωτερικό χρέος;

Ακόμη όμως πιο χαρακτηριστικός είναι ο διορισμός του Γκουστάβο Μπελίζ ως υπουργού Δικαιοσύνης, Ασφάλειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Ο άνθρωπος υπήρξε υπουργός επί Μένεμ, σύντροφος του Καβάγιο, και πάνω από όλα είναι έμπιστος της διαβόητης Opus Dei, της καθολικής οργάνωσης που διαχειρίζεται μεγάλα οικονομικά συμφέροντα, και έχει συμπράξει σε δεκάδες πράξεις ανατροπής προοδευτικών καθεστώτων, επιβολή δικτατοριών κ.λπ.

Και τα κινήματα;

Ας ξεκινήσουμε με μια διαπίστωση: η εξέγερση του Δεκέμβρη 2001 υπήρξε μια μεγάλη στιγμή της αργεντίνικης ιστορίας αλλά και του διεθνούς επαναστατικού κινήματος. Τα κοινωνικά κινήματα που συμμετείχαν σε αυτήν προώθησαν μορφές αυτοοργάνωσης οριζόντιας και άμεσης δημοκρατίας. Ανέδειξαν σε πρώτο επίπεδο την κοινωνική αλληλεγγύη των εκμεταλλευόμενων και νέες μορφές κοινωνικής οργάνωσης όπως το τρουέκε. Όμως δεν προσέρχονταν όλα με τις ίδιες εμπειρίες αγώνων. Οι πικετέρος και οι Οργανώσεις των Άνεργων Εργαζόμενων (MTD) είχαν μεγαλύτερη εμπειρία ενώ οι λαϊκές συνελύσεις της γειτονιάς πρωτοεμφανίστηκαν μετά την εξέγερση και συγκέντρωσαν μια ποικιλία κοι-

νωνικών στρωμάτων σε μεγάλο βαθμό κόσμο που προέρχονταν από τα μεσαία στρώματα, τους πρωταγωνιστές των κασερολάσος.

Η οικονομική κρίση και η παντελής ανυποληψία της πολιτικής καμαρίλας που διοικούσε τη χώρα έδωσε την αισιοδοξία ότι οι «από κάτω» ήταν οι φορείς του καινούργιου που θα οδηγούσε στην αναγέννηση της κοινωνίας. Και είναι.

Όμως στον ενάμιση χρόνο από την εξέγερση συνέβησαν γεγονότα που δεν επέτρεψαν την επιτάχυνση των διαδικασιών που είχαν ξεκινήσει.

Το ένα ήταν ότι τα κοινωνικά κινήματα δεν μπόρεσαν να διατυπώσουν πέρα από τις καταγγελίες, τις διαμαρτυρίες και τις δυναμικές κινητοποιήσεις μια θετική πρόταση για το μέλλον της κοινωνίας. Επίσης υπήρξαν διασπάσεις και κούραση, και σε αυτό έχουν σημαντικό βαθμό ευθύνης τα κόμματα και οι οργανώσεις της Αριστεράς. Στην συντριπτική τους πλειοψηφία αυτό που επιχείρησαν ήταν πώς να ελέγξουν για ίδιο κομματικό όφελος τις διαδικασίες ειδικά των λαϊκών συνελεύσεων και των εργοστασίων και επιχειρήσεων που είχαν περάσει στα χέρια των εργαζόμενων. Επίσης συμπεριφέρθηκαν με τον γνωστό τρόπο: αντί να παρακολουθήσουν την εξέλιξη της κοινωνικής πραγματικότητας, να αφουγκραστούν το νέο που γεννιέται, θέλησαν να της επιβληθούν με τα θεωρητικά τους σχήματα και τα κοινωνικοπολιτικά τους προγράμμα-

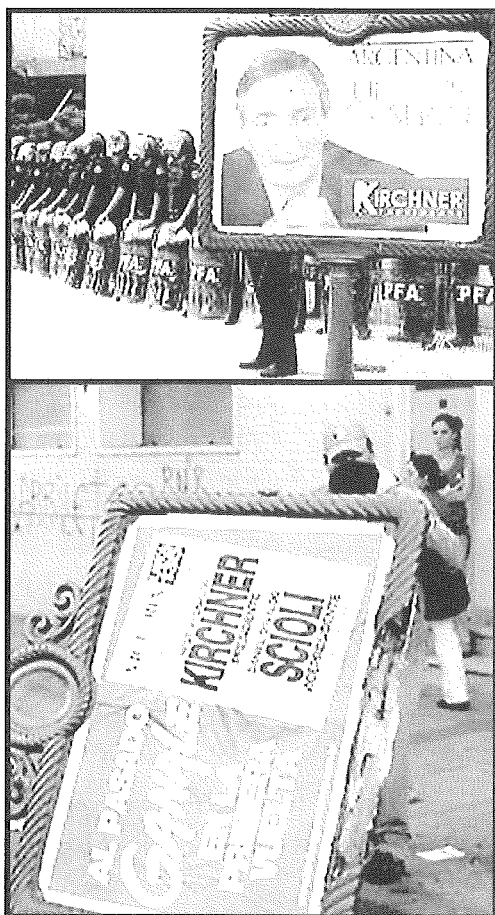

τα. Στην Αργεντινή κυκλοφορούν δεκάδες ανέκδοτα για τις αριστερές οργανώσεις που αντί να ενισχύσουν τη διαδικασία της αυτοοργάνωσης και της άμεσης δημοκρατίας, καταναλώθηκαν σε ατέλειωτες συζητήσεις περί του αν η κατάσταση τον Δεκέμβρη ήταν προεπαναστατική ή όχι, αν οι λαϊκές συνελεύσεις ήταν τα νέα σοβιέτ κ.λπ.

Ωστόσο και από την πλευρά των κινημάτων υπήρξαν κενά. Η εξέγερση ως μορφή ρήξης μέσα στην κοινωνία δεν είναι το πιο ισχυρό στοιχείο της εξέλιξής της. Αντίθετα, το πιο ισχυρό στοιχείο είναι η συνέχεια. Η εξέγερση αν δεν βαθύνει, αν δεν δώσει μορφή σε νέα πολιτικά υποκείμενα, κινδυνεύει να δει αρκετούς από αυτούς που πήραν μέρος σ' αυτήν να επιστρέφουν στην παλιά τους κατάσταση. Νέα πολιτικά υποκείμενα, που αναδύθηκαν από τα κάτω και δεν έχουν χάσει, τουλάχιστον μέχρι σήμερα τη σύνδεσή τους με τους «από κάτω»: το MST στη Βραζιλία, οι Ζαπατίστας στο Μεξικό, το MST στη Βολιβία, το Πατσακουτίκ στο Εκουαδόρ. Δεν πρόκειται για κόμματα που συγκροτήθηκαν από τα πάνω και από τα έξω από τους φορείς της αλήθειας. Είναι νέα ιστορικά υποκείμενα που συνοψίζουν τις εμπειρίες πολύχρονων αγώνων έχοντας ταυτόχρονα την ικανότητα να τις αναγάγουν και να τις διατυπώνουν και σε πολιτικό λόγο.

Αν τα κοινωνικά κινήματα της Αργεντινής καταφέρουν στο μέλλον να φτάσουν σε μια τέτοια φάση, θα έχουν προσφέρει μια πολύ σημαντική εμπειρία. Δεδομένου ότι η Αργεντινή είναι μια αναπτυσσόμενη βιομηχανική χώρα, τα κοινωνικά κινήματα στα οποία αναφερόμαστε είναι κινήματα ανέργων και εργαζόμενων ή κινήματα της γειτονιάς με συμμετοχή μεσαίων στρωμάτων. Ενώ τα άλλα ιστορικά παραδείγματα της Λατινικής Αμερικής συνδέονται κυρίως με αγροτικούς ή ιθαγενικούς πληθυσμούς.

Τελικά, τις μέρες του Δεκέμβρη, οι ίδιοι οι άνεργοι εργαζόμενοι πολύ καθαρά για το θέμα αυτό: «Προσπαθούν να μας ενοχοποιήσουν όταν λένε ότι κάνουμε πολιτική, γιατί θα ήθελαν η κοινωνία να μας βλέπει όπως βλέπει τους ίδιους, διεφθαρμένους, βρώμικους, δυσφημισμένους. Αλλά εμείς τους απαντάμε, ναι, κάνουμε πολιτική, οργανωνόμαστε στις συνοικίες, συγκρούμαστε με τους κρατικούς θεσμούς που υποστηρίζουν αυτό το σύστημα του θανάτου, οργανώνουμε το μέλλον μας στο περιθώριο των γραφειοκρατικών μηχανισμών του κράτους, των πολιτικών κομμάτων και των παραδοσιακών συνδικάτων, υπερασπιζόμαστε αποκλειστικά και μόνο τα συμφέροντα των εργαζόμενων και του λαού. Και θα συνεχίσουμε να κάνουμε «αυτή» την πολιτική μέχρι να κατακτήσουμε την ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ που εγγυάται μια ζωή αξιοπρεπή και ένα μέλλον με δικαιοσύνη και ελευθερία για όλους...»

ΕΚΛΟΓΕΣ ΣΤΗΝ ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ Η σύγκρουση συνεχίζεται στους δρόμους

Το κείμενο που ακολουθεί δημοσιεύτηκε την 1η Μαΐου στην εφημερίδα «Página 12» δηλαδή μεταξύ της πρώτης φάσης των προεδρικών εκλογών και της δεύτερης φάσης που αναμενόταν. Όπως γνωρίζουμε δεν υπήρξε δεύτερη φάση, αλλά οι απόψεις των διάφορων οργανώσεων είναι πολύ ενδιαφέρουσες για το πώς γενικά έβλεπαν το θέμα των προεδρικών εκλογών.

Πικετέρος: Η σύγκρουση συνεχίζεται στους δρόμους

Ορισμένες συλλογικότητες ανέργων κάλεσαν τον κόσμο να ψηφίσει διάφορους υποψήφιους, άλλες να μη ψηφίσουν. Η πλειοψηφία ελπίζει ότι θα οξυνθεί η κοινωνική σύγκρουση ανεξάρτητα από το ποιος θα κερδίσει στις εκλογές.

Οι οργανώσεις των πικετέρος κάνουν διαφορετικές αναγνώσεις του αποτελέσματος των εκλογών. Γενικά, στην πλειοψηφία τους φαντάζονται ένα μελλοντικό σενάριο μεγαλύτερης κοινωνικής σύγκρουσης, με μια κυβέρνηση αδύναμη που θα υποχρεωθεί να συμφωνήσει με το ΔΝΤ και θα συναντήσει μια κοινωνία ελάχιστα διατεθειμένη για νέες προσαρμογές. Όμως υπάρχουν ηγετικά στελέχη που εκτιμούν την εκλογή ως καλή και καλούν σε στήριξη του Νέστορ Κίρτσονερ, ελπίζοντας ότι θα συναντήσουν μια κατάσταση ανοικτή στον διάλογο.

- Χουάν Κρουζ Ντ' Αφούνσιο (Κίνημα Αντιμπάλ Βερόν, κάλεσε τον κόσμο να μην ψηφίσει): «Κανείς υποψήφιος δεν ξεπέρασε ένα ελάχιστο ποσοστό, άρα δεν υπάρχει λόγος για να γιορτάζουν ιδιαίτερα. Υπάρχει ένα 20 τοις εκατό του κόσμου που δεν πήγε να ψηφίσει. Εμείς δεν κάνουμε θετική εκτίμηση του αποτελέσματος, υπήρξε μια δυνατή καμπάνια για τη χρήσιμη ψήφο και αυτό είχε αποτελέσματα. Πιστεύουμε ότι αυτή η στιγμή θα περάσει όπως σε όλες τις εκλογές, οι υποσχέσεις θα επανέλθουν αλλά θα αποδειχθούν κενές. Γίνεται λόγος για δύο μοντέλα υπό συζήτηση στις εκλογές, εμείς έχουμε τη γνώμη ότι κανένα από τα δύο δεν πρόκειται να λύσει τα προβλήματα της χώρας. Στο λαϊκό

επίπεδο δεν υπάρχει μια ισχυρή οργάνωση που να μπορεί να συντονίσει όλους τους αγώνες, όμως η σύγχυση συνεχίζει να υπάρχει. Οι εκλογές μείωσαν την ισχύ των συνθημάτων που εκφράστηκαν τον Δεκέμβριο του 2001, αλλά δεν θα πρέπει να υποτιμάμε τον λαό, γιατί αν το κάνουν θα συμβεί το ίδιο.»

- Χόρχε Ζεβάγιο (Μπάριος ντε Πιε, κάλεσαν σε αποχή ή σε λευκή ή άκυρη ψήφο): «Η κοινωνία προτίμησε τη χρήσιμη ψήφο. Το αποτέλεσμα του Μένεμ και η πίεση από τα μέσα ενημέρωσης έκανε την πλειοψηφία του κόσμου να διαλέξει μία από τις απόψεις, ενώ το ποσοστό αυτών που ψήφισαν γενικά ήταν 77 τοις εκατό, δηλαδή σχεδόν ίδιο με εκείνο του 2001. Αυτό που περιορίστηκε ήταν η λευκή ψήφος και η άκυρο ψήφος, δηλαδή η ενεργή ψήφος διαμαρτυρίας κατευθύνθηκε προς κάποιον από τους υποψήφιους. Εμείς δεν μένουμε αδιάφοροι μπροστά σε αυτή την κατάσταση, αλλά συνεχίζουμε να πιστεύουμε ότι πήραμε τη σωστή απόφαση με την καμπάνια που κάναμε ενάντια στις εκλογές, γιατί οι δύο υποψήφιοι των εκλογών θα συνεχίσουν με την προσαρμογή, τώρα για παράδειγμα έχουμε στη χώρα την αντιπροσωπεία του ΔΝΤ. Έχω την αίσθηση ότι αυτό που έρχεται είναι ένα σενάριο συγκρούσης, όποιος και από τους δυο και αν νικήσει στις εκλογές.»

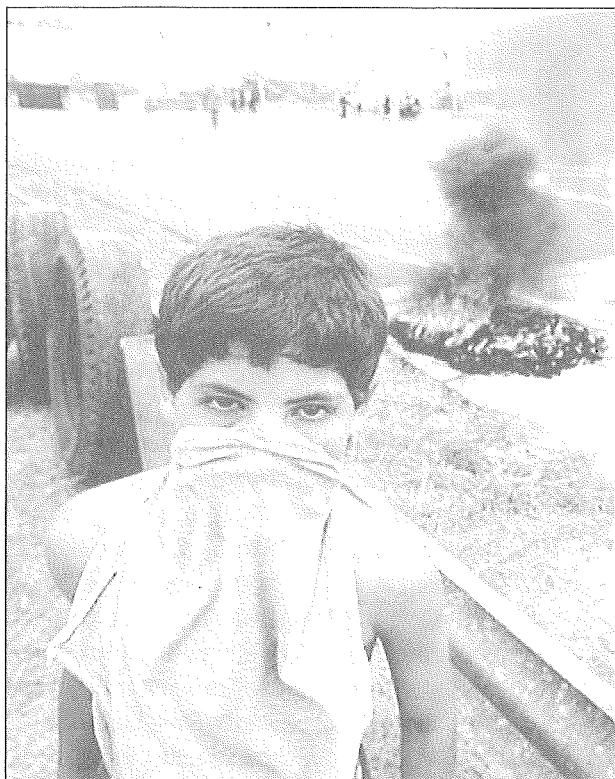
- Γκουστάβο Χιμένεζ (Κίνημα Teresa Vive, κάλεσε να ψηφίσουν την Ενωμένη Αριστερά): «Οι εκλογές έδειξαν μια διασπορά της ψήφου, αφού καθένας από τους υποψήφιους συγκέντρωσαν μόνο ένα μικρό μέρος της θέλησης του αργεντίνικου λαού, σε μια εκλογή χωρίς ενθουσιασμό που καλούσε για τη χρήσιμη ψήφο. Εμείς κρίνουμε ότι η επόμενη κυβέρνηση θα είναι μια κυβέρνηση αδύναμη, και όλα δείχνουν ότι θα δεχτεί τα σχέδια που θα επιβάλει το ΔΝΤ. Γι' αυτό θα καλέσουμε τον κόσμο να απέχει από τις εκλογές. Το πανόραμα που βλέπουμε είναι η καλλιέργεια ψευδαισθήσεων στον κόσμο ώστε να εκλέξει κάποιον από τους υποψήφιους με τη σκέψη ότι θα του λύσει τις ανάγκες του.»

- Λουίς Ντ' Ελία (Federación de Tierra y Vivienda - Ομοσπονδία Γης και Τροφής, κάλεσε τον κόσμο να ψηφίσει) «Για μας ήταν μια εκλογή πολύ καλή, πιστεύουμε ότι υπήρξε μια προώθηση της συνειδησης μεταξύ

των πιο φτωχών. Η FTV κάλεσε τον κόσμο να ψηφίσει ώστε να μην είναι ένα παιχνίδι μεταξύ των παραδοσιακών κομμάτων, καλέσαμε να ψηφίσουν τον Κίρτσονερ, την Καριό ή τον Αλφρέντε Μπράβο. Για τον δεύτερο γύρο θα συζητήσουμε τι θα κάνουμε, υπάρχει ένας υποψήφιος που θέλει τον διάλογο και υπόσχεται μια έξοδο από τα προβλήματα με όρους συμφωνίας, ανεξάρτητα από το γεγονός ότι είναι δεδομένες οι διαφορετικές πολιτικές απόψεις, και ένας άλλος που υπόσχεται ότι θα βγάλει τον στρατό στους δρόμους για να μας συντρίψει. Είναι βέβαιο ότι δεν πρόκειται να ψηφίσουμε τον Μένεμ. Οι εκλογές εξάλλου έκαναν καθαρό ότι οι πιο δογματικές, οι πιο σχεταριστικές απόψεις, όπως αυτές του ΡΟ και της Ενωμένης Αριστεράς, παρότι είχαν μια μικρή άνοδο δεν είχαν συνοχή.»

- Νέστορ Πιρόλα (Polo Obrero - Εργατικός Πόλος, κάλεσε να ψηφίσουν το Εργατικό Κόμμα): «Ως αριστερά, η ψήφος που πήραμε ήταν απολύτως περιθωριακή, γεγονός που μας υποχρεώνει σε έναν διάλογο για το πώς θα παρέμβουμε μελλοντικά στα προβλήματα που είναι σε εκκρεμότητα. Πιστεύω ότι οι πρωταγωνιστές του αγώνα δεν είχαν μια πολιτική έκφραση σε αυτές τις εκλογές, παρουσιάστηκε διασπασμένοι και δεν είχαμε ένα κανάλι έκφρασης. Όμως η ψήφος έδειξε επίσης τη διάσπαση του ΡJ και του ριζοσπαστισμού, μια πολιτική διάσπαση που εκφράστηκε και με τρόπο γεωγραφικό, αφού υπήρξε μια υπεροχή στο Μπουένος Άιρες, στο Σαν Λουίς, στις επαρχίες του βορρά που ανήκουν στον Μένεμ. Οι εκλογές έδειξαν τις διαιρέσεις των μηχανισμών. Τώρα υπάρχει στη χώρα η αντιπροσωπεία του ΔΝΤ με την ελπίδα για μια συμφωνία με τη μελλοντική κυβέρνηση, γεγονός για το οποίο η κοινωνική σύγκρουση αναπόφευκτα θα συνεχιστεί σφραγίζοντας την πολιτική ατζέντα.»

Μετάφραση: Α.Ξ.

ΚΑΤΑΚΤΗΣΕΙΣ

**του κοινωνικού κινήματος
μετά τις 19 και 20 Δεκεμβρίου**

Το κείμενο είναι απόσπασμα ενός μεγαλύτερου κειμένου του Ezequiel Adamovsky, με τίτλο: «Que quedo del "Que Se Vayan Todos?"» («Τι έμεινε από το "Να Φύγουν Όλοι"»), που δημοσιεύτηκε στη στήλη EL REINO AL REVES του REBELION:
<http://www.rebelion.org/argentina/030522adamovsky.htm>

Είναι αλήθεια ότι η 19η και η 20η Δεκέμβρη έχουν να επιδείξουν τις μεγαλύτερες κατακτήσεις τους στο κοινωνικό και όχι στο πολιτικό επίπεδο. Η εξέγερση άρχισε, όπως θυμάστε, τη στιγμή που η κυβέρνηση επέβαλε καθεστώς έκτακτης ανάγκης για να καταστείλει τους φτωχούς που λεηλατούσαν καταστήματα στα προάστια διαφόρων πόλεων. Το γεγονός ότι, εκείνη τη στιγμή, η νεόπτωχη μεσαία τάξη ταυτίστηκε σε κάποιο βαθμό με την τύχη των πλέον ταπεινών και των ανέργων, και βγήκε στους δρόμους να απαιτήσει την παραίτηση του προέδρου, είναι αναμφίβολα ένα από τα πλέον αποκαλυπτικά στοιχεία εκείνων των ημερών (ειδικότερα, αν κανείς πάρει υπόψη του, ότι στις λεηλασίες του 1989, η αντίδραση της μεσαίας τάξης ήταν ακριβώς η αντίθετη). Μετά τις 19 και τις 20 άνοιξαν πολλαπλά κανάλια διαταξικής επαφής, ιδιαίτερα μέσω της συμμαχίας Συνελεύσεις / πικετέρος / κατειλημμένα εργοστάσια. Παρότι σήμερα η συμπάθεια της μεσαίας τάξης προς τους πικετέρος φαίνεται να λιγοστεύει, οι δεσμοί αλληλεγγύης, που συμβολοποιήθηκαν στο σύνθημα «pique y cacerola, la lucha es una sola» (πικέτε και κατσαρόλα, ο αγώνας είναι ένας), κατάφεραν να εμποδίσουν ως τώρα την ποινικοποίηση των κινημάτων των ανέργων. Αλλά πέ-ρα απ' αυτό, που από μόνο του είναι πολύ σημαντικό, ο ενάμιση χρόνος που ακολούθησε την 19η και την 20η ήταν εξαιρετικά πλούσιος σε νέες ιδέες και ριζοσπαστικές πολιτικές εμπει-

ρίες. «Το δικό μας» QSVT (Que se Vayan Todos=Να φύγουν όλοι) (αναφέρομαι στο αντικαπιταλιστικό QSVT) άν-
 θησε ιδιαίτερα στο κοι-
 νωνικό επίπεδο. Η εξέ-
 γερση εγκατέστησε μία
 νέα πολιτική κουλτούρα
 που έλειπε από τις πολι-
 τικές παραδόσεις του αρ-
 γεντίνικου παρελθόντος.
 Αυτή η κουλτούρα έχει δεί-
 ξει μια τεράστια ζωντάνια,

ιδιαίτερα, αν κανείς πάρει υπόψη του, ότι αναπτύχθηκε κάτω από διασταυ-
 ρωμένα, κρατικά και επικοινωνιακά, κατασταλτικά πυρά και τις συνεχείς ε-
 πιθέσεις της παραδοσιακής αριστεράς.

Αυτή η νέα κουλτούρα αντικατοπτρίζεται τόσο στις ιδέες, όσο και στις μορ-
 φές οργάνωσης και αγώνα που υιοθετούν τα νέα κοινωνικά κινήματα. Ο
 πλουραλισμός (diversidad) των εμπειριών είναι τεράστιος και, πιθανά,
 οποιαδήποτε σύνθεση (sintesis) θα ήταν πολύ λίγο αντιπροσωπευτική. Πι-
 στεύω, ωστόσο, ότι τα χαρακτηριστικά αυτής της νέας κουλτούρας θα
 μπορούσαν να συνοψιστούν σε τρία στοιχεία: οριζόντιες δομές (horizontali-
 dad), πολλαπλότητα (multiplicidad) και αυτονομία. Η οριζοντιότητα ανα-
 φέρεται στην προσπάθεια να δημιουργηθούν μορφές οργάνωσης στις
 οποίες να μην υπάρχουν διαρκείς ιεραρχίες, δηλαδή, σταθερές και «σκλη-
 ρές» διαφορές ανάμεσα σε ηγέτες και οπαδούς, εκπροσώπους και εκπρο-

σωπούμενους. Στην πράξη, αυτό σημαίνει συνε-
 λευσιακές μορφές λειτουργίας και μια διαρκή
 προσπάθεια διάχυσης των υπευθυνοτήτων και
 των γνώσεων σε όλους και όλες. Πολλαπλότητα
 πάει να πει να αναζητήσεις την ενότητα στην
 ποικιλομορφία (en la diversidad). Σημαίνει, όχι
 μόνο να δεχθείς τις διαφορές, αλλά να προωθή-
 σεις την πεποίθηση ότι όσο πιο ποικιλόμορφο εί-
 ναι ένα κίνημα, τόσο πιο πολύ δύναμη θα έχει.
 Στην πράξη αυτό σημαίνει την απόρριψη των
 ταυτοτήτων και των μόνιμων και άκαμπτων
 «προγραμμάτων», των «προνομιακών υποκειμέ-
 νων» και των «αποκαλυπτικών αληθειών», ση-

μαίνει την αναζήτηση συναινε-
 σεων στο μέτρο της κάθε κατά-
 στασης και της κάθε ομάδας.
 Τέλος, με το «αυτονομία», ανα-
 φέρομαι στην προσπάθεια δι-
 εύρυνσης της ικανότητας αυ-
 τοκαθορισμού και δημιουργίας
 χώρων όπου να μπορούμε να
 ζήσουμε σύμφωνα με τους δι-
 κούς μας κανόνες. Όλα αυτά
 στην πράξη σημαίνουν αλλα-
 γή στην αντίληψη για την
 στρατηγική, την πολιτική
 στρατηγική που παύει να εί-
 ναι αποκλειστικά κεντραρισμένη

στην «κατάληψη της εξουσίας», αντίθετα επικε-
 ντρώνεται στην ανάπτυξη μιας «αντιεξουσίας».
 Η προέλευση αυτών των ιδεών και πρακτικών
 ποικίλλει. Στο πεδίο των ιδεών μεγάλη επίδραση
 άσκησε η εμπειρία των Ζαπατίστας και συγγρα-
 φείς όπως ο Αντόνιο Νέγκρι και ο Τζον Χολο-
 γουέι, ανάμεσα σε άλλους. Διάφορες εκδοτικές
 προσπάθειες και συλλογικότητες δράσης και/ή
 κριτικής σκέψης έχουν συνεισφέρει στη διάδοση
 αυτών των γνώσεων. Ανάμεσα σε άλλα το
 Nuevo Proyecto Historico, Colectivo Situaciones,
 El Rodaballo, Autoderminacion y Libertad,
 Intergalactica, Socialismo Libertario, Isa Rondas
 de Pensamiento Autonomo los rosarinos de
 Grado Cero, κ.λπ., όπως και ένας αριθμός «μο-
 ναχικών» διανοουμένων. Αλλά ουσιαστικά, τα
 χαρακτηριστικά αυτής της νέας κουλτούρας
 γεννιούνται από την πρακτική και τις αποτυχίες
 του παρελθόντος. Για παράδειγμα, οι πρώτες
 οργανώσεις ανέργων (οι αποκαλούμενοι «πικε-
 τέρος») ανέπτυξαν ήδη, από τα μέσα της δε-
 καετίας του '90, αυθόρμητα, συνελευσιακές
 μορφές οργάνωσης. Το Συνελευσιακό κίνημα
 που αναδύθηκε μετά τη 19η και 20ή σε διάφο-
 ρες πόλεις της Αργεντινής, υιοθέτησε παρόμοι-
 ες μορφές, επίσης αυθόρμητα. Οι αυτόνομες πο-
 λιτικές επίσης ήταν σε ανάπτυξη στο
 Movimiento Campesino de Santiago del Ester
 (MOCASE), στο Movimiento de Trabajadores

Desocupados de la Matanza, και στις οργανώσεις ανέργων του MTD «Anibal Veron», και αργότερα στο Συντονιστικό Λαϊκών Αυτόνομων Οργανώσεων (COPA). Πολλές από αυτές τις ομάδες ανέπτυξαν εναλλακτικά προγράμματα παραγωγής και διανομής, βασισμένα σε αντικαπιταλιστικούς κανόνες. Το φαινόμενο των υπό εργατικό έλεγχο εργοστασίων που αριθμεί χιλιάδες πάνω από 200 κατειλημμένες επιχειρήσεις, που τις λειτουργούν οι ίδιοι οι εργαζόμενοι συμμετέχει, έως ενός σημείου, σ' αυτήν την κουλτούρα. Το ίδιο και εμπειρίες ριζοσπαστικών συνδικάτων, όπως του συνδικάτου των cadetes και των μοτοκέρων (SIMECA). Από την άλλη, ομάδες εναλλακτικής πληροφόρησης όπως το Ιντιμίντια και άλλες, και ομάδες πολιτικής τέχνης οι Adearte, οι Etcetera, το Grupo de Atre Callejero κ.λπ. και αναρίθμητα μουσικά συγκροτήματα και «συντροφικές» κομπανίες αποτελούν, σε μεγάλο βαθμό, μέρος αυτής της ανανέωσης της σκέψης, των «συναισθημάτων» και των αντικαπιταλιστικών πρακτικών. Όλα αυτά τα κινήματα δεν αναδύθηκαν μετά τη 19η και την 20ή. Η εξέγερση, όμως, εκείνων των ημερών συνέβαλε στο να συναντηθούμε, στο να αρχίσουμε να σφυρηλατούμε μια κοινή ταυτότητα, και να υφαίνουμε δίκτυα στήριξης, αλληλεγγύης και δράσης. Δίκτυα όλο και πιο στέρεα. Είναι πολύ εύκολο, έτσι που είμαστε βουτηγμένοι σ' αυτήν την πραγματικότητα όλοι μας, να χαθεί από τα μάτια μας η τεράστια σημασία όλων αυτών των φαινομένων. Και θα ήταν κρίμα εάν το αποτέλεσμα μιας εκλογικής αναμέτρησης μας έκανε να ξεχάσουμε όλα όσα έχουμε κάνει. Ξανά εδώ, το να εξετάσεις τα πράγματα από τη σκοπιά της ιστορικής προοπτικής είναι θεμελιώδες. Υπάρχουν πολύ λίγα ιστορικά προηγούμενα, π.χ., ενός κινήματος ανέργων του μεγέθους του κινήματος των πικετέρων, ικανού να κινητοποιήσει χιλιάδες ανθρώπους σε άμεσες δράσεις υψηλότερου επιπέδου αντιπαράθεσης και αποτελεσματικότητας. Η ανακάλυψη των πικετέρων ότι η διακοπή της κυκλοφορίας των εμπορευμάτων είναι το τρωτό σημείο ενός συστήματος που έχει μάθει να δαμάζει τους συνδικαλιστικούς αγώνες άνοιξε έναν ολόκληρο ορίζοντα δυνατοτήτων για τα κοινωνικά κινήματα. Με τον ίδιο τρόπο, τα κατειλημμένα εργοστάσια μας δίδαξαν πως οι εργάτες μπορούν να κάνουν κάτι για να αντιμετωπίσουν την ευέλικτη κινητικότητα του κεφαλαίου (σήμερα εδώ, αύριο στην Ινδοκίνα κ.λπ.) που καταδικάζει τους εργαζόμενους σε αναγκαστική ανεργία. Καταλαμβάνοντας τις εγκαταστάσεις και τα μηχανήματα οι εργαζόμενοι μπορούν να εμποδίσουν τις εκκενώσεις και να αποδείξουν ότι, πράγματι, δεν χρειαζόμαστε ιδιοκτήτες ούτε διευθυντές για να κρατηθεί η οικονομία σε λει-

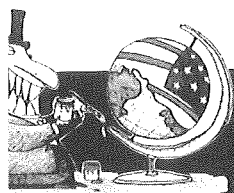

τουργία: να φύγουν κι αυτοί επίσης, αν θέλουν! Λένε, όσοι ξέρουν, πως σε ένα γεγονός τόσο σημαντικό όπως ο Μάης του '68 στη Γαλλία, υπήρξε μόνο ένα κατειλημμένο εργοστάσιο. Και δεν πιστεύω πως υπάρχουν πολλά ιστορικά προηγούμενα απαλλοτρίωσης εργοστασίων και λειτουργία τους από τους ίδιους τους εργάτες ούτε νομίζω πως έχει ξανασυμβεί χιλιάδες άτομα να υπερασπίζονται τα ανακτημένα εργοστάσια (Μιπρούκμαν και Ζανόν) δίνοντας σκληρές μάχες με την αστυνομία, όπως συνέβη στην Αργεντινή. Επίσης τις Λαϊκές Συνελεύσεις, αυτή την υπέροχη εμπειρία άμεσης δημοκρατίας, δεν πρέπει να τις αφήσουμε να περάσουν στα ψιλά, σαν να ήταν κάτι το φυσικό. Εντέλει, όλα όσα κάναμε αυτόν τον ενάμιση χρόνο μετά τη 19η και 20ή ήταν ασυνήθιστα, εξαιρετικά απ' όπου κι αν τα κοιτάξεις, και ανοίγουν νέους ορίζοντες στους αγώνες και στην οικοδόμηση νέων κοινωνικών σχέσεων. Ο μύθος των Λαϊκών Συνελεύσεων, των πικετέρων και των κατειλημμένων εργοστασίων έκανε τον γύρο του κόσμου, ενέπνευσε κοινωνικά κινήματα σε πολλές γωνίες του πλανήτη. Κανείς δεν μπορεί να ισχυριστεί, μόνο και μόνο από τα αποτελέσματα μιας εκλογικής αναμέτρησης, πως η εξέγερση της 19ης και 20ης πέρασε χωρίς ν' αφήσει ίχνη. Και ποιος μπορεί να μιλήσει από τώρα για τα σημάδια που θ' αφήσει στο μέλλον;

Όχι: οι καιροί μας δεν καθορίζονται από την εκλογική πολιτική. Ας αφήσουμε τους δημοσιογράφους και τους πολιτικούς να τραγουδάνε τη νίκη και να αναγγέλλουν το θάνατό μας. Αλλά να μη χάσουμε από μπροστά μας πως μόλις γεννηθήκαμε, και πως έχουμε με το παραπάνω λόγους να είμαστε ικανοποιημένοι και περήφανοι γι' αυτά που κάναμε αυτόν τον καιρό. Όσο και να προσπαθεί ο τύπος να μας «μηδενίσει», εξακολουθούμε να είμαστε οι κεντρικοί πρωταγωνιστές της εθνικής πολιτικής.

Μετάφραση: Ευ.Μ.

ALCA Μια ακόμα διαδικασία

Η δημιουργία οικονομικών συνεργασιών σε όλο τον κόσμο αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι των εξελίξεων σε οικονομικό επίπεδο. Οι αγορές ανοίγουν, τα εμπορικά εμπόδια εξαφανίζονται και η ελεύθερη ροή αγαθών, υπηρεσιών και επενδύσεων δίνει ώθηση στην ανάπτυξη των οικονομιών σήμερα περισσότερο από ποτέ. Οι επιχειρήσεις επεκτείνουν την αγορά τους σε ολόκληρο τον κόσμο και οι ευκαιρίες για τους επενδυτές και τις βιομηχανίες είναι περισσότερες και καλύτερες από ποτέ. Τα οφέλη όμως που προκύπτουν για ποιους άραγε προορίζονται; Και ο περίφημος όρος «παγκοσμιοποίηση» που έχει γίνει η καρδιά της εποχής μας, τι ακριβώς αντιπροσωπεύει; Το θέμα που τίθεται δεν είναι η ύπαρξη της παγκοσμιοποίησης, μιας διαδικασίας ιστορικής που παρουσιάζει και θετικές πλευρές, αλλά η παγκοσμιοποίηση που συντελείται σήμερα, η νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση, που επιβάλλει καθεστώς δικτατορίας στην αγορά αδιάφορη για τις κοινωνικές συνέπειες και βαθιά ελλειπής σε ζητήματα δικαιοσύνης και ισότητας.

Η Ζώνη Ελεύθερου Εμπορίου των Χωρών της Αμερικής (ALCA) άρχισε να μορφοποιείται σε συγκεκριμένο σχέδιο τη δεκαετία του '90, μια χρονική περίοδο που η βορειοαμερικανική οικονομία αντιμετώπιζε μεγάλα προβλήματα, καθώς οι επενδύσεις άρχισαν να καταρρέουν και η πτώση των εξαγωγών χειρότερη. Έτσι, η βορειοαμερικανική οικονομική πολιτική στρέφεται στην περιοχή της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής αναζητώντας εμπορικές εσοχές. Την ίδια δεκαετία η Mercosur αρχίζει διαπραγματεύσεις με την Ε.Ε. για την ανάπτυξη οικονομικής συνεργασίας μεταξύ των δύο γεωγραφικών περιοχών. Ως καλύτερος τρόπος για την αντιμετώπιση αυτών των, μάλλον δυσάρεστων, για τα βορειοαμερικανικά συμφέροντα συνθηκών, παρουσιάζεται η ALCA. Ήδη έχει δοκιμαστεί στην πράξη η Συμφωνία Ελεύθερου Εμπορίου μεταξύ ΗΠΑ, Καναδά και Μεξικού, η γνωστή ως NAFTA, που από την αρχή υπήρξε η πηγή έμπνευσης των διαπραγματεύσεων για τη δημιουργία της ALCA.

Οι στόχοι της έχουν διατυπωθεί ξεκάθαρα από τον υπουργό Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών, Κόλιν Πάουελ:

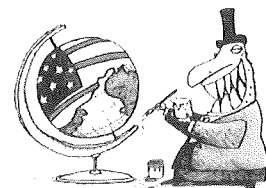
«Στόχος της ALCA είναι να εγγυηθεί στις βορειοαμερικανικές επιχειρήσεις τον έλεγχο μιας περιοχής από τον αρκτικό πόλο έως την Ανταρκτική, μιας περιοχής ελεύθερης πρόσβασης, χωρίς κανένα εμπόδιο, για τα προϊόντα μας, τις υπηρεσίες, την τεχνολογία και το κεφάλαιο σε όλο το ημισφαίριο».

Οι τραγικές συνέπειες της ALCA για τους πληθυσμούς όλων των Χωρών της Αμερικής

Η ALCA, η Ζώνη Ελεύθερου Εμπορίου των Χωρών της Αμερικής, παρουσιάζεται σαν ένα σχέδιο για την ενδυνάμωση των δημοκρατιών στην Αμερική και για την εξάλειψη της φτώχειας. Όμως, ήδη από τη διαδικασία διαμόρφωσής της, προκύπτουν σοβαρές αμφιβολίες για το κατά πόσο αυτό ισχύει ή μπορεί να ισχύσει. Η ALCA γεννήθηκε από μια αντιδημοκρατική διαδικασία. Η πλειοψηφία του πληθυσμού της αμερικανικής ηπείρου δεν γνωρίζει τι περιέχουν οι συμφωνίες, αν και η ζωή τους θα υποστεί σημαντικές συνέπειες από την εφαρμογή της. Κι αυτό, γιατί η ALCA ετοιμάστηκε στα κρυφά. Οι διαπραγματεύσεις ξεκίνησαν το 1994, πραγματοποιήθηκαν κρυφά και τα πρώτα πρακτικά έγιναν γνωστά μόνο μετά από έξι χρόνια, στις 3 Ιουλίου του 2001, έπειτα από κύμα διαμαρτυριών σε όλες τις υπό συμμετοχή χώρες. Η ALCA πρόκειται να επηρεάσει περίπου 800 εκατομμύρια άτομα σε 34 χώρες, τα οποία, ωστόσο, δεν έχουν καμία ενημέρωση και δεν συμμετέχουν σε καμία διαδικασία λήψης αποφάσεων. Οι εμπνευστές της ισχυρίζονται ότι με την ALCA θα ενδυναμωθούν οι δημοκρατίες στη Λατινική Αμερική. Ο αποκλεισμός, όμως, των πληθυσμών που θα υποστούν τις

ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΣΕ ΕΞΕΛΙΞΗ

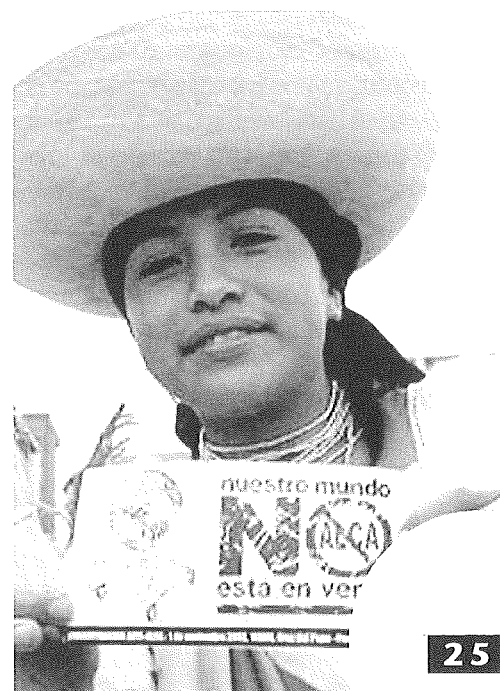
συνέπειές της, από τις διαπραγματεύσεις για τη δημιουργία της, αποδεικνύει την αναλήθεια αυτών των ισχυρισμών.

• Όπως συνέβη ήδη με την εφαρμογή της NAFTA, τα αποτελέσματα στον εργασιακό τομέα είναι κάτι περισσότερο από καταστροφικά. Έχοντας το παράδειγμα της NAFTA, της οποίας επέκταση είναι ουσιαστικά η ALCA, μπορούμε ήδη, πριν ακόμα εφαρμοστεί, να αντιληφθούμε τι συνέπειες θα έχει στα εργασιακά δικαιώματα όλων των χωρών που συμμετέχουν. Οι εργάτες θα υποφέρουν το ίδιο σε όλες τις χώρες της ζώνης, τόσο στις ΗΠΑ και τον Καναδά όσο και στη Λατινική Αμερική, καθώς πολλές εταιρείες μεταφέρονται από περιοχές με κάποιες σταθερές εργασιακές και μισθολογικές ρυθμίσεις (ΗΠΑ, Καναδά), στο Μεξικό αλλά και σε άλλες χώρες της Λατινικής Αμερικής, όπου οι μισθοί είναι χαμηλοί και τα συνδικαλιστικά όργανα λειτουργούν υπό την πίεση της απειλής μεταφοράς της παραγωγής σε άλλες χώρες. Αυτή η διαδικασία θα επιταχυνθεί με την ALCA καθώς οι επιχειρήσεις ασκούν πιέσεις με απολύσεις εργαζομένων και βάζοντάς τους σε αντιπαράθεση με εργαζομένους πιο φτωχών χωρών, περισσότερο απελπισμένους. Στις ΗΠΑ, μετά την εφαρμογή της NAFTA, χάθηκαν περίπου 400.000 θέσεις εργασίας γιατί πολλές εταιρείες μεταφέρθηκαν στο Μεξικό. Έκλεισε παράνομα το 40% 400 επιχειρήσεων όταν οι εργαζόμενοι άρχισαν να οργανώνονται για να απαιτήσουν τα εργασιακά τους δικαιώματα. Στο Μεξικό, στο μεταξύ, η φτώχεια αυξήθηκε : 8 εκατομύρια οικογένειες βρέθηκαν κάτω από τα όρια της φτώχειας μετά την εφαρμογή της Συμφωνίας Ελεύθερου Εμπορίου.

• Με την ALCA θα εξαλειφθούν οι εμπορικοί περιορισμοί. Για παράδειγμα, οι φόροι των εισαγόμενων προϊόντων. Με αυτό τον τρόπο, προσπαθούν οι εμπνευστές της, να προωθήσουν τον ανταγωνισμό σε όλα τα προϊόντα. Η εξάλειψη των εμπορικών περιορισμών, όμως, σημαίνει μεγάλα πλεονεκτήματα για τους μεγάλους παραγωγούς και μείωση των πιθανοτήτων για τους μικρούς να πουλήσουν τα προϊόντα τους. Ας πάρουμε για παράδειγμα την παραγωγή πατάτας. Οι πατάτες των Ηνωμένων Πολιτειών είναι πολύ πιο φτηνές από αυτές του Εκουαδόρ. Αν εισβάλουν οι βορειοαμερικανικές πατάτες στην εκουαδοριανή αγορά χωρίς φόρους, οι Εκουαδοριανοί αγρότες δεν θα μπορούν να πουλήσουν πλέον την δική τους παραγωγή. Απ' ό,τι βλέπουμε, η εξάλειψη των εμπορικών περιορισμών δεν οδηγεί σε ανταγωνισμό με ίσους όρους, όπως ισχυρίζονται οι εμπνευστές της ALCA. Ενώ οι πολυεθνικές θα παράγουν φτηνά και θα πουλάνε όπου θέλουν, οι

μικροί παραγωγοί θα σβήσουν. Και αυτό γεννάει ένα πολύ σημαντικό ερώτημα. Τι θα συμβεί αν οι αγρότες σταματήσουν να παράγουν διατροφικά είδη; Ή θα μεταναστεύσουν στην πόλη προς αναζήτηση δουλειάς ή θα ξεκινήσουν να παράγουν άλλα προϊόντα για τα οποία υπάρχει αγορά. Για παράδειγμα, στο Εκουαδόρ πολλοί παραγωγοί άρχισαν να καλλιεργούν λουλούδια για εξαγωγή στις ΗΠΑ. Έτσι σταμάτησαν να παράγουν προϊόντα που καταναλώνονται στο Εκουαδόρ και η χώρα εξαρτάται όλο και περισσότερο από το εξωτερικό. Αν μειωθεί η τιμή ή η ζήτηση λουλουδιών, ή αν ανέβει η τιμή των εισαγόμενων προϊόντων, ο πληθυσμός της χώρας δεν θα έχει πια την ικανότητα να αγοράζει τα απαραίτητα για τη διατροφή του.

• Ήδη από την έναρξη των διαπραγματεύσεων έχει γίνει εμφανές ότι η ALCA έχει σκοπό της την προστασία των ιδιωτικών επενδύσεων. Αν μια ξένη εταιρεία ισχυριστεί ότι οι εργατικοί νόμοι και οι νόμοι για την προστασία του περιβάλλοντος «μειώνουν τα κέρδη της» έχει το δικαίωμα να προσφύγει σε ειδικά δικαστήρια (που προβλέπονται από τις Συμφωνίες) απαιτώντας αποζημίωση από την εκάστοτε κυβέρνηση. Η κυβέρνηση είναι υποχρεωμένη να πληρώσει. Για να προστατεύσει τις ιδιωτικές επενδύσεις και τα κέρδη των πολυεθνικών, η ALCA επιχειρεί να ξεφορτωθεί τους εργατικούς νόμους και τους νόμους για την προστασία του φυσικού περιβάλλο-

ντος. Οι θεσπίσεις της βρίσκονται πάνω από τους εθνικούς νόμους.

Αυτό ήδη συνέβη στο Μεξικό, με τη λειτουργία της NAFTA: Η αμερικανική εταιρεία Μέταλκλαντ ξεκίνησε δικαστικό αγώνα ενάντια στο μεξικάνικο κράτος όταν η κυβέρνηση της μεξικάνικης πολιτείας Σαν Λουίς Ποτοσί αρνήθηκε να δώσει άδεια επαναλειτουργίας των εγκαταστάσεων της εταιρείας γιατί μόλυναν το πόσιμο νερό. Το δικαστήριο υποχρέωσε το μεξικάνικο κράτος να πληρώσει 18,7 εκατομμύρια δολάρια για τις «απώλειες» που υπέστη η Μέταλκλαντ.

Άλλο χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η πολυεθνική Μπέτσελ που επιδιώκει την ιδιωτικοποίηση του νερού στη Βολιβία. Το 1999 η θυγατρική εταιρεία της Μπέτσελ, Άγουας ντε Τουνάρι, αναλαμβάνει την παροχή πόσιμου νερού στην Κοτσαμπάμπα της Βολιβίας, ανεβάζοντας τις τιμές περισσότερο από 50%. Τον Απρίλιο του 2000 ο πληθυσμός της περιοχής κατέλαβε τις εγκαταστάσεις της εταιρείας. Ένα χρόνο αργότερα, η Μπέτσελ ζήτησε, μέσω της Παγκόσμιας Τράπεζας, αποζημίωση από τη Βολιβία της τάξης των 25 εκατομμυρίων δολαρίων, γιατί, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της, έχασε μισό εκατομμύριο δολάρια λόγω αυτής της «περιπλοκής».

- Στο ίδιο πλαίσιο κινείται και το πρόβλημα με τα μεταλλαγμένα. Ανώτεροι υπάλληλοι του υπουργείου Εμπορίου των ΗΠΑ και στελέχη εταιρειών προσπαθούν να επιβάλλουν στις άλλες χώρες την υποχρεωτική αποδοχή των γενετικά τροποποιημένων οργανισμών (OGMs), γνωστών ως μεταλλαγμένα. Παραδοσιακά, οι αγρότες κρατάνε σπόρο χρόνο παρά χρόνο, αλλά τώρα οι πολυεθνικές εμπορεύονται και προωθούν μεταλλαγμένους άγονους σπόρους, οι οποίοι δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν και τον επόμενο χρόνο. Οι αγρότες αναγκάζονται να αγοράζουν νέους σπόρους κάθε χρόνο πράγμα που τους κάνει απόλυτα εξαρτημένους από τις πολυεθνικές. Με την εφαρμογή της ALCA, καμία κυβέρνηση δεν θα έχει το δικαίωμα να αρνηθεί την εισαγωγή μεταλλαγμένων. Πιθανή άρνηση θεωρείται περιορισμός στο ελεύθερο εμπόριο και οι πολυεθνικές θα έχουν το δικαίωμα να καταφύγουν στα δικαστήρια, ισχυριζόμενες απώλεια κερδών. Το γεγονός ότι εξαφανίζονται οι παραδοσιακοί σπόροι και διάφορες ποικιλίες φυτών σαν συνέπεια της καλλιέργειας μεταλλαγμένων, για τους εμπνευστές της ALCA, δεν δικαιολογεί τον περιορισμό ή την απαγόρευση χρήσης μεταλλαγμένων σπόρων.

- Παράλληλα με τις οικονομικές βλέψεις των ΗΠΑ παρατηρούμε και έντονο ενδιαφέ-

ρον εμπλοκής στην πολιτική ζωή των λατινοαμερικάνικων χωρών μέσω σειράς στρατιωτικών επεμβάσεων και έντονης στρατικοποίησης της περιοχής. Σύμφωνα με τον Αργεντίνιο μελετητή Κλαούντιο Κάτς: «Εδώ και αρκετά χρόνια το ξέσπασμα λαϊκών εξεγέρσεων ταρακούνησε πολλές χώρες της Λατινικής Αμερικής. Αυτά τα κινήματα έδωσαν έμφαση στη διάβρωση των πολιτικών συστημάτων, τα οποία απονομιμοποιήθηκαν λόγω της ανικανότητάς τους να ικανοποιήσουν τα λαϊκά αιτήματα. Μέσω της ALCA, με το πρόσχημα της «μάχης κατά των ναρκωτικών» επιχειρείται η νομιμοποίηση στρατιωτικών παρεμβάσεων των ΗΠΑ (βλ. Κολομβία) και η άσκηση διπλωματικής πίεσης για την ευθυγράμμιση μερικών λατινοαμερικάνικων κυβερνήσεων σε πολιτικές που υποδεικνύονται από τον Λευκό Οίκο». Η επέκταση του ελεύθερου εμπορίου συνοδεύεται από τη στρατιωτικοποίηση της Λατινικής Αμερικής. Ενώ η φτώχεια αυξάνεται και κάποιες λίγες πολυεθνικές αυξάνουν τα κέρδη τους, οι Ηνωμένες Πολιτείες επεκτείνουν τις στρατιωτικές τους βάσεις στις χώρες της Λατινικής Αμερικής με το πρόσχημα της μάχης κατά των ναρκωτικών και κατά της τρομοκρατίας. Σήμερα υπάρχουν περίπου τριάντα αμερικάνικες στρατιωτικές βάσεις στη Λατινική Αμερική, αριθμός ο οποίος αυξάνεται συνεχώς.

Δεν αποτελεί σύμπτωση το γεγονός ότι η παρουσία τους ή η στρατιωτική τους δραστηριότητα πραγματοποιείται σε μέρη πλούσια σε φυσικούς πόρους ή σε μέρη που υπάρχουν δυναμικά κοινωνικά κινήματα που εναντιώνονται στη νεοφιλελεύθερη πολιτική. Έτσι λειτουργεί και το Σχέδιο Κολομβία στην περιοχή Πουτουμάγιο, μεταξύ άλλων, περιοχή πλούσια σε πετρέλαιο του οποίου την εκμετάλλευση εμποδίζει το αντάρτικο των FARC. Το Σχέδιο Κολομβία είναι μια στρατιωτική πρωτοβουλία των ΗΠΑ με πρόσχημα τον πόλεμο κατά των ναρκωτικών, αλλά ουσιαστικά είναι ένα σχέδιο ενάντια σε όλους όσοι αμφισβητούν το σύστημα και που σήμερα θεωρούνται «τρομοκράτες». Η στρατιωτικοποίηση στην Τσαπάρε της Βολιβίας γίνεται για τον ίδιο λόγο: Για την ακρίβεια είναι οι αγρότες *κοκαλέρος* αυτής της περιοχής που τα τελευταία χρόνια εξελίσσονται σε σημαντική κοινωνική δύναμη. Επιπλέον σε αυτή την περιοχή αρχίζει η κοιλάδα του Αμαζονίου, μία από τις πιο πλούσιες περιοχές στον κόσμο σε φυσικούς πόρους.

Είναι μακρύς ο κατάλογος των χωρών στις οποίες οι ΗΠΑ με πρόσχημα τον «πόλεμο κατά των ναρκωτικών και της τρομοκρατίας» εντείνουν τη στρατιωτική τους παρουσία.

Η αυξανόμενη στρατιωτικοποίηση της Λατινικής Αμερικής εγγυάται την ελεύθερη εκμετάλλευση των φυσικών πόρων και περιορίζει τα εμπόδια που θέτουν τα κοινωνικά κινήματα.

Η στρατιωτικοποίηση, λοιπόν, το εξωτερικό χρέος και οι ρυθμίσεις της ALCA είναι και τα τρία πλευρές του ίδιου σχεδίου επέκτασης και εδραιο-

ποίησης της βορειοαμερικάνικης ηγεμονίας. Η ALCA επιδιώκει να δημιουργήσει, σε επίπεδο ηπείρου, ένα μέτωπο υπό τον έλεγχο των Ηνωμένων Πολιτειών ικανό να αντιμετωπίσει τον ανταγωνισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ασίας στη διαμάχη που υπάρχει για την οικονομική, γεωπολιτική και πολιτιστική ηγεμονία ανά τον κόσμο. Η στρατιωτικοποίηση είναι «ένοπλη εγγύηση της ημισφαιρικής και παγκόσμιας ηγεμονίας των ΗΠΑ» τόσο σε οικονομικό όσο και σε πολιτικό επίπεδο.

«Οι παράπλευρες απώλειες»

Στο Μεξικό η εφαρμογή της NAFTA είχε σαν αποτέλεσμα την εκμετάλλευση του γυναικείου εργατικού δυναμικού, την αύξηση της πορνείας και την αύξηση της εγκληματικότητας στις περιοχές που λειτουργούν οι «μακιλαδόρας» (βορειοαμερικάνικες μεταποιητικές επιχειρήσεις που έχουν μεταφερθεί στα σύνορα του Μεξικού με τις ΗΠΑ). Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι το ίδιο θα συμβεί, και μάλιστα σε πολλαπλάσιο βαθμό, με την εφαρμογή της ALCA. Ήδη, σε περιοχές με αυξημένη στρατιωτική παρουσία (που είναι όρος, πλέον, για την απρόσκοπτη επέκταση της ελεύθερης αγοράς) έχουμε καθημερινά σφαγές πληθυσμών, κυρίως ιθαγενικών, παραβιάσεις δικαιωμάτων, βασανιστήρια, ακρωτηριασμούς γυναικών και δημιουργία χιλιάδων ζητιάνων στους δρόμους των πόλεων. Παράδειγμα η Τσιάπας και η Κολομβία. Όπως δήλωσε μια γυναίκα από το Καράκας: «Φτάνει πια! Η ALCA είναι ήδη γεγονός. Ήδη έχουμε δει τις συνέπειες, δεν είναι τίποτα παραπάνω από συνέχεια της αποικιοκρατίας. Δεν χρειάζεται να μπούμε στην διαδικασία των διαπραγματεύσεων, πρέπει να την απορρίψουμε». Η ALCA είναι η προστασία των συμφερόντων των επενδυτών στη Λατινική Αμερική, με κάθε κόστος, με το τίμημα του πολέμου, της μιζέριας, της καταστροφής του περιβάλλοντος και της καταπάτησης των εργατικών δικαιωμάτων, των δικαιωμάτων των γυναικών, των μειονοτήτων, των μεταναστών, των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Μία από τις πλέον τραγικές συνέπειες της ALCA και της λογικής επιβολής νεοφιλελεύθερων πολιτικών είναι ο δραματικά αυξανόμενος αριθμός αν-

θρώπων που αναζητούν καλύτερες συνθήκες διαβίωσης σε πιο πλούσιες χώρες. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εργασίας, τη δεκαετία του '90 καταγράφηκαν περισσότεροι από 120 εκατομμύρια μετανάστες. Το φαινόμενο της μετανάστευσης από τη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική έχει πάρει δραματικές διαστάσεις. Οι αριθμοί μιλάνε από μόνοι τους. 2,2 εκατομμύρια Περουβιανοί ζουν στο εξωτερικό. Περισσότεροι από 290 χιλιάδες Εκουαδοριανοί εγκατέλειψαν τη χώρα τους τα έτη 2000 και 2001. 3,5 εκατομμύρια Μεξικανοί βρίσκονται στις Ηνωμένες Πολιτείες. 2 εκατομμύρια Βραζιλιάνοι είναι μετανάστες. Αλλά γιατί συμβαίνει αυτό; Ο Εντουάρντο Ταμάγιο, ένας δημοσιογράφος από το Εκουαδόρ εξηγεί: «η έλλειψη πιθανότητας να ικανοποιηθούν οι βασικές ανάγκες και η αύξηση του κόστους ζωής, ωθεί όχι μόνο τις κατώτερες τάξεις, αλλά και τη μεσαία τάξη, στην απελπισμένη αναζήτηση λύσης με τη μετανάστευση. Σε αυτές τις χώρες προωθείται ένα σύστημα με μονεταριστικά χαρακτηριστικά που συνδυάζει την εκμετάλλευση των αποταμιεύσεων των αστών από τις τραπεζικές μαφίες, τη διαφθορά, την ανεργία και τη γενική πτώχευση. Όλα αυτά συμβάλλουν στην ισοπέδωση των εθνικών κρατών, τοποθετώντας τα σε μια κατάσταση χωρίς ανάπτυξη και χωρίς μέλλον». Το βαθύτερο αίτιο είναι «η παγκοσμιοποίηση που δεν μοιράζει τον πλούτο, που παγκοσμιοποιεί την ελεύθερη πρόσβαση στις αγορές, που δεν είναι αλληλέγγυα γιατί ενώ εξαλείφει τα εμπορικά σύνορα, εμποδίζει τη διακίνηση των ανθρώπων και ενώ υπερασπίζει το δικαίωμα του ελεύθερου εμπορίου, καταπατάει τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα».

Συνοπτικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο πληθυσμός των χωρών που εμπλέκονται στη διαδικασία δημιουργίας της ALCA απορρίπτει τη δημιουργία της, έχοντας ήδη υποστεί τις καταστροφικές συνέπειες που είχε η NAFTA σε πολλούς τομείς της καθημερινότητάς του. Και ίσως τελικά η φράση που ειπώθηκε από τον ηγέτη των ιθαγενών στη Βολιβία, Έβο Μοράλες, να περικλείει το γενικότερο αίσθημα που επικρατεί: «Μέχρι τότε θα αποφασίζουν για εμάς;»

E.N.

Πηγές:

<http://www.alcaabajo.cu/>

<http://www.movimientos.org/noalca/index.phtml.es>

<http://www.nadir.org/nadir/iniciativ/agp/free/ftaa/>

<http://ecuador.indymedia.org/es/2002/10/629.shtml>

Είναι τα πιο παλαιά αντάρτικα κινήματα της Λατινικής Αμερικής, αναπτύσσουν εδώ και 40 χρόνια συνεχή δράση και στον κατάλογο τρομοκρατικών οργανώσεων που έδωσε η κυβέρνηση των ΗΠΑ φιγουράρουν σε περίοπτη θέση. Πρόκειται για τις FARC και τον ELN, τις δύο μεγαλύτερες αντάρτικες οργανώσεις της Κολομβίας και για τις οποίες 40 χρόνια ένοπλου αγώνα ενάντια στον ίδιο αντίπαλο δεν αποδείχτηκαν αρκετά για να καλύψουν τις όποιες διαφορές τους. Τα χαρακτηριστικά των δύο κινήμάτων, τις ιστορικές τους διαδρομές, τις ιδιαιτερότητές τους επιχειρούμε να φωτίσουμε στην ανάλυση που ακολουθεί.

Η περίοδος της βίας (La Violencia)

Στην πολιτική σκηνή της Κολομβίας κυριαρχούν εδώ και δεκαετίες οι συντηρητικοί και οι φιλελεύθεροι. Στις 9 Απριλίου του 1948 δολοφονήθηκε ο Χόρχε Ελιέσερ Γκαϊτάν, προοδευτικός ηγέτης των φιλελευθέρων. Αμέσως ξέσπασαν σε όλη την χώρα αιματηρές συγκρούσεις, που μετατράπηκαν σε μια ανοικτή εξέγερση των φιλελευθέρων, στο πλυσύρ των οποίων τάχθηκαν και οι δυνάμεις της αριστεράς. Ιδιαίτερα σκληρές υπήρξαν οι μάχες στην πρωτεύουσα Μπογκοτά, που παρέμειναν γνωστές σαν το «Μπογκοτάσο». Οι φιλελεύθεροι έχασαν τη μάχη της Μπογκοτά και αποσύρθηκαν στην ύπαιθρο.

Η σύγκρουση πήρε διαστάσεις τρομακτικής σφαγής και πέρασε στην ιστορία σαν La violencia (η βία). Πρωταγωνιστές αυτής της περιόδου υπήρξαν οι απομονωμένες και χωρίς συντονισμό ομάδες ενόπλων που ξεπηδούσαν σε όλη τη χώρα. Χωρίς πολιτικό υπόβαθρο, δεν άργησαν να εξελιχθούν σε συμμορίες δολοφόνων και ληστών. Με επικεφαλής ανθρώπους που έγιναν θρυλικοί για τη θηριωδία τους, όπως «το μαύρο αίμα», «ο κομαντάντε δηλητήριο», «ο Ταρζάν», «η χιονοστιβάδα» έσπερναν το θάνατο σε όποιον θεωρούσαν αντίπαλό τους.

Ενα λεξιλόγιο τρόπων θανάτωσης κάνει την εμφάνισή του. «picar para tamal» σημαίνει να κάνεις τα πτώματα κομμάτια, «corte de franela» να αποκεφαλίζεις εκεί που αρχίζει ο κορμός, «corte de corbata» αποκεφαλίζεις στο σημείο που

δένει κανείς την γραβάτα κλπ.

Ο αριθμός των νεκρών αυτής της περιόδου υπολογίζεται στις 300.000. Η βία και η έλλειψη σεβασμού στην ανθρώπινη ζωή μπόλιασαν με τον πιο ακραίο τρόπο την κολομβιανή κοινωνία. Είναι μια συμπεριφορά που θα την συναντήσουμε και στη διαδρομή των επαναστατικών κινήμάτων αυτής της χώρας.

Την ίδια περίοδο όμως οι συντεταγμένες αντάρτικες δυνάμεις εξακολουθούσαν να δίνουν το δικό τους αγώνα. Ιδιαίτερη ανάπτυξη μάλιστα είχαν οι δυνάμεις του ΚΚ. Μπροστά στο αδιέξοδο, συντηρητικοί και φιλελεύθεροι κατέληξαν σε συμφωνία για τον τερματισμό των συγκρούσεων. Το Κομμουνιστικό Κόμμα, όμως, αρνήθηκε την προσφερόμενη αμνηστία. Από τη μεριά τους οι Συντηρητικοί και οι Φιλελεύθεροι κατέληξαν σε μια πρωτοφανή συμφωνία: να εναλλάσσονται μέχρι το 1974 ανά τετραετία στην διακυβέρνηση της χώρας. Όλοι γνώριζαν ποιός θα είναι ο επόμενος νικητής των εκλογών που θα γίνονταν, γεγονός που αφαιρέσε κάθε ενδιαφέρον από τις εκλογικές αναμετρήσεις και δημιούργησε τεράστια αποχή της τάξης του 60-80%. Ακόμη και σήμερα η συμμετοχή στις εκλογές σπάνια ξεπερνάει το 50%.

ΤΩΝ ΑΝΤΑΡΤΙΚΩΝ ΚΙΝΗΜΑΤΩΝ

Αφού κατάφερε να επιλύσει τις εσωτερικές του διαφορές, το καθεστώς στράφηκε κατά των αντάρτικων δυνάμεων του ΚΚ, έχοντας μάλιστα μόλις ενισχύσει το οπλοστάσιό του με δύο καινούργια όπλα, προσφορά των ΗΠΑ: τα μαχητικά ελικόπτερα και τις βόμβες ναβάλμ. Εκατόμβες θυμάτων υπήρξαν στις τάξεις των ανταρτών που αναγκάστηκαν να ζητήσουν καταφύγιο σε πιο ευνοϊκές εδαφικά περιοχές. Μετά από μια σκληρή πορεία 400 χιλιομέτρων εγκαταστάθηκαν σε δυσπρόσιτες ζώνες της κεντρικής οροσειράς. Στην πορεία αυτή αναδείχτηκε η ηγετική φυσιογνωμία του Μανουέλ Μαρουλάντα επωνομαζόμενου Tiro Fijo («μπαμ και κάτω» σε ελεύθερη απόδοση), λόγω της σκοπευτικής του δεινότητας. Ο Μαρουλάντα, θρυλική μορφή για τα επαναστατικά κινήματα της Λατινικής Αμερικής, εξακολουθεί μέχρι σήμερα να είναι ο ηγέτης των FARC.

Από τη Μαρκετάλια στις FARC

Οι αντάρτικες δυνάμεις σταθεροποίησαν την παραμονή τους στην κεντρική οροσειρά, στην ουσία αποικιώντας αραιοκατοικημένα και δυσπρόσιτα εδάφη, στα οποία εγκαθίδρυσαν 5 απελευθερωμένες ζώνες, με πιο σημαντική την Μαρκετάλια. Εδώ αναπτύσσεται η «οικονομία της επιβίωσης», και διαμορφώνεται η στρατηγική της «αγροτικής αυτοάμυνας» - δεν σας πειράζουμε, μη μας πειράζετε, αλλά αντιστεκόμαστε σε κάθε απόπειρα διείσδυσης. Οι «ανεξάρτητες δημοκρατίες», όπως τις αποκαλούσαν, όχι μόνο κατάφερναν να επιβιώνουν, αλλά έγιναν πόλος έλξης για χιλιάδες καταδιωκόμενους που έρχονταν εδώ από όλη την Κολομβία για να αποφύγουν το στρατό και τις συμμορίες. Οι ανεξάρτητες δημοκρατίες γίνονται το Δάσος του Σέργουντ των κυνηγημένων Κολομβιανών και το καθεστώς δεν μπορεί να δεχτεί την ύπαρξή τους.

Μεθοδικά ετοιμάζεται η «επιχείρηση θηλιά». Η πρώτη απόπειρα διείσδυσης του στρατού αποτυγχάνει και το αισιόδοξο μήνυμα : «η Μαρκετάλια είναι ανίκητη» διαπερνά την Κολομβία. Χρειάστηκαν δύο ακόμη χρόνια προετοιμασίας και τον Μάρτη του '64 άρχισε η δεύτερη εκστρατεία. Η αγροτική αυτοάμυνα των ανεξάρτητων δημοκρατιών δείχνει τα όρια της. Οι λιγοστές δυνάμεις που κατάφεραν να υποχωρήσουν συντεταγμένα μετακι-

νούνται συνεχώς στα βουνά και στις 20 Ιουλίου του 1964 ανακοινώνεται δημόσια : «Από σήμερα είμαστε ένα αντάρτικο κίνημα». Είναι η ημερομηνία γέννησης των FARC (Επαναστατικές Ενοπλες Δυνάμεις της Κολομβίας).

Μπορεί η μετατροπή της αγροτικής αυτοάμυνας σε αντάρτικο κίνημα να σηματοδοτούσε μια ουσιαστική μεταβολή σε στρατιωτικό επίπεδο ωστόσο η πολιτική φυσιογνωμία του κινήματος παρέμενε αναλλοίωτη. Εμεινε σταθερά προσκολλημένο στο ΚΚ (φιλοσοβιετικού προσανατολισμού) το οποίο αγωνιζόταν μέσα σε συνθήκες ημιπαρανομίας έως και απόλυτης παρανομίας να αναπτύξει τις δραστηριότητές του. Οι FARC αποτέλεσαν ένα σταθερό σημείο αναφοράς για τον αγώνα του ΚΚ. Από την μεριά τους οι FARC δεν επιδίωξαν ποτέ να απομακρυνθούν από την σκιά του ΚΚ, ακόμα και όταν εξασφάλισαν τον έλεγχο ορισμένων περιοχών της χώρας και ανέπτυξαν μια μορφή διαχείρισης τους.

ELN και Καμίλο Τόρρες

Ακόμα και στην εποχή της ακμής τους οι «ανεξάρτητες δημοκρατίες» και η αγροτική αυτοάμυνα είχαν δεχτεί σκληρή κριτική από ορισμένους κύκλους της αριστεράς που τις κατηγορούσαν ότι «δεν αναλαμβάνουν στρατιωτική πρωτοβουλία» και «περιορίζονται στο να περιμένουν πότε θα επιτεθεί ο αντίπαλος». Η κουβανέζικη επανάσταση είχε επικρατήσει και το μοντέλο επικράτησής της έφερνε την αναμφισβήτητη πειθώ του νικηφόρου αποτελέσματος. Γενιές νέων επαναστατών σε όλες τις χώρες της ηπείρου όδευαν πλέον προς την επανάληψη της κουβανέζικης εμπειρίας. Στα 1964 μια ομάδα φιλοκουβανών φοιτητών, αφού κατάφεραν να στρατολογήσουν και λίγους αγρότες επιχειρήσαν να στήσουν μια αντάρτικη εστία στο διαμέρισμα του Σανταντέρ. Το βάπτισμα του πυρός θα γίνει τον Ιούλιο του 1964, όμως η είδηση θα περάσει στα ψιλά καθώς η Κολομβία συγκλονίζεται από τα γεγονότα της Μαρκετάλια. Τον Γενάρη του '65, με την αιφνιδιαστική αλλά πρόσκαιρη κατάληψη της μικρής πόλης Σιμακότα από 27 αντάρτες, γίνεται το επίσημο ντεμπούτο του ELN (Στρατός Εθνικής Απελευθέρωσης).

Ο ELN είναι μια αντάρτικη οργάνωση που ακολουθεί πιστά το μοντέλο του κουβανέζικου αντάρτικου. Μια ενιαία πολιτικοστρατιωτική οργάνωση, με

σαφή προτεραιότητα στην ανάπτυξη της αντάρτικης εστίας, με την επικουρική αρωγή ενός δικτύου στις πόλεις που κύριο στόχο έχει να εφοδιάζει με ανθρώπινο δυναμικό και υλική βοήθεια τους αντάρτες. Ο αγώνας διεξάγεται για την εθνική και κοινωνική απελευθέρωση. Η Σοβιετική Ένωση, το ΚΚ και οι FARC δέχονται μια πολυεπίπεδη κριτική από την πλευρά του ELN.

Καμίλο Τόρρες

Την ίδια εποχή ένας ιερέας που έχει σπουδάσει κοινωνιολογία στο Βέλγιο κάνει την δυναμική του εμφάνιση στην ζωή της Κολομβίας. Ονομάζεται Καμίλο Τόρρες και προσπαθώντας να κατανοήσει την κοινωνική πραγματικότητα πλησιάζει τους φτωχούς των παραγκογειτονιών της Μπογκοτά. Γρήγορα διαπίστωσε πως ούτε η επιστημονική του κατάρτιση ούτε η ιδιότητα του ως ιερέα μπορούσαν να προσφέρουν ανακούφιση. Μια βαθιά μεταβολή συντελείται μέσα του: «Είμαι επαναστάτης ως Κολομβιανός, ως κοινωνιολόγος, ως χριστιανός και ως ιερωμένος,»

Αναπτύσσει μια εντονότατη πολιτική δραστηριότητα και αγωνίζεται για να δημιουργηθεί ένα ενιαίο μέτωπο αντίστασης. Στις κατηγορίες πως γίνεται όργανο των κομμουνιστών απαντά: «προτιμώ να είμαι ένας χρήσιμος ηλίθιος της επανάστασης, παρά ένας άχρηστος ηλίθιος της αντεπαναστάσης».

Η εκκλησιαστική ιεραρχία του επιβάλλει να αποσχηματισθεί. Αυτός απευθύνει επιστολές προς τους πάντες: στους χριστιανούς, στους στρατιωτικούς, στα κόμματα... Ήδη έχει προσχω-

ρήσει στον ELN και τον Οκτώβριο του '65 ανεβαίνει στο αντάρτικο. Στην πρώτη του στρατιωτική αποστολή σκοτώνεται στη μάχη, στις 15 Φεβρουαρίου του '66. Η κυβέρνηση δίνει τη φωτογραφία του πτώματός του αλλά ποτέ δεν θα δώσει το πτώμα.

Ο θάνατος του Καμίλο Τόρρες αποτέλεσε μέγιστο πλήγμα για τον ELN, αλλά και συνολικά για το επαναστατικό κίνημα της Κολομβίας.

Υποστηρίζουν αρκετοί πως ο θάνατος του Καμίλο Τόρρες απέτρεψε ενοποιητικές διαδικασίες ανάμεσα στις αντάρτικες οργανώσεις, αφού θεωρούν πως το κύρος του και οι καλές σχέσεις που διατηρούσε με τις FARC θα μπορούσαν να επιδράσουν ευεργετικά προς αυτή την κατεύθυνση. Μια διαδικασία καθόλου εύκολη, όμως, αν αναλογισθεί κανείς τις σοβαρότατες διαφορές που είχαν οι FARC και ο ELN στον τρόπο οργάνωσης, στις στρατηγικές τους και στα ιδεολογικά τους πρότυπα.

Ο ELN διαφοροποιεί τη στρατηγική του

Η αδυναμία του ELN να σταθεροποιήσει τα αντάρτικα μέτωπα που είχε συγκροτήσει προκάλεσε την πρώτη μεγάλη εσωτερική κρίση το 1968. Διαμορφώθηκαν δύο τάσεις: η μιλιταριστική που επέμενε στην συνέχιση της προσπάθειας για την εδραίωση των αντάρτικων εστιών και η προλεταριακή που υποστήριζε την ανάγκη να προσανατολιστούν προς τον μαζικό αγώνα. Επικράτησε η μιλιταριστική τάση που επιδόθηκε μάλιστα στην φυσική εξόντωση ορισμένων από τους εσωτερικούς της αντιπάλους. Το 1973 ο αριθμός των ανταρτών του ELN είχε περιοριστεί στους 80 και το 1978 δεν ξεπερνούσαν τους 40. Ο ELN είχε τελματώσει και απλά φυτοζωούσε. Αυτή τη χρονιά συντελείται όμως μια αποφασιστική μεταβολή στην στρατηγική του ELN. Χωρίς να εγκαταλείπεται ο πολιτικοστρατιωτικός χαρακτήρας της οργάνωσης αποφασίζεται να δοθεί προτεραιότητα στη μαζική πολιτική δουλειά. Αποκτούνται δεσμοί με διάφορα κοινωνικά κινήματα των πόλεων. Η σύνδεση με το πρώτο συντονιστικό όργανο των χριστιανικών κοινοτήτων βάσης που είχε σχηματισθεί εκείνη την περίοδο συνέβαλε αποφασιστικά στο να ξεπεραστεί η κρίση του ELN και συνετέλεσε στο να ανανεωθεί η πολιτική και ηθική φυσιογνωμία του. Αυτή την περίοδο αναδεικνύεται η ηγετική προσωπικότητα του Ισπανού ιερέα Μανουέλ Πέρες. Το 1984 ο ELN αριθμεί πια γύρω στους 2.500 αντάρτες κατανεμημένους σε 9 μέτωπα. Φαίνεται πως ο ELN έχει μπει σε μια περίοδο ανάπτυξης. Δεν αποτελεί εξαίρεση όμως. Νέες αντάρτικες οργανώσεις έχουν κάνει την εμφάνισή τους, όπως το M19, ο EPL (μαοϊκής απόκλισης) κ.λ.π.

Οι FARC, αφού πέρασαν κι αυτές μια περίοδο ισχνών αγελάδων, χωρίς ωστόσο να φτάσουν ποτέ σε οριακά επίπεδα, κατάφεραν με τη σειρά τους να σημειώσουν μια θεαματική ανάπτυξη και στα 1984 διατηρούσαν 25 μέτωπα και μια στρατιωτική δύναμη 10.000 μαχητών. Η Κολομβία φαίνεται πως βαδίζει στο δρόμο των χωρών της Κεντρικής Αμερικής όπου σημειώνεται μια εντυπωσιακή δράση αντάρτικων κινήματων, ενώ οι Σαντινίστας έχουν ήδη καταλάβει την εξουσία στη Νικαράγουα.

Πρώτες ειρηνευτικές συνομιλίες και διχασμός των αντάρτικων κινήματων

Αυτή την εποχή η κυβέρνηση του προέδρου Μπετανκούρ προτείνει στις αντάρτικες οργανώσεις να ξεκινήσουν ειρηνευτικές συνομιλίες. Οι FARC αποδέχονται την πρόταση ενώ όλες οι υπόλοιπες αντάρτικες οργανώσεις την απορρίπτουν. Διαμορφώνονται δύο γραμμές πλεύσης

Οι FARC χωρίς να παραδίδουν τα όπλα, μαζί με το ΚΚ, προχωρούν στη συγκρότηση της Πατριωτικής Ένωσης, που θα αποτελέσει το εκλογικό

τους μέτωπο αλλά και το μέσον που θα διερευνήσει την δυνατότητα μιας νόμιμης λειτουργίας της αριστεράς. Τα αποτελέσματα ωστόσο υπήρξαν οδυνηρά αφού εκατοντάδες στελέχη και μέλη της, κι ανάμεσα τους βουλευτές και ηγέτες όπως ο πρόεδρος της Χάιμε Πάρντο Λεάλ, θα δολοφονηθούν. Έχουν ήδη κάνει την εμφάνισή τους οι παραστρατιωτικές οργανώσεις που θα αποτελέσουν το δολοφονικό χέρι των αντιδραστικών δυνάμεων της Κολομβίας.

Στις πρώτες εκλογές μετά τη συγκρότησή της, η Πατριωτική Ενωση θα πάρει μέρος στην αναμέτρηση συγκεντρώνοντας 350.000 ψήφους και εκλέγοντας 9 βουλευτές και 6 γερουσιαστές. Κάτω από το βάρος των χτυπημάτων που δέχεται, η Πατριωτική Ενωση αναγκάστηκε να περάσει με τη σειρά της σε καθεστώς παρανομίας.

Ο ELN απόρριψε την ειρηνευτική πρόταση και προσανατολίστηκε σε 3 άξονες δράσης: ενίσχυση των μαχητικών του δυνάμεων, συγκρότηση ενός μετώπου των αντάρτικων κινημάτων και δημιουργία ενός ευρύτατου μετώπου μαζικών οργανώσεων. Πράγματι, επιτυγχάνεται για πρώτη φορά στην ιστορία της Κολομβίας η συγκρότηση μιας Γενικής Συνομοσπονδίας Εργαζομένων, της CUT, ενώ πολλά κοινωνικά κινήματα των πόλεων συγχρονίζουν τα βήματά τους. Στο αντάρτικο πεδίο δημιουργείται ένα συντονιστικό όργανο 7 οργανώσεων, το Συντονιστικό Σιμόν Μπολίβαρ, από το οποίο αποκλείονται οι FARC. Αλλά και στην αριθμητική ανάπτυξη των δυνάμεών του ο ELN κάνει σημαντικά βήματα, χωρίς όμως να επιδιώκει την γιγάντωση των δυνάμεών του αφού δίνει την προτεραιότητα στην ανάπτυξη μαζικών κινημάτων και την απόκτηση δεσμών μαζί τους. Τα κοινωνικά κινήματα αποτελούν προνομιακό συνομιλητή για τον ELN προς τα οποία οι προσπάθειες του είναι κατά πολύ μεγαλύτερες από των FARC. Το Συντονιστικό Σιμόν Μπολίβαρ από τη μεριά του απευθύνει συνεχείς μομφές προς τις FARC κατηγορώντας τις κυρίως για ηγεμονική συμπεριφορά, μια κατηγορία που ακολουθεί τις FARC σε όλη τους τη διαδρομή, έως και σήμερα.

Αυτό δεν εμποδίζει να συνερευθούν οι FARC και ο ELN αργότερα στο δεύτερο Συντονιστικό Σιμόν Μπολίβαρ που δημιουργείται στις αρχές της δεκαετίας του '90 όταν οι περισσότερες αντάρτικες οργανώσεις έχουν ήδη καταθέσει τα όπλα. Όμως το Συντονιστικό σε σύντομο διάστημα περνάει σε αδράνεια.

Αντιθέσεις, διλήμματα και προοπτικές

Στα μέσα της δεκαετίας του '90 οι δύο οργανώσεις έχουν ήδη αυξήσει κατά πολύ τις δυνάμεις τους, ο κίνδυνος κατάρρευσης του καθεστώτος

είναι ορατός, οι ειρηνευτικές συνομιλίες γίνονται υποχρεωτικό βήμα για την κυβέρνηση, ώσπου φτάσαμε στη συμφωνία Παστράνα-FARC για την παραχώρηση μιας αποστρατιωτικοποιημένης ζώνης 42.000 τ.χλμ. μέσα στην οποία τον απόλυτο έλεγχο έχουν οι αντάρτες. Μια ανάλογη προσπάθεια κυβέρνησης - ELN αποτυγχάνει. Ο ELN κυρίως, αλλά και οι FARC, προχωρούν σε συνεχείς διαβουλεύσεις με οργανωμένα κομμάτια της κολομβιανής κοινωνίας. Οι ΗΠΑ, το στρατιωτικό κατεστημένο και οι παραστρατιωτικές οργανώσεις διαλύουν τις όποιες ελπίδες ειρήνευσης στη χώρα, που οδηγείται με μαθηματική ακρίβεια σε έναν σκληρό εμφύλιο πόλεμο, δείγματα του οποίου έχουμε ήδη καθημερινά.

Απέναντι σε αυτές τις προκλήσεις οι FARC και ο ELN, αλλά και οι μικρότερες αντάρτικες οργανώσεις όπως το Movimiento Jaime Bateman (που προέρχεται από το M19) και ο EPL (διάσπαση του παλαιού EPL) αδυνατούν προς το παρόν να διαμορφώσουν μια κοινή στρατηγική. Οσον αφορά τις δύο μεγαλύτερες οργανώσεις, τις χρονιές 2000-2001 υπήρξε μία περίοδος εξαιρετικής έντασης μεταξύ τους, καθώς τμήματα του ELN δέχτηκαν επανειλημμένες επιθέσεις από δυνάμεις των FARC, που επεδίωκαν τον απόλυτο έλεγχο σε περιοχές που υπήρχε ταυτόχρονη παρουσία και των δύο κινημάτων. Οι δεκάδες νεκροί από τις τάξεις του ELN δεν εμπόδισαν την από κοινού άμυνα σε περιπτώσεις επιθέσεων παραστρατιωτικών και κυβερνητικών δυνάμεων, όπως συνέβη στην κοινή υπεράσπιση των παραγκογειτονιών των μεγάλων πόλεων. Οι δύο αντιθετικές αυτές συμπεριφορές ως ένα βαθμό εξηγούνται από την ελευθερία κινήσεων που διαθέτουν τα αποκεντρωμένα αντάρτικα μέτωπα και των δύο κινημάτων.

Οι διενέξεις του παρελθόντος και η καχυποψία που ελλοχεύει στις σχέσεις τους δεν είναι τα μόνα στοιχεία που μπλοκάρουν τις διαδικασίες ουσιαστικού συντονισμού τους. Παρόλο που δεν είναι ξεκάθαρος ο σχεδιασμός της μελλοντικής κοινωνίας που υιοθετεί το κάθε κίνημα, μια και τα προγράμματά τους δεν ξεφεύγουν από ορισμένες γενικές τοποθετήσεις περί σοσιαλιστικής κοινωνίας, θα μπορούσε κανείς να υποθέσει πως τα δείγματα της σημερινής συμπεριφοράς

τους δίνουν το στίγμα των αποκλίσεών τους.

Οι FARC κινούνται προς ένα μοντέλο περισσότερο συγκεντρωτικό με κυρίαρχη την παρουσία του πολιτικού φορέα και κάτω από την σκέπη του οποίου θα μπορούν να επιλύονται οι όποιες αντιθέσεις παρουσιάζει η κολομβιανή κοινωνία, πχ. ο σεβασμός στις ιθαγενικές και νέγρικές μειονότητες που συνθλίβονται μέσα στη σημερινή δομή της κοινωνίας.

Ο ELN, χωρίς να αποστασιοποιείται από το συγκεντρωτικό μοντέλο δίνει περισσότερο χώρο έκφρασης και δράσης στα μαζικά κινήματα και στις πληθυσμιακές μειονότητες.

Σε επίπεδο οργανωτικό θα μπορούσε να χαρακτηρίσει κανείς τον ELN σαν μια πιο καθαρή πολιτικοστρατιωτική οργάνωση, ενώ τις FARC σαν ένα αντάρτικο κίνημα προσανατολισμένο βασικά στον στρατιωτικό τομέα, ενώ σημαντικές πολιτικές ανάγκες του αγώνα του καλύπτονται από το ΚΚ και τις μαζικές του οργανώσεις. Είναι πολύ πιθανόν πως αν οι FARC είχαν μια αυθύπαρκτη, ανεξάρτητη και συνολική λειτουργία, τότε οι διεργασίες πλησίον των δύο κινήματων να είχαν προχωρήσει πολύ περισσότερο. Αλλά, όπως λέει και ο Νικόλας Ροδρίγες, ηγέτης του ELN, «είμαστε δύο ανεξάρτητες και κυρίαρχες οργανώσεις αλλά οι στόχοι μας είναι ίδιοι, αν και τους επιδιώκουμε με διαφορετικές μεθοδολογίες».

Οι ΗΠΑ ασκούν μία πιεστική πολιτική τόσο προς το εσωτερικό της Κολομβίας όσο και στις γειτονικές χώρες για οριστικό ξεκαθάρισμα των λογαριασμών με τα αντάρτικα της Κολομβίας. Επιδιώκουν μέσω της αντιπαράθεσης με τα αντάρτικα να επεκτείνουν τον στρατιωτικό, πολιτικό και οικονομικό έλεγχο της ευρύτερης περιοχής. Εξαιτίας αυτής της επιδίωξης τα αντάρτικα της Κολομβίας έρχονται στην πρώτη γραμμή αντιπαράθεσης των λαών της Λατινικής Αμερικής με τις ΗΠΑ, γεγονός που προκαλεί την

συμπαράσταση προς τα κινήματα αυτά από ευρύτερα τμήματα της λατινοαμερικάνικης αριστεράς. Άλλωστε, αν εξαιρέσει κανείς την χαμηλών τόνων επανεμφάνιση του Φωτεινού Μονοπατιού στο Περού, είναι τα μόνα κινήματα που ανεμίζουν την σημαία του αντάρτικου αγώνα στη Λατινική Αμερική σήμερα, και αυτό μετράει.

Πολλά έχουν ακουστεί για τη σχέση των αντάρτικων κινήματων της Κολομβίας με το λαθρεμπόριο ναρκωτικών και τις πηγές χρηματοδότησής τους. Ο χαρακτηρισμός «ναρκοαντάρτικο» είναι αυτός που συχνά τους απευθύνεται για να διευκολύνει την διεθνή τους απομόνωση. Χωρίς να μπορεί να δοθεί μια καθαρή απάντηση φαίνεται πως από την πλευρά των FARC επιβάλλεται φορολογία σε παραγωγούς και έμπορους κοκαΐνης, όπως άλλωστε και σε διάφορες επιχειρήσεις άλλων προϊόντων. Η φορολογία αυτή αποτελεί βασικό μέσο είσπραξης πόρων για την διεξαγωγή του αγώνα τους.

Ο ELN αντλεί τους πόρους του από τα λύτρα που καταβάλλουν οι πετρελαϊκές εταιρίες για να σταματήσουν οι επιθέσεις κατά των αγωγών μεταφοράς πετρελαίου ή για να απελευθερωθούν στελέχη τους που έχουν απαχθεί. Οι απαγωγές αποτελούν γενικά ένα προσοδοφόρο μέσον για τα αντάρτικα κινήματα.

Είναι εξαιρετικά δύσκολο να προχωρήσει κανείς σε προβλέψεις για το μέλλον των αντάρτικων κινήματων της Κολομβίας. Αυτό θα εξαρτηθεί από πάρα πολλούς παράγοντες εσωτερικούς και εξωτερικούς. Όπως είναι επίσης δύσκολο να προβλέψει κανείς το πως θα διαμορφωθούν οι μεταξύ τους σχέσεις. Ένας αποφασιστικός παράγοντας που θα μπορούσε να παίξει καταλυτικό ρόλο θα ήταν η ύπαρξη ενός ισχυρού μαζικού λαϊκού κινήματος, το οποίο θα μπορούσε να πιέσει, να διαπραγματευθεί και να συνδιαμορφώσει σε τελευταία ανάλυση τις στρατηγικές, τις τακτικές και τις σχέσεις των αντάρτικων κινήματων.

Δεν είναι ορατά τα σημάδια των επιδράσεων που ασκούν στην κολομβιανή αριστερά τα πολιτικά και κοινωνικά κινήματα που αναπτύσσονται στις άλλες χώρες της ηπείρου. Ας μην ξεχνάμε όμως πως παρόλο που στην Κολομβία υπάρχει ένα αξιόλογο πολιτικοποιημένο δυναμικό είναι εξαιρετικά δύσκολο να σταθούν προσπάθειες ανοικτής συλλογικής έκφρασης καθώς οι δολοφονίες και οι εξαφανίσεις αγωνιστών είναι καθημερινές. Όπως λένε άλλωστε στην Κολομβία «οι μόνοι αγωνιστές της αριστεράς που καταφέρνουν να γεράσουν είναι οι ηγέτες του αντάρτικου».

Σ.Γ.

Το πετρέλαιο

και η αμερικάνικη ήπειρος

Μόλις πριν από λίγο καιρό σταθήκαμε μάρτυρες της στρατιωτικής εισβολής των ΗΠΑ στο Ιράκ. Σε προηγούμενα τεύχη των «Σημάτων Καπνού» υπάρχουν αναφορές για την ανάμιξη των ΗΠΑ στα πολιτικά πράγματα της Βενεζουέλας και για το «Σχέδιο Κολομβία». Κοινό χαρακτηριστικό και των τριών αυτών περιστατικών είναι τα πετρελαϊκά κοιτάσματα, που κινούν το ενδιαφέρον των πολυεθνικών εταιριών και των ΗΠΑ. Και αν ακόμα η επεκτατική πολιτική των ΗΠΑ δεν εξηγείται μονοσήμαντα με βάση τις ενεργειακές τους ανάγκες, σίγουρα το πετρέλαιο διαμορφώνει σε μεγάλο βαθμό αυτήν την πολιτική. Εξάλλου, αξίζει να αναφερθεί ότι στις προεδρικές εκλογές στις ΗΠΑ, το 2000, οι πετρελαϊκές εταιρείες ενίσχυσαν αποφασιστικά το ρεπουμπλικανικό κόμμα, μέσω οικονομικών εισφορών, προσδοκώντας προφανώς κάποια ανταλλάγματα. Και τα ανταλλάγματα αυτά, σχετίζονται, μεταξύ άλλων, και με τα πετρελαϊκά κοιτάσματα της Λατινικής Αμερικής.

Στο άρθρο αυτό γίνεται μια σύντομη ιστορική αναδρομή στην εκμετάλλευση του πετρελαίου ως ενεργειακής πηγής και παρουσιάζονται στοιχεία για την παρούσα κατάσταση, ως προς την παραγωγή και κατανάλωση του «μαύρου χρυσού». Στη συνέχεια, γίνεται λόγος για τα πετρελαϊκά κοιτάσματα στη Λατινική Αμερική, για το καθεστώς εκμετάλλευσής τους και για τη σημασία τους για τη βορειοαμερικάνικη οικονομία.

Σύντομη ιστορική αναδρομή και παρούσα κατάσταση

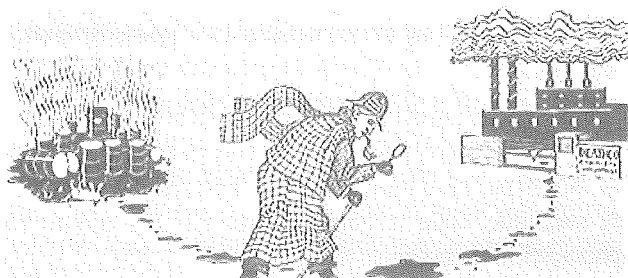
Ως οικονομικά εκμεταλλεύσιμο ορυκτό, το πετρέλαιο άρχισε να αξιοποιείται κατά την τελευταία δεκαετία του 19ου αιώνα. Εκείνη την εποχή, η παραγωγή του ήταν περιορισμένη, καθώς χρησιμοποιούνταν μόνο ως φωτιστικό μέσο, στις λάμπες πετρελαίου. Ωστόσο από τότε εμφανίστηκαν οι πρώτες εταιρείες εκμετάλλευσης και διανομής του πετρελαίου που στη συνέχεια γιγαντώθηκαν και έγιναν πολυεθνικές, όπως η Shell και η Standard Oil. Την ίδια εποχή, ανακαλύφθηκαν οι ηλεκτρικοί λαμπτήρες που, με την ανάπτυξη του δικτύ-

ου ηλεκτροδότησης στα αστικά κέντρα εκτόπισαν το πετρέλαιο. Εκεί που φάνηκε ότι ο κύκλος του πετρελαίου θα έληγε σύντομα και άδοξα, ξεκίνησε η μαζική παραγωγή αυτοκινήτων (1905). Από εκείνη τη στιγμή, το πετρέλαιο συνδέθηκε με την αυτοκινητοβιομηχανία και αναβαθμίστηκε αποφασιστικά το οικονομικό του ενδιαφέρον.

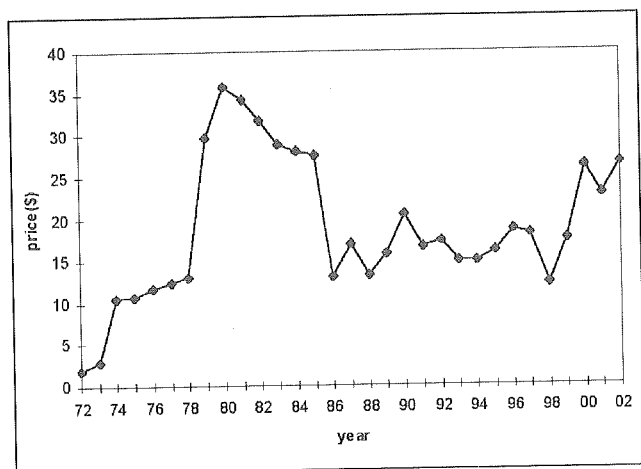
Κατά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο έγινε αντιληπτή η σημασία του ορυκτού αυτού στις μεταφορές και στην πολεμική αεροπορία, με αποτέλεσμα να αυξηθεί κατακόρυφα η κατανάλωσή του. Παράλληλα, αναβαθμίστηκε η γεωπολιτική σημασία των νεοσύστατων χωρών της Μέσης Ανατολής, που προέκυψαν μετά τη διάλυση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Η μικρασιατική εκστρατεία με τη γνωστή της κατάληξη έχει μεγάλη σχέση με το ευρύτερο γεωπολιτικό παιχνίδι γύρω από την εκμετάλλευση και τη μεταφορά των πετρελαίων του Ιράκ. Και, όπως εύστοχα έχει ειπωθεί, μέσα από τα κείμενα της Συμφωνίας της Λωζάννης, μπορούσε κανείς να αισθανθεί την οσμή των πετρελαίων της Μοσούλης. Στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, η στρατηγική σημασία των πετρελαϊκών κοιτασμάτων της Μέσης Ανατολής και του Καυκάσου ήταν πασιφανής και γύρω από το πετρέλαιο ξετυλίχτηκαν στρατιωτικές επιχειρήσεις που έμειναν στην ιστορία, αλλά και λιγότερο γνωστές αντιπαραθέσεις στο εσωτερικό Αραβικών χωρών, που ακόμα και αν δεν αποτελούσαν θέατρο στρατιωτικών συγκρούσεων, βρίσκονταν ωστόσο στο μάτι του κυκλώνα.

Η ταχεία βιομηχανική ανάπτυξη των πρώτων μεταπολεμικών δεκαετιών, είχε ως συνέπεια την κατακόρυφη αύξηση της κατανάλωσης πετρελαίου. Τα πετρελαϊκά κοιτάσματα που τροφοδοτούσαν τον δυτικό κόσμο, βρίσκονταν κυρίως στη Μέση Ανατολή και στη Βενεζουέλα. Η εκμετάλλευση και διανομή του μαύρου χρυσού, βρίσκονταν στα χέρια ορισμένων πολυεθνικών εταιριών, των γνωστών «7 αδελφών», οι οποίες φρόντιζαν να καλύπτουν τη ζήτηση και να κρατούν τις τιμές χαμηλά. Όμως, από τη δεκαετία του '60, εκδηλώθηκαν στις πετρελαιοπαραγωγές χώρες διαθέσεις για ιδιοποίηση του ορυκτού τους πλούτου, που εκδηλώθηκαν αφενός με εθνικοποιήσεις των εταιριών πετρελαίου (ή συμμετοχή του κράτους στις πετρελαϊκές επιχειρήσεις) και αφετέρου με την ίδρυση του ΟΠΕΚ (Οργανισμός Πετρελαιοπαραγωγών Κρατών). Μέσω του ΟΠΕΚ, στάθηκε δυνατό να περάσει ο έλεγχος των τιμών του

μαύρου χρυσού στις πετρελαιοπαραγωγές χώρες, με αποτέλεσμα να εκδηλωθεί η πρώτη πετρελαϊκή κρίση του 1974-1979, κατά την οποία αυξήθηκε η τιμή του βαρελιού από τα 2 στα 12 δολάρια.

Στο (σχ. 1), παρουσιάζεται η εξέλιξη των τιμών κατά την τελευταία τριακονταετία.

Σχ. 1. Η εξέλιξη των τιμών (δολάρια ανά βαρέλι) κατά τα τελευταία τριάντα χρόνια

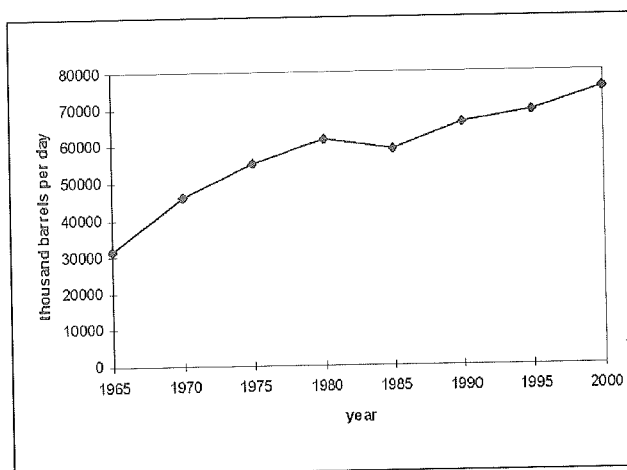
Οι διακυμάνσεις της καμπύλης σχετίζονται με σημαντικά γεγονότα στο οικονομικό ή στο πολιτικό επίπεδο ('79-'80: Ισλαμική επανάσταση στο Ιράν, δεύτερη πετρελαϊκή κρίση, '90: εισβολή του Ιράκ στο Κουβέιτ, '98: Ασιατική νομισματική κρίση, 2000: μείωση της παραγωγής από τον ΟΠΕΚ).

Η δεύτερη πετρελαϊκή κρίση, που εκδηλώθηκε με τον πόλεμο Ιράκ-Ιράν και εκτίναξε την τιμή του μαύρου χρυσού στα 27-30 δολάρια, όξυνε την ύφεση στις ανεπτυγμένες βιομηχανικές χώρες και τις ώθησε να πάρουν μέτρα περιορισμού της εξάρτησης από το πετρέλαιο (αναζήτηση εναλλακτικών πηγών ενέργειας και ανάπτυξη τεχνολογιών λιγότερο ενεργειακόβρων). Επίσης, κατά τις δεκαετίες του '70 και του '80, ανακαλύφθηκαν νέα κοιτάσματα σε περιοχές όπως η Βόρεια Θάλασσα, το Μεξικό, η Αλάσκα και η Βραζιλία, που περιόρισαν σε κάποιο βαθμό την εξάρτηση από τις παραδοσιακές πετρελαιοπαραγωγές χώρες του ΟΠΕΚ. Στις έρευνες για ανακάλυψη και εκμετάλλευση νέων κοιτασμάτων πετρελαίου, πρωτοστάτησαν οι πολυεθνικές επιχειρήσεις, που βρήκαν νέα πεδία επιχειρηματικής δραστηριότητας. Όλοι αυτοί οι παράγοντες συντέλεσαν στο να καμφθεί η ζήτηση πετρελαίου από τις χώρες του ΟΠΕΚ και να παραμείνουν σχετικά χαμηλά οι τιμές από τα μέσα της δεκαετίας του '80 ως το τέλος της δεκαετίας του '90. Τα τελευταία χρόνια, οι χώρες του ΟΠΕΚ επιχείρησαν ξανά να ελέγξουν το ύψος της παραγωγής, με αποτέλεσμα να ανέβει η τιμή στα 25 περίπου δολάρια (με διακυμάνσεις).

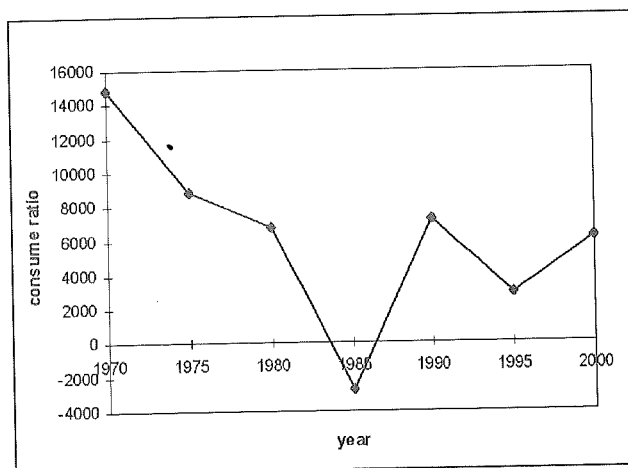
Από την άλλη πλευρά, έχουν σημειωθεί αλλαγές στο καθεστώς εκμετάλλευσης του πετρελαίου. Στις πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες, οι «7 αδελφές» έλεγχαν το 60% του παγκόσμιου παραγόμενου πετρελαίου. Αργότερα, με την αφύπνιση των πετρελαιοπαραγωγών χωρών και τα προγράμματα εθνικοποίησης του πετρελαϊκού

πλούτου, το μερίδιο των πολυεθνικών περιορίστηκε στο 20%. Σήμερα όμως εκδηλώνεται μια τάση ανάκτησης του χαμένου εδάφους από τις πολυεθνικές, που κερδίζουν νέα συμβόλαια για έρευνα και εκμετάλλευση πετρελαϊκών κοιτασμάτων. Επιπλέον, ως αποτέλεσμα διαφόρων συγχωνεύσεων και εξαγορών, οι 7 αδελφές έγιναν 4 (Exxon-Mobil Oil, BP-Amoco, Shell, Chevron-Texaco). Υπάρχουν βέβαια και άλλες μικρότερες εταιρείες, που έχουν το μερίδιο τους στην εκμετάλλευση του πετρελαίου και συχνά συνεργάζονται με τις μεγάλες πολυεθνικές.

Στο (σχ. 2), παρουσιάζεται η μεταβολή της κατανάλωσης πετρελαίου τα τελευταία 40 χρόνια. Η κατανάλωση γενικά αυξάνεται (με εξαίρεση την περίοδο '80 με '85), όχι όμως με τους ταχείς ρυθμούς της δεκαετίας του '60. Αυτό φαίνεται καλύτερα από την καμπύλη του (σχ. 3), όπου ο ρυθμός μεταβολής της κατανάλωσης ως προς τον χρόνο παρουσιάζει γενικά μια πτωτική τάση.

Σχ. 2. Η χρονική εξέλιξη της παγκόσμιας κατανάλωσης πετρελαίου.

Σχ. 3. Η μεταβολή στην κατανάλωση ανά πενταετία, με βάση τα στοιχεία του γραφήματος του σχ. 2.

Υπάρχει η εκτίμηση ότι το πετρέλαιο θα εξακολουθήσει να είναι η σημαντικότερη πηγή ενέργειας για τα επόμενα 25 χρόνια. Αργότερα, είναι ενδεχόμενο να αξιοποιηθούν άλλες πηγές ενέργειας, όπως το υδρογόνο, που ήδη έχει αρχίσει να χρησιμοποιείται σε μέσα μεταφοράς.

ΗΠΑ, Λατινική Αμερική και Πετρέλαιο

Παρά τα μέτρα περιορισμού της κατανάλωσης που έχουν ληφθεί σε παγκόσμια κλίμακα, οι ΗΠΑ αποτελούν μια ιδιαίτερη περίπτωση από πλευράς παραγωγής και κατανάλωσης πετρελαίου. Η ίδια είναι πετρελαιοπαραγωγός χώρα και το 1940 κάλυπτε σχεδόν όλες τις ανάγκες της από την εγχώρια παραγωγή πετρελαίου. Κατά τις επόμενες δεκαετίες όμως, οι εισαγωγές αυξήθηκαν δραματικά, με αποτέλεσμα να ανοίγει συνεχώς η ψαλίδα μεταξύ εισαγωγών και εξαγωγών και, με βάση τα στοιχεία του 2000, η χώρα αυτή εισάγει το 51% του πετρελαίου που καταναλώνει. Επίσης, είναι και η πρώτη καταναλώτρια χώρα στον κόσμο, με το 26% της παγκόσμιας κατανάλωσης. Σε αυτό το σημείο, αξίζει να αναφερθεί ότι η Γερμανία, που έχει περίπου το 1/3 του πληθυσμού των ΗΠΑ, καταναλώνει 7 φορές λιγότερο πετρέλαιο, παρά το ότι είναι και αυτή μια μεγάλη και πλούσια βιομηχανική χώρα. Αυτά τα στοιχεία δείχνουν το πόσο διαφέρει η ενεργειακή πολιτική των ΗΠΑ από αυτήν της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δείχνουν ακόμα το πόσο εξαρτημένη είναι αυτή η χώρα από τις εισαγωγές πετρελαίου, επομένως και πόσο σημαντικό είναι γι' αυτήν το να ελέγχει τα σημαντικά κοιτάσματα στις διάφορες περιοχές της υδρογείου.

Στον πίνακα της διπλανής στήλης εμφανίζονται οι μεγαλύτερες πετρελαιοπαραγωγές χώρες, καθώς και οι χώρες με τα περισσότερα αποθέματα.

Είναι αξιοσημείωτο ότι οι ΗΠΑ είναι η πρώτη πετρελαιοπαραγωγός χώρα στον κόσμο, όμως καταναλώνει το διπλάσιο πετρέλαιο από όσο παράγει. Βλέπουμε επίσης στον κατάλογο δυο χώρες της Λατινικής Αμερικής με σημαντική παραγωγή και σημαντικά αποθέματα (Μεξικό και Βενεζουέλα). Οι χώρες αυτές εδώ και πολλά χρόνια τροφοδοτούν τις ΗΠΑ με πετρέλαιο και επιπλέον, τα τελευταία χρόνια έχουν ανακαλυφθεί κοιτάσματα και σε άλλες χώρες της ηπείρου, όπως η Βολιβία, η Βραζιλία και η Κολομβία.

Παρακάτω εξετάζεται συνοπτικά το καθεστώς εκμετάλλευσης των πετρελαϊκών κοιτασμάτων σε διάφορες χώρες της αμερικάνικης ηπείρου:

Το Μεξικό καλύπτει τις ανάγκες του σε πετρέλαιο και εξαλείφει το 50% της παραγωγής του. Το μεγαλύτερο μέρος των εξαγωγών απορροφάται από τις ΗΠΑ. Ο πετρελαϊκός πλούτος είναι υπό κρατική ιδιοκτησία από τη δεκαετία του 1930. Με αφορμή τα σχέδια αναβάθμισης ενός διυλιστηρίου, για την οποία θα αξιοποιηθούν ξένα κεφάλαια, δημιουργήθηκε ένας θόρυβος για επικείμενη ιδιωτικοποίηση της κρατικής εταιρίας Pemex. Ωστόσο, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Βισέντε Φοξ διέψευσε τις σχετικές φήμες.

Στη Βενεζουέλα, σχεδόν όλα τα έσοδα από εξαγωγές προέρχονται από το πετρέλαιο. Ο πετρελαϊκός πλούτος είναι υπό κρατικό έλεγχο, από τη δεκαετία του '70. Η Βενεζουέλα πρωτοστάτησε στην πρόσφατη επαναδραστηριοποίηση του ΟΠΕΚ, που είχε ως αποτέλεσμα την άνοδο των τιμών του πετρελαίου. Επιπλέον, ο πρόεδρος Τσάβες ακολουθεί μια πολιτική οικονομικής συνεργασίας με την Κούβα και της προσφέ-

Οι μεγαλύτερες πετρελαιοπαραγωγές χώρες

Χώρα	Παραγωγή*
ΗΠΑ	9,02
Σαουδική Αραβία	8,73
Ρωσία	7,29
Ιράν	3,82
Μεξικό	3,59
Νορβηγία	3,41
Κίνα	3,30
Βενεζουέλα	3,07
Καναδάς	2,80
Μ. Βρετανία	2,59
Ιράκ	2,45
Εν. Αραβ. Εμιρ.	2,42
Νιγηρία	2,26
Κουβέιτ	2,15

* Σε εκατομμύρια βαρέλια ημερησίως, το έτος 2001.

Πετρελαϊκά αποθέματα (σε δισεκατομμύρια βαρέλια, έτος 1994)

Σαουδική Αραβία	168,9
Κουβέιτ	89,8
Ρωσία	61,3
Μεξικό	49,3
Ιράν	48,0
Ιράκ	44,1
ΗΠΑ	35,4
Εν. Αραβ. Εμιρ.	33,0
Βενεζουέλα	29,3
Λιβύη	21,3
Κίνα	18,4
Νιγηρία	16,6
Βρετανία	13,0
Καναδάς	9,0
Ινδονησία	8,5

ρει φθηνό πετρέλαιο, προς αγανάκτηση των ΗΠΑ και άλλων αντιπάλων του καθεστώτος του Κάστρο, που θέλουν σώνει και καλά να στραγγαλίσουν την κουβανέζικη οικονομία. Πέραν αυτού όμως, η βενεζουελάνικη εταιρεία πετρελαίων PDVSA έχει ξεκινήσει μια συνεργασία με τη βραζιλιάνικη Petrobras, με σκοπό την από κοινού εκμε-

τάλλευση των κοιτασμάτων πετρελαίου της Βραζιλίας, που δεν είναι καθόλου ευκαταφρόνητα και υπολογίζονται στα 26 δισ. βαρέλια. Τέτοιες κινήσεις θίγουν τα γεωπολιτικά και οικονομικά συμφέροντα των ΗΠΑ και των πολυεθνικών που ενδιαφέρονται για τα πετρέλαια της περιοχής, και δεν είναι να απορεί κανείς γιατί τόσο μένος απέναντι στον Τσάβες, από την πλευρά των ΗΠΑ και των απολογητών της νεοφιλελεύθερης παγκόσμιας τάξης.

Στην Αργεντινή δραστηριοποιείται έντονα η ισπανική Repsol, που κατά τη δεκαετία του '90, επί προεδρίας Μένεμ, αγόρασε τη μέχρι τότε κρατική εταιρεία πετρελαίων YPF. Οι εταιρείες Repsol-YPF, Shell και Esso ελέγχουν το 85% της ντόπιας αγοράς και αποκομίζουν μεγάλα κέρδη, χωρίς να φορολογούνται από την πολιτεία. Η εξαγορά της YPF είχε ως αποτέλεσμα να απολυθούν 50 χιλιάδες εργαζόμενοι. Το συγκρότημα Repsol-YPF είναι ενδεχόμενο να αγοραστεί από την BP.

Στη Βολιβία, ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχουν τα κοιτάσματα φυσικού αερίου, που είναι μια εναλλακτική πηγή ενέργειας απέναντι στο πετρέλαιο που εξάγεται προς Β. Αμερική και Βραζιλία. Στη διαδικασία μεταφοράς εμπλέκονται η Repsol, η Petrobras, η Amoco, η British Gas και άλλες εταιρείες. Έχει ασκηθεί κριτική στη σύμβαση μεταφοράς φυσικού αερίου προς Β. Αμερική, ως μη συμφέρουσα για τη Βολιβία, λόγω της χαμηλής τιμής πώλησης. Από την άλλη πλευρά, εκτιμάται ότι τα αποθέματα φυσικού αερίου μπορούν να καλύψουν σε μεγάλο βαθμό τις ενεργειακές ανάγκες της χώρας και, μέσω αμοιβαία επωφελών συμβάσεων, να εξάγεται το πλεόνασμα σε γειτονικές χώρες, όπως στη Βραζιλία, στη Χιλή, στην Ουρουγουάη και στην Παραγουάη.

Στην Κολομβία, έχουν ανακαλυφθεί πρόσφατα νέα κοιτάσματα πετρελαίου, στην εκμετάλλευση των οποίων εμπλέκονται η Chevron, η BP, η Repsol και καναδικές εταιρείες. Η πολιτική των κυβερνήσεων που πέρασαν τα τελευταία χρόνια, ήταν να ενθαρρύνουν το ξένο κεφάλαιο να δραστηριοποιείται στον πετρελαϊκό τομέα, σε βάρος της κρατικής Ecopetrol, που έχει παραμεριστεί από αυτές τις δραστηριότητες. Το έντονο ενδιαφέρον που εκδηλώνουν οι ΗΠΑ για την καταστολή του αντάρτικου κινήματος στην περιοχή έχει μεγάλη σχέση με τα πετρελαϊκά κοιτάσματα που βρίσκονται εκεί.

Στο Εκουαδόρ, από τις αρχές της δεκαετίας του '90, ακολουθείται από τους κυβερνώντες μια πολιτική ενθάρρυνσης του ιδιωτικού κεφαλαίου στην έρευνα, εκμετάλλευση, μεταφορά, επεξεργασία και εμπορική διακίνηση των υδρογονανθράκων. Παρέχονται μεγάλες διευκολύνσεις σε τέτοιου είδους δραστηριότητες, με αποτέλεσμα οι ξένες εταιρείες να κερδοφορούν αλλά η κρατική εταιρεία Petroecuador να βρίσκεται στα όρια της χρεωκοπίας. Και αυτό, γιατί σε αντίθεση με το ξένο κεφάλαιο που απολαμβάνει φορολογικές ελαφρύνσεις, η Petroecuador όχι μόνο είναι έξω από την εκμετάλλευση των νέων κοιτασμάτων, αλλά είναι και υποχρεωμένη να καταβάλλει ένα μεγάλο μέρος των εσόδων

της στα ταμεία του κράτους. Το μεγαλύτερο πρόβλημα είναι ότι αν κλείσει αυτή η εταιρεία, το κράτος χάνει μια πολύ σημαντική πηγή εσόδων, με όλες τις επιπτώσεις που μπορεί να έχει κάτι τέτοιο στην οικονομία της χώρας και στη ζωή των πολιτών.

Συμπεράσματα

Παρά τις προσπάθειες περιορισμού της κατανάλωσης πετρελαίου από πολλές ανεπτυγμένες χώρες, οι ΗΠΑ είναι μακράν ο μεγαλύτερος καταναλωτής πετρελαίου στον κόσμο. Επιπλέον, οι ανάγκες των ΗΠΑ σε εισαγωγές διαρκώς διευρύνονται.

Για τον λόγο αυτό, είναι σημαντικό για την πρώτη δύναμη του πλανήτη να ελέγχει τα πετρελαϊκά κοιτάσματα ανά τον κόσμο, και φυσικά και στη Λατινική Αμερική. Το «Σχέδιο Κολομβία» και τα γεγονότα της τελευταίας χρονιάς στη Βενεζουέλα, εξηγούνται σε μεγάλο βαθμό από τα πλούσια πετρελαϊκά κοιτάσματα των δυο αυτών χωρών.

Τα τελευταία χρόνια, οι πολυεθνικές του πετρελαίου δραστηριοποιούνται έντονα στη Λατινική Αμερική, κυρίως στην έρευνα και εκμετάλλευση νέων κοιτασμάτων. Πολλές κυβερνήσεις ενθαρρύνουν τέτοιες δραστηριότητες, παρέχοντας επενδυτικά κίνητρα.

Ωστόσο, έχουν εκδηλωθεί πρωτοβουλίες οικονομικής συνεργασίας στον πετρελαϊκό τομέα, χωρίς τη διαμεσολάβηση των πολυεθνικών, με σκοπό την ανάπτυξη των οικονομιών του Νότιου Κώνου. Υπό αυτό το πρίσμα, η συνεργασία Βενεζουέλας και Βραζιλίας στην εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων, μπορεί να αποτελέσει ένα σημαντικό βήμα προς μια ευρύτερη οικονομική συνεργασία των χωρών της Νότιας Αμερικής. Η ήπειρος αυτή διαθέτει ενεργειακούς πόρους, φυσικό πλούτο αλλά και τεχνογνωσία για την αξιοποίησή τους. Αυτό που παραμένει ζητούμενο είναι η πολιτική εκείνη που θα προάγει ένα εναλλακτικό υπόδειγμα οικονομικής δραστηριότητας, με βάση το οποίο θα αξιοποιούνται οι διαθέσιμοι πόροι προς όφελος του πληθυσμού των χωρών αυτών και όχι προς όφελος του παγκοσμιοποιημένου κεφαλαίου και των δυνάμεων που εξουσιάζουν τον πλανήτη.

Γ.Σ.

Πηγές

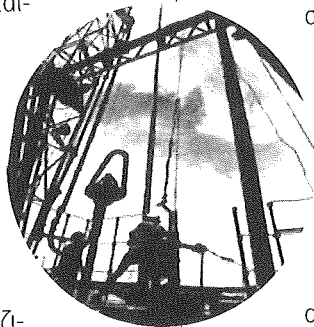
Ελευθεροτυπία. Ιστορικά, τ. 173, 20 Φεβρουαρίου 2003.

Colombo, Jorge. La importacion de minerales estrategicos en los EE.UU: Su dependencia y vulnerabilidad.
<http://www.ser2000.org/articulos-revista-ser/revista-9/mineral.htm>

Energua (www.energua.com). El petroleo como fuente de energia en el siglo XXI

Rebellion. Economia. 23 de junio de 2002, 22 de agosto de 2002, 9 de octubre de 2002, 14 de abril de 2003, 15 de abril de 2003, 1 de mayo de 2003

La Jornada. Politica. 12 de mayo de 2003, 13 de mayo de 2003.

Το πετρέλαιο

ως διπλωματικό όπλο

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΤΣΑΒΕΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΒΕΝΕΖΟΥΕΛΑΣ

Η αντίληψη ότι το πετρέλαιο είναι ένα διπλωματικό όπλο δεν είναι καινούργια στη Βενεζουέλα. Ίσως βρήκε την πιο συμβολική της έκφραση στη διάρκεια της πρώτης κυβέρνησης του Κάρλος Αντρές Πέρες (1974-79), ο οποίος ανέπτυξε μια ευέλικτη διεθνή στρατηγική, διατηρώντας από τη μια μεριά υψηλές τιμές πετρελαίου και μια δυνατή οργάνωση των χωρών εξαγωγέων πετρελαίου, του ΟΠΕΚ, και από την άλλη μια ευνοϊκή στάση στη συνεργασία Νότου-Νότου και στο ρόλο της Βενεζουέλας ως χώρας με βαρύτητα στη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική.

Η δεύτερη κυβέρνηση του Πέρες (1989-93) και η κυβέρνηση του Ραφαέλ Καλδέρα (1994-99) συνέπεσαν σε μια πολιτική απομάκρυνσης από τον ΟΠΕΚ, που η Βενεζουέλα πριν από 40 χρόνια είχε συμβάλει στην ίδρυσή του.

Η ανάληψη της εξουσίας από τον Τσάβες είχε επιπτώσεις και στην πετρελαϊκή πολιτική της Βενεζουέλας, που είναι ως γνωστό η 5η χώρα παραγωγός πετρελαίου στον κόσμο και η 3η χώρα σε σειρά προμηθευτής πετρελαίου των ΗΠΑ.

Η πολιτική του Τσάβες σε γενικές γραμμές έχει μέχρι τώρα περάσει από τρεις φάσεις.

Η πρώτη ήταν η ενίσχυση του ρόλου της Βενεζουέλας στον ΟΠΕΚ και κατ' επέκταση και του ίδιου του ΟΠΕΚ.

Η δεύτερη ήταν η ανάδειξη της Βενεζουέλας σε υπέρτερη δύναμη στον χώρο της Κεντρικής Αμερικής και της Καραϊβικής σε σχέση με το Μεξικό, με καθοριστική κίνηση την προνομιακή πώληση πετρελαίου στην Κούβα.

Η τρίτη και κρίσιμότερη ήταν η πρόταση για μια περιφερειακή ανάπτυξη του Νότου σε αντίθεση προς την ALCA, μια πρόταση που σαφώς στηριζόταν στο «όπλο» του πετρελαίου που διαθέτουν πρώτα και κύρια η Βενεζουέλα και η Βραζιλία αλλά εν δυνάμει υπάρχει άφθονο προς εκμετάλλευση και σε άλλες χώρες της Λατι-

νικής Αμερική όπως π.χ. στη Βολιβία. Αν συνδέσουμε χρονικά τα γεγονότα, θα δούμε ότι τότε, στην τρίτη φάση, αρχίζουν να μπαίνουν σε εφαρμογή τα σχέδια ανατροπής του Τσάβες, στα οποία σκληρός πυρήνας είναι οι περί την Pdvs (Εθνική Εταιρεία Πετρελαίου της Βενεζουέλας) αντιδραστικοί κύκλοι, που καθοδηγούνται ευθέως από τις ΗΠΑ. Με αυτόν τον τρόπο οι ΗΠΑ δηλώνουν ότι δεν θα αφήσουν να χαθεί η πολύτιμη ενέργεια που προέρχεται από τη Λατινική Αμερική και ειδικότερα από τη Βενεζουέλα. Στο σημείο αυτό, δηλαδή μετά το πραξικόπημα της 11 Απριλίου 2002, παρατηρείται αλλαγή της στάσης του Τσάβες σε σχέση με την περιφερειακή ανάπτυξη του Νότου. Αλλά όλα αυτά θα τα δούμε αφού πάρουμε τα πράγματα με τη σειρά τους.

Ο πρωταγωνιστικός ρόλος της Βενεζουέλας στον ΟΠΕΚ

Αν πρόκειται για σχήμα λόγου, αλλά για συγκεκριμένες ενέργειες που είχαν ως αποτέλεσμα να ανακτηθούν υψηλά επίπεδα τιμών πετρελαίου στη διάρκεια του 1999 και ιδίως το 2000. Η Βενεζουέλα και η Σαουδική Αραβία το 1999 ξεκίνησαν έναν διάλογο για τον περιορισμό της παραγωγής στον οποίο ενέταξαν και το Μεξικό και μέσω του οποίου αποκατέστησαν γέφυρες με χώρες παραγωγούς πετρελαίου που δεν είναι εταίροι του ΟΠΕΚ, όπως η Νορβηγία και η Ρωσία.

Στα πλαίσια αυτής της πολιτικής ο Τσάβες συγκάλεσε στο Καράκας τη δεύτερη Διάσκεψη του ΟΠΕΚ, με συμμετοχή αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων. Είναι σημαντικό ότι Διάσκεψη τέτοιου τύπου ήταν η δεύτερη στα 40 χρόνια ύπαρξης του ΟΠΕΚ, 25 χρόνια μετά την πρώτη που είχε γίνει το 1975 στην Αλγερία.

Στη δεύτερη διάσκεψη, ο υπουργός Ενέργειας της Βενεζουέλας ήταν πρόεδρος του ΟΠΕΚ και η «Διακήρυξη του Καράκας» απέβλεπε στην ανάκτηση του ρόλου του ΟΠΕΚ ως διεθνούς συνομιλητή με βαρύνουσα σημασία.

Στο σημείο αυτό πρέπει να θυμίσουμε τα ταξίδια που έκανε ο Τσάβες για την προετοιμασία της Διάσκεψης, στη Μέση Ανατολή, στην Αφρική και στην Ασία, μεταξύ αυτών, την ιστορική επίσκεψη στο Ιράκ αλλά και στη Λιβύη.

Βενεζουέλα και Μεξικό

Ηδη από το 1999 η Βενεζουέλα πίεζε το Μεξικό για τη διεύρυνση της Συμφωνίας του Σαν Χοσέ που εδώ και 20 χρόνια εγγυάτο την παροχή πετρελαίου με ειδικές τιμές σε χώρες της Κεντρικής Αμερικής και της Καραϊβικής. Το βασικό πρόβλημα ήταν ότι το μεγαλύτερο μέρος των Αντιλλών δεν συμμετείχε στη Συμφωνία του Σαν Χοσέ και το Μεξικό δεν δεχόταν την απαίτηση της Βενεζουέλας για την προσχώρηση της Κούβας.

Αποτέλεσμα, η Βενεζουέλα διατυπώνει τη δικής της Συμφωνία Ενέργειας του Καράκας και η πέτρα του σκανδάλου είναι η παροχή πετρελαίου στην Κούβα σε ειδικές τιμές. Η Συμφωνία υπογράφηκε στις 19 Οκτωβρίου του 2000 και από αυτήν αποκλείστηκαν το Μεξικό και η Γουιάνα. Το πρώτο για τους λόγους που προαναφέρθηκαν και η δεύτερη για λόγους εδαφικών διεκδικήσεων σε εκείνη τη φάση με τη Βενεζουέλα.

Η Συμφωνία συμπεριέλαβε την πλειοψηφία των χωρών της Κεντρικής Αμερικής και της Καραϊβικής και έκτοτε η Κούβα παίρνει 30 χιλιάδες βαρέλια αργού πετρελαίου ημερησίως, μια μεγάλη ανάσα για την οικονομία της όπως χαρακτηρίστηκε.

Αυτό που είχε μεγαλύτερη όμως σημασία ήταν ότι με αυτή τη συμφωνία θεσπιζόταν ότι οι χώρες που έπαιρναν πετρέλαιο μπορούσαν να πληρώσουν και με άλλους τρόπους εκτός από το χρήμα, με αγροτικά προϊόντα, με φάρμακα, με κοινωνικές υπηρεσίες. "Μπορούν να πληρώσουν και με λουλούδια" είπε τότε ο Τσάβες εγκαινιάζοντας μια νέα εποχή.

Παράλληλα, η συμφωνία έθετε και ένα νέο όρο. Ο Τσάβες επέμεινε ότι "Εμείς δεν μπορούμε να διαπραγματευθούμε αυτή τη συμφωνία με ιδιωτικούς τομείς. Πρόκειται για συμφωνία Κράτους με Κράτος. Όποιος έχει εσωτερικά προβλήματα είναι δικό του θέμα να τα λύσει". Αυτό έβαζε αμέσως αμέσως το πρόβλημα ότι σε μεγάλο μέρος των χωρών που είχαν συμπεριληφθεί στη συμφωνία τον έλεγχο του πετρελαίου τον είχαν ιδιωτικές εταιρείες στην πλειοψηφία τους βορειοαμερικάνικες πολυεθνικές.

Παράλληλα με την εισαγωγή αυτών των νέων ηθών, η Βενεζουέλα διευκρίνιζε ότι η Συμφωνία του Καράκας δεν ήταν ανταγωνιστική με τη Συμφωνία του Σαν Χοσέ, δηλαδή με το Μεξικό. Άλλωστε το Μεξικό πραγματοποιούσε εξαγωγές μέσω της Συμφωνίας του Σαν Χοσέ κυριολεκτικά περι-

θωριακές, μόλις το 2,3% του συνόλου.

Όμως ήταν πλέον σαφές ότι υπήρχαν δύο κατευθύνσεις. Η μία αφορούσε το Μεξικό που φρόντιζε να διευρύνει τις εξαγωγές του στη μεγαλύτερη αγορά του, τις ΗΠΑ. Όπως επεσήμαναν έγκυροι αναλυτές το Μεξικό λειτουργούσε με κριτήρια εμπορικά σαν ιδιωτική επιχείρηση, και όχι σαν κράτος και δεν φαινόταν να ενδιαφέρεται για την ενίσχυση των χωρών της περιοχής. Αντίθετα η Βενεζουέλα μέσω της πετρελαϊκής πολιτικής της ενίσχυε ένα πολιτικό σχέδιο μακροπρόθεσμο, αυτό της οικονομικής αυτοδύναμης ολοκλήρωσης της Κεντρικής-Νοτίου Αμερικής και της Καραϊβικής.

Πολύ γρήγορα το Μεξικό έδειξε ότι περισσότερο από συμφωνίες τύπου Συμφωνία Σαν Χοσέ, το ενδιέφεραν νέα σχέδια όπως το σχέδιο Πουέμπλα-Παναμά, σχέδια των πολυεθνικών που στρέφονται χωρίς προσχήματα κατά των λαών της περιοχής, αρχίζοντας από την Τσιάπας όπου απειλούνται άμεσα οι ζαπατιστικές κοινότητες των Μόντες Ασούλες.

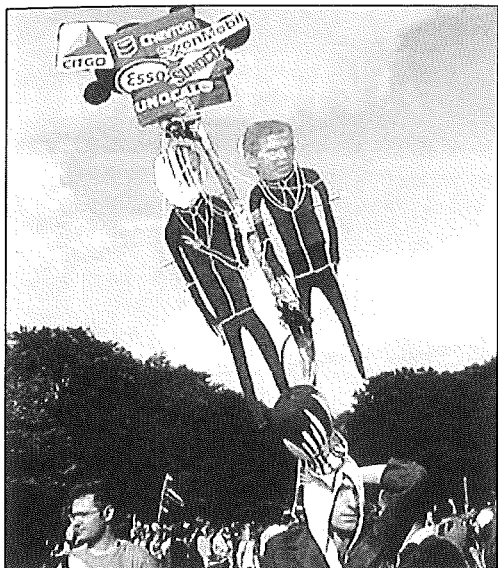
Τον ίδιο καιρό ο Τσάβες προτείνει δημοψήφισμα σε επίπεδο Λατινικής Αμερικής για τη δημιουργία πολιτικής και νομισματικής περιφερειακής συνομοσπονδίας με ένα νόμισμα, διαφορετικό από το δολάριο, κι όλα αυτά σε ορίζοντα δεκαετίας. Μάλιστα προ-λέει πως αν το δημοψήφισμα είναι αρνητικό θα παραιτηθεί από το αξίωμά του.

Βρισκόμαστε στα τέλη του 2000, ο Τσάβες και η Βενεζουέλα έχουν κάνει τολμηρά βήματα, αλλά έχει έρθει η ώρα της αντίδρασης που θα είναι σκληρή, θα θέσει σε δοκιμασία τα πολιτικά σχέδια του Τσάβες και θα τον υποχρεώσει, όπως θα δούμε, σε μια πιο πραγματιστική πολιτική.

Το πραξικόπημα κατά του Τσάβες είχε οσμή πετρελαίου

Όπως προαναφέραμε η Βενεζουέλα είναι χώρα-κλειδί για την πετρελαϊκή πολιτική των ΗΠΑ και συγκεκριμένα της κυβέρνησης Μπους. Σήμερα μετά από έρευνες που έγιναν είναι σαφές ότι το πραξικόπημα της 11 Απριλίου του 2002 υποκινήθηκε από πετρελαϊκά συμφέροντα. Ένας από τους στόχους της συνωμοσίας ήταν να ιδιωτικοποιηθεί η Pdvsa προς όφελος βορειοαμερικάνικης εταιρείας που συνδέεται με το περιβάλλον του Μπους και της ισπανικής Repsol. Επίσης να πουληθεί η θυγατρική της Pdvsa στις ΗΠΑ, η Citgo International, στον Γκουστάβο Σισνέρος και τους εταίρους του στις ΗΠΑ και γενικώς να

τεθούν τα πετρελαϊκά αποθέματα της Βενεζουέλας υπό τις διαταγές του πολυεθνικού κεφαλαίου. Ο Γκουστάβο Σισνέρος είναι στη Βενεζουέλα ιδιοκτήτης πολλών μέσων ενημέρωσης, εκπρόσωπος διάφορων πολυεθνικών εταιρειών όπως η Coca-Cola, είναι έμπιστος φίλος του πατέρα Μπους και αρχηγός της μαφίας του πετρελαίου στο Τέξας. Έτσι, όπως όλοι γνωρίζουμε, η Pdvsa που για δεκαετίες υπήρξε ουσιαστικά ανεξέλεγκτη, στην κυριολεξία κράτος εν κράτει, ήταν ο σκληρός πυρήνας του πραξικοπήματος. Το ζήτημα είναι ότι παρά τις όποιες αλλαγές έκανε ο Τσάβες κυρίως στη διοίκηση της εταιρείας, που αρκετοί στη χώρα τις κρίνουν αναίμαικές και ανεπαρκείς, παραμένει η φωλιά των μελλοντικών πραξικοπημάτων, όπως αυτό που καταγγέλθηκε τον περασμένο Φεβρουάριο και το οποίο έχει το όνομα «Αρμαγεδών».

Το πραξικόπημα της 11ης Απριλίου φάνηκε να φρενάρει τα τολμηρά σχέδια του Τσάβες, τουλάχιστον προς στιγμήν. Από ορισμένα δεν παραιτήθηκε, π.χ. η παροχή πετρελαίου στην Κούβα. Άλλα όπως η λατινοαμερικάνικη ολοκλήρωση, όπως θα δούμε, παίρνουν πια άλλο δρόμο.

Πριν όμως από αυτό πρέπει να πούμε ότι μια από τις σημαντικότερες επιπτώσεις του πραξικοπήματος ήταν το γεγονός ότι δόθηκε μεγάλη ώθηση στην οργάνωση της κοινωνικής βάσης αυτού που ο Τσάβες αποκαλεί Μπολιβαριανή Επανάσταση. Οι σχεδόν ανύπαρκτοι μέχρι τότε Μπολιβαριανοί Κύκλοι απέκτησαν οντότητα, ενδυναμώθηκαν από την ενέργεια του λαού που αντιστάθηκε τις μέρες του πραξικοπήματος, του λαού που φώναξε συνθήματα για την προστασία του πετρελαίου «ΤΟΥ»!

Το δεύτερο αποτέλεσμα του πραξικοπήματος ήταν ότι σε απάντηση των ζημιών που επέφεραν οι πραξικοπηματίες στην εξόρυξη και κυρίως στην εξαγωγή πετρελαίου, η Βενεζουέλα βρήκε

σύμμαχο στο πρόσωπο της Βραζιλίας. Η βραζιλιάνικη Petrobras προμήθευσε το αναγκαίο πετρέλαιο και όσο ήταν πρόεδρος ο Καρντόσο και μετά την εκλογή του Λούλα στην προεδρία της χώρας άρχισαν διαβουλεύσεις μεταξύ των δύο χωρών και για συνεργασία σε τεχνικό επίπεδο. Όπως μάλιστα τόνισε ο Τσάβες στις αρχές του περασμένου Ιανουαρίου: «Θα συνεχίσουμε να εργαζόμαστε στην κατεύθυνση της συνεργασίας των δύο χωρών σε όλα τα επίπεδα και αυτή η ολοκλήρωση μεταξύ Βραζιλίας και Βενεζουέλας θα είναι ζωτικής σημασίας για της προώθηση της ολοκλήρωσης της Νοτίου Αμερικής».

Έτσι βλέπουμε την προοπτική της περιφερειακής ολοκλήρωσης να επανέρχεται επί τάπητος αλλά από ένα άλλο δρόμο.

Ορισμένοι έγκυροι αναλυτές όπως ο Χάινς Ντίντριχ Στέφαν που θεωρούν την αποτυχία του πραξικοπήματος της 11ης Απριλίου αποφασιστική για τις υποθέσεις όλης της Λατινικής Αμερικής είναι υπέρμετρα αισιόδοξοι. Ο Ντίντριχ Στέφαν στις 12 του περασμένου Μαΐου σημείωνε: «Η πρόσφατη απόφαση του προέδρου Ούγκο Τσάβες για την κατασκευή μαζί με τη Βραζιλία ενός μεγάλου διυλιστηρίου στο Περναμπούκο, η απόφαση να αγοράσει πολεμικά αεροπλάνα από τη βραζιλιάνικη εταιρεία Embraer και όχι από κάποια ανταγωνιστική των ΗΠΑ ή της Ευρώπης και επίσης η απόφαση να ενταχθεί πριν τις 31 του Δεκεμβρίου αυτού του χρόνου στη MERCOSUR κορυφώνουν μια δυναμική που εξασθενεί την επιρροή της Ουάσιγκτον και της βενεζουελάνικης ολιγαρχίας».

Το ίδιο ενθουσιώδης εμφανίστηκε ο Τσάβες στην τελετή της ανάληψης της προεδρίας από τον Κίρτσονερ στην Αργεντινή, στις 25 Μαΐου όπου δήλωσε: «Πιστεύουμε ότι μπορούμε να προχωρήσουμε σε μια σειρά συναντήσεων και συνεργασιών, ώστε η Κοινή Αγορά του Νότου να μπορέσει να επεκταθεί. Είναι μια μεγάλη στιγμή για την Αμερική μας, παρόλο που ο δρόμος, όπως το είδαμε από αυτά που συνέβησαν στη Βενεζουέλα, δεν είναι εύκολος. Αλλά ποτέ ως τώρα δεν είχαμε τόσο κοινά κριτήρια και καταστάσεις, τόσο ανάγκη να κατανοήσουμε την πραγματικότητα που μας έχει φέρει μπροστά μας η παλιά αλήθεια των ηρώων μας: την ενωμένη Αμερική».

Όμως τα πράγματα δεν είναι τόσο απλά. Η MERCOSUR που ιδρύθηκε το 1991 ως Κοινή Αγορά του Νότιου Κώνου με τη συμμετοχή της Αργεντινής, της Βραζιλίας, της Παραγουάης και της Ουρουγκάης είχε ήδη στα τέλη της δεκαετίας χάσει τη δυναμική της, κυρίως εξαιτίας της επέλασης του νεοφιλελευθερισμού, των ιδιωτικοποιήσεων και της φυγής κεφαλαίων προς το εξωτερικό. Μάλιστα τον Σεπτέμβριο του 2001 είχε αποφασιστεί η αναστολή της λειτουργίας της.

Όπως είναι φανερό τα προβλήματα που θα αντιμετωπίσουν όσοι επιχειρήσουν στην κυριολεξία να την «αναστήσουν» είναι σύνθετα, ειδικά σε μια περίοδο όπου διεθνώς με πρωταγωνιστή τις ΗΠΑ μαίνεται ο πόλεμος του πετρελαίου, είτε απροκάλυπτα είτε ψευδώνυμα ως πόλεμος κατά της τρομοκρατίας, κι αυτό αφορά και τη Λατινική Αμερική όπου το Σχέδιο Κολομβία δεν έχει ακόμη δείξει τι μπορεί να σημάνει όχι μόνο για την Κολομβία αλλά για όλες τις χώρες του ημισφαιρίου.

Α.Ξ.

υμπληρωματικά για τα θέματα που αναφέρονται στο κείμενο μπορείτε να διαβάσετε:

• **Το πετρέλαιο στην οικονομία της Βενεζουέλας**, Γ.Σ., Σήματα Καπνού, τεύχος 12, Μάιος 2002

• **Οικονομική Συνεργασία μεταξύ των χωρών της Νότιας Αμερικής**, Γ.Σ., Σήματα Καπνού, τεύχος 15, Ιανουαρίου 2003.

ΕΝΑΣ ΑΛΛΟΣ ΚΟΣΜΟΣ
ΕΙΝΑΙ ΕΦΙΚΤΟΣ...

...ΕΝΑΣ ΑΛΛΟΣ ΚΟΣΜΟΣ
ΕΙΝΑΙ ΥΠΑΡΚΤΟΣ!

Επιμέλεια: Σ.Γ.

ΕΝΑΣ ΑΛΛΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΕΙΝΑΙ ΕΦΙΚΤΟΣ... ΕΝΑΣ ΑΛΛΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΕΙΝΑΙ ΥΠΑΡΚΤΟΣ!

Από την εξέγερση του Δεκεμβρίου του 2001 ξεπήδησαν πολυποίκιλες μορφές οργάνωσης και δράσης των κοινωνικών κινημάτων της Αργεντινής. Μία από τις πιο σημαντικές υπήρξε η εμφάνιση των συνελεύσεων γειτονιάς, των *asambleas*, όπως έγιναν γνωστές μέσα και έξω από την Αργεντινή. Ένας αυθόρμητος τρόπος συσπείρωσης και κινητοποίησης των κατοίκων που απλώθηκε σε πολλές πόλεις για να φτάσει σήμερα να αποτελεί ένα σημείο αναφοράς αγώνα για τους κατοίκους των γειτονιών. Άλλωστε μέσα στις συνθήκες αποβιομηχανοποίησης που ζει και η Αργεντινή, όπως και πολλές άλλες χώρες, η γειτονιά αναβαθμίζεται σαν τόπος συνεύρεσης του κόσμου, αποκτά ένα ειδικό βάρος σαν κοινωνικό υποκείμενο αγώνα.

Η εμφάνιση των Asambleas

Δεν είναι υπερβολή να πούμε πως στην περίπτωση της Αργεντινής πρώτα ακούστηκε ο ήχος των συνελεύσεων και ύστερα ο λόγος τους. Οι πρώτες ομαδοποιήσεις έγιναν με τα χτυπήματα της κατασρόλας, που υπήρξαν οι πρώτες μαζικές εκφράσεις διαμαρτυρίας προς την κυβερνητική πολιτική. Στο χτύπημα της κατασρόλας γινόταν η πρώτη συνάντηση των διαμαρτυρούμενων γειτόνων. Συν τω χρόνω άρχισαν οι διαμαρτυρόμενοι να κατευθύνονται προς το κέντρο της πόλης και την Πλατεία του Μάη και όπου παρά τις συγκρούσεις με την αστυνομία κατάφεραν να σταθεροποιήσουν την παρουσία τους στον χώρο της πλατείας. Εδώ ακριβώς μπροστά από το μνημείο που δεσπόζει στην Πλατεία του Μάη δημιουργήθηκε η πρώτη συνέλευση. Ονομάστηκε «Η *asamblea* του Μνημείου» και συγκέντρωνε αρχικά γύρω στα 500-600 άτομα. Το κυρίαρχο σύνθημα «να φύγουν όλοι» άνοιγε τον δρόμο στον κόσμο που αντιστεκόταν, να δημιουργήσει τα δικά του όργανα απόφασης, παράλληλα και έξω από τα υφιστάμενα, να φτιάξει τα δικά του κοινοβούλια και τους δικούς του χώρους έκφρασης. Οι *asambleas* ξεφύτρωναν σε πολλές γειτονιές του Μπουένος Άιρες και των άλλων μεγάλων πόλεων. Ο συνολικός αριθμός τους ξεπέρασε τις 300.

Και ο αριθμός αυτών που συμμετείχαν κυμαινόταν από μερικές δεκάδες μέχρι και χιλιάδες, τουλάχιστον στο αρχικό στάδιο. Και είναι σημαντικό όσο και χαρα-

ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ

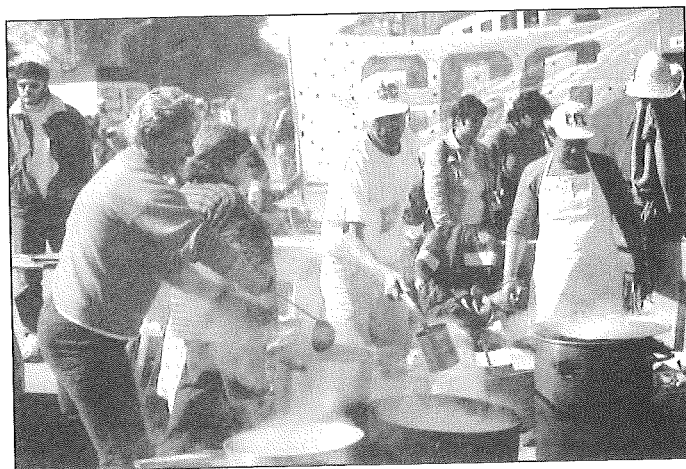

κτηριστικό πως για ένα μεγάλο τμήμα του κόσμου των συνελεύσεων, αυτή ήταν η πρώτη φορά που συμμετείχαν σε συλλογικές διαδικασίες.

Περιεχόμενο και οργάνωση των Asambleas

Το γεγονός πως ο κόσμος που παίρνει μέρος στις συνελεύσεις έχει ποικίλλες πολιτικές καταβολές και δίνει διαφορετικές προτεραιότητες στα προβλήματα που αντιμετωπίζει, μετέτρεψε τις *asambleas* σε ένα ζυμωτήρι ιδεών, σε μια αγορά του δήμου.

Θέματα όπως η κρατική καταστολή, η διαφθορά, οι ιδιωτικοποιήσεις, οι επεμβάσεις του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, η στρατιωτική παρουσία των ΗΠΑ στην Αργεντινή μπλέκονται με την οικονομική κρίση, την ανεργία, τη φτώχεια, την απελπισία, τη βία, τις ανάγκες σε υποδομή των γειτονιών. Η θέληση για να γεφυρωθούν οι όποιες διστάμενες απόψεις εκφράζεται με τη δημιουργία επιτροπών στις οποίες δίνουν τις χαρακτηριστικές ονομασίες: «φθάνοντας στη συναίνεση» και «σκεφτόμαστε μαζί». Ενώ παράλληλα η επιθυμία για κοινή δράση και η πειστικότητα των αναγκών οδηγεί σε κινητοποιήσεις και πρωτοβουλίες που καλύπτουν ένα μεγάλο φάσμα προβλημάτων. Από τη συμμετοχή σε ευρύτερες εκ-

ASAMBLEAS - Οι συνελεύσεις της γειτονιάς

δηλώσεις πολιτικής διαμαρτυρίας και αιτημάτων ως το γνωστό μας «cacerolazo» (το ομαδικό χτύπημα της κατσαρόλας - ηχητικά ντοκουμέντα από cacerolazo υπάρχουν στο διαδίκτυο, στη διεύθυνση www.cacerolazo.com) και τα «escrache» δηλαδή το ξεφώνημα και τις οργανωμένες αποδοκιμασίες μπροστά σε γραφεία τραπεζών, κρατικών φορέων και σε πρόσωπα που συνδέονται με τη διαφθορά, τα βασανιστήρια, την αντιλαϊκή πολιτική.

Αυτό όμως που δίνει νέα διάσταση στον αγώνα των asambleas είναι πως οι κινητοποιήσεις τους δεν σταματούν στην απαίτηση να ικανοποιηθούν κάποια αιτήματα αλλά παίρνονται συγκεκριμένες πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της συνοικίας. Δημιουργούνται αποθήκες με τρόφιμα και φάρμακα, οργανώνονται αγορές trueque (ανταλλαγή πραγμάτων και υπηρεσιών χωρίς τη μεσολάβηση του επίσημου χρήματος), προχωράνε σε καλλιέργειες κοινοτικών λαχανόκηπων, στήνουν ραδιοφωνικούς σταθμούς, πολιτιστικά κέντρα που τις περισσότερες φορές στεγάζονται σε κατειλημμένα κτίρια, παρέχουν λαϊκά συστήματα και σε ορισμένες περιπτώσεις δημιουργούν συνεταιριστικές επιχειρήσεις που απασχολούν ανέργους της περιοχής. Είναι η απάντηση της γειτονιάς, η πρότασή της με πράξη και φωνή απέναντι στην κοινωνικοοικονομική κρίση που μαστίζει την Αργεντινή. Άλλωστε η βιωσιμότητα των asambleas είναι σε συνάρτηση με την πειστικότητα και την αποτελεσματικότητα της δράσης τους. Αντίθετα σε όποιες από αυτές κυριάρχησαν τα στεγνά πολιτικά κριτήρια ο μαρασμός ήρθε γρήγορα.

Ένας άλλος σημαντικός τομέας δράσης των asambleas είναι η σύνδεση με άλλα κοινωνικά κινήματα και η παροχή κάθε είδους υποστήριξης προς αυτά. Υπερασπίζονται τα κατειλημμένα εργοστάσια, οργανώνουν εκδηλώσεις και φεστιβάλ για να συγκεντρωθούν χρήματα που προσφέρονται στα παιδιά των cartoneros (ομάδες ανέργων που εξασφαλίζουν τα προς το ζειν συλλέγοντας πράγματα από τα σκουπίδια), οργανώνουν την υποδοχή και συντήρηση ομάδων διαμαρτυρομένων που έρχονται από την επαρχία κ.λπ.

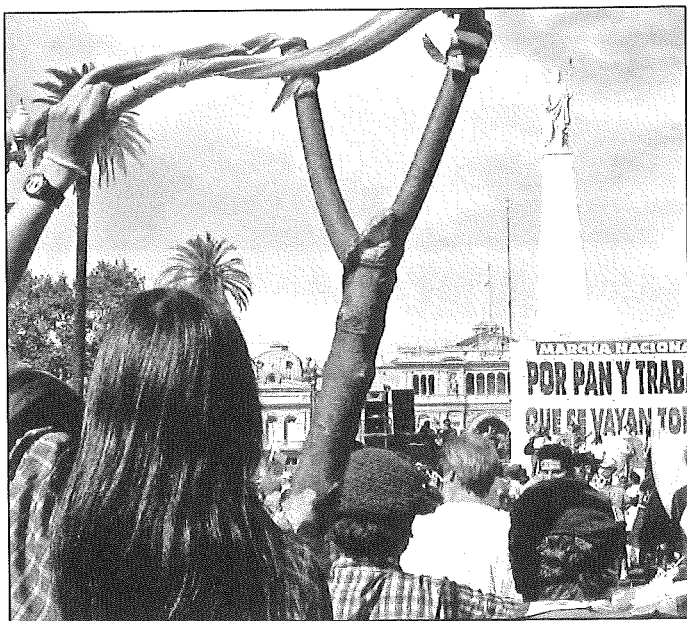
Λειτουργία των Asambleas

Οι συνελεύσεις είναι ανοικτές σε όλους. Ο τόπος διεξαγωγής τους είναι δρόμοι και πλατείες. Η συχνότητα σύγκλησής τους είναι μία ή δύο φορές τη βδομάδα. Από την αρχή της συγκρότησής τους υπήρχε μια αναμφισβήτητη τάση να ακολουθηθεί μια οριζόντια διάρθρωση, θέση που άλλωστε βοήθησε να καταπολεμηθεί η όποια καχυποψία υπήρχε ανάμεσα στους συμμετέχοντες. Δεν υπάρχουν επίσημοι ηγέτες και οι αποφάσεις επιδιώκεται να παίρνονται συναινετικά. Στην πορεία φάνηκε η ανάγκη να δημιουργηθούν διάφορες επιτροπές που λειτουργούσαν πλάι στις συνελεύσεις. Ο κύριος λόγος για τη συγκρότησή τους είναι η σε βάθος συζήτηση ορισμένων θεμάτων και η παρουσίασή τους στις συνελεύσεις.

Από την αρχή επίσης διαπιστώθηκε η ανάγκη του συντονισμού των asambleas μεταξύ τους. Ακολουθήθηκαν διάφοροι τρόποι επικοινωνίας από τα έντυπα που εκδίδουν, τα κοινά φεστιβάλ που διοργανώνουν, τη χρήση του διαδικτύου. Όπως έχει φανεί όμως το πιο σημαντικό μέσον είναι οι συναντήσεις μεταξύ των asambleas και ειδικά η διασυνοικιακή συνάντηση που στις μεγάλες της δόξες έφτανε να συγκεντρώνει αρκετές χιλιάδες παρισταμένων. Στην τελευταία συνάντηση που είχαν την 1η Ιουνίου, ορισμένες από τις asambleas του Μπουένος Άϊρες, αποφάσισαν να προχωρήσουν στη δημιουργία ενός συντονιστικού οργάνου στο οποίο συμμετέχει όποια επιθυμεί και το οποίο θα μπορεί να τις κινητοποιεί μπροστά σε έκτακτα γεγονότα.

Οι υπάρχοντες φορείς της αριστεράς απόκτησαν μετά τα γεγονότα του Δεκεμβρίου του 2001 ένα ακροατήριο ανέλπιστα μεγάλο αριθμητικά. Αισθάνθηκαν ψαράδες που έπεσαν σε κοπάδια ψαριών και πίστεψαν πως τα είχαν κιάλας στο πιάτο. Οι περισσότεροι απ' αυτούς θεώρησαν τα οργανωμένα κοινωνικά κινήματα που ξεπήδησαν σαν χώρους στρατολόγησης μελών και σαν πεδίο πολιτικής αντιπαράθεσης. Και κάποιοι δεν δίστασαν να αποσυνδεθούν από αυτά όταν κατάλαβαν πως ό,τι είχαν να πάρουν το πήραν. Το ίδιο συνέβη και στην περίπτωση των asambleas. Μακρόσυρτες πολιτικές συζητήσεις

και αντεγκλήσεις που αποδείχτηκαν πολύ κουραστικές για την υπομονή και τα νεύρα πολλών από αυτούς που συμμετείχαν στην πρώτη τους φάση. Αν σε αυτό προσθέσουμε και την κούραση, το πέσιμο του ενθουσιασμού, την πειστικότητα των προσωπικών προβλημάτων θα κατανοήσουμε γιατί έχει πέσει ο αριθμός των σταθερά συμμετεχόντων στις *asambleas*. Άλλωστε είναι γνωστό πως και εδώ, όπως και παντού στον κόσμο, τα εισιτήρια διαρκείας τα αγοράζουν λίγοι, οι πολλοί πάνε στα ντέρμπυ και στα κρίσιμα ματς... Είναι πάντως ενδεικτικό της επιροής τους πως στις επετειακές εκδηλώσεις του περασμένου Δεκεμβρη ένα σημαντικό μέρος από τις 200.000 που συμμετείχαν ανήκε στις *asambleas*.

Ο συνεταιριστικός φούρνος «La Cacerola»

Ο φούρνος La cacerola (η κατσαρόλα) λειτουργεί από τον περασμένο Σεπτέμβρη. Πρόκειται για ένα συνεταιρισμό δέκα εργαζομένων που γεννήθηκε από τη συνέλευση της γειτονιάς. Ενώθηκαν τις μέρες εκείνες του Δεκεμβρη του 2001 απαιτώντας «να φύγουν όλοι». Από τότε ξεπήδησε, όπως και τόσες άλλες, η συνέλευση της Πλατείας Αλμάγκρο. Μετά από λίγους μήνες σχημάτισαν μια επιτροπή ανέργων για να ερευνήσει τις δυνατότητες εργασίας που υπήρχαν. Έτσι δημιουργήθηκε το συνεταιριστικό αρτοποιείο.

Σήμερα ο συνεταιρισμός La Cacerola φτιάχνει καθημερινά 1000 σάντουιτς για σχολεία του Μπουένος Άιρες και αναμένεται σύντομα να έχουν φτάσει τα 3.000, ενώ ακόμη προμηθεύει ψωμί στην Μπαρμπάριε, τη φοιτητική λέσχη του τμήματος Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου UBA, που βρίσκεται στο ίδιο τετράγωνο με τον φούρνο.

Και βέβαια απευθύνεται και προς τους κατοίκους της συνοικίας προς τους οποίους προσφέρει λαϊκά συσσίτια μία φορά κάθε δύο βδομάδες.

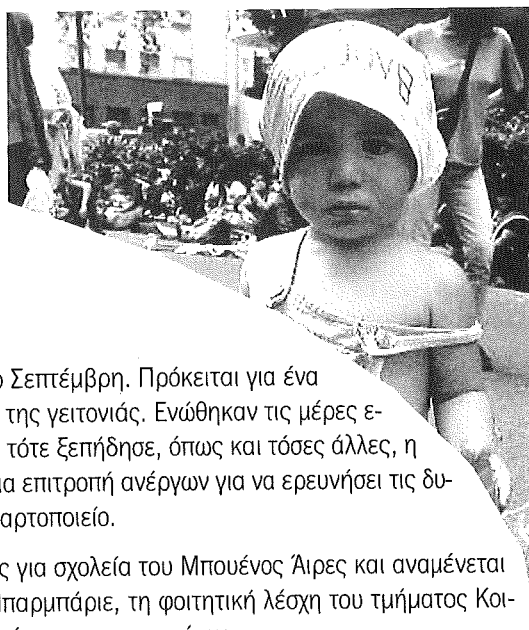
«Ο συνεταιρισμός αυτός δεν είναι παράδεισος, με δυσκολία φτάνουμε τα 400 πέσος τον μήνα, αλλά έχουμε τη δυνατότητα να δουλεύουμε σε ένα δικό μας σχέδιο», σημειώνει ο Εντγκάρδο Ζακαρίας, ο οποίος έχει 4 παιδιά και βρισκόταν για ενάμιση χρόνο στην ανεργία.

«Αποφασίσαμε να οργανώσουμε αυτόν τον συνεταιρισμό γιατί έτσι μπορούμε να εγγυηθούμε ίσες αμοιβές για όλους τους εργαζόμενους. Δεν έχουμε ενιαία πολιτική τοποθέτηση, αλλά το σημαντικό είναι πως πέρα από την οποιαδήποτε αντίληψη, διακηρύσσουμε από κοινού τη δυνατότητα να αναπτύξουμε την κοοπερατίβα, να εντάξουμε κι άλλους συντρόφους στη δουλειά και να αναπτύξουμε δεσμούς αλληλεγγύης με το σύνολο των κοινωνικών οργανώσεων. Μπορεί να έχω κάθε είδους διαφορά με τους συναδέλφους μου, εκτός από μία. Τις 18 ώρες που καταβάλουμε καθημερινά για να ορθοποδήσουμε τον φούρνο. Κι εδώ αναπτύσσεται μια ενότητα πολύ πιο ισχυρή από τις προσωπικές μας διαφορές» λέει η Σύλβια Ντίας, πρώην βουλευτίνα του MAS και εργαζόμενη σήμερα στον συνεταιρισμό,

Κρατική αντιμετώπιση

Η κρατική εξουσία αντιμετώπισε τις *asambleas* όπως και τις άλλες οργανωμένες εκφράσεις του κινήματος αντίστασης: ανοχή όταν αισθανόταν αδύναμη και επιθετικότητα όταν πίστευε πως ήταν αρκετά ισχυρή. Σήμερα η στάση της χαρακτηρίζεται από μια συστηματική και ανοιχτή αντιπαράθεση μαζί τους. Οι απόπειρες να εκδιωχθούν οι συνελεύσεις γειτονιάς από τα εγκαταλειμμένα κτίρια που έχουν καταλάβει για να στεγάσουν διάφορες δραστηριότητες των κατοίκων των συνοικιών είναι συνεχείς. Ενώ παράλληλα προσπαθούν να δημιουργήσουν θεσμοθετημένα και ελεγχόμενα όργανα στις συνοικίες στα οποία παρέχουν χρήματα και μέσα για να παρουσιάσουν έργο. Ωστόσο η πολυπλοκότητα των προβλημάτων και το βάθος της κρίσης δεν μπορούν να αντιμετωπισθούν από αυτούς που είναι σταθερά προσανατολισμένοι υπέρ της πολιτικής που τα γέννησε και τα τροφοδότησε. Εδώ έχουν να δώσουν πειστικότερες απαντήσεις η φαντασία και η επιμονή του ίδιου του κόσμου που αντιστέκεται.

Σ.Γ.

Εμπορικός Συνεταιρισμός «Η Συνελευσιακή»

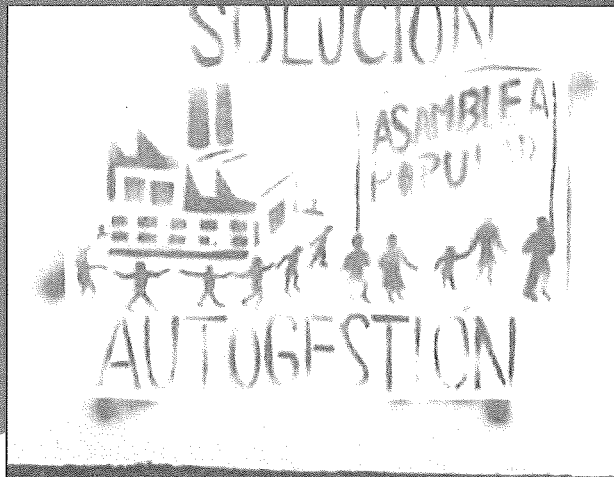
Στην οδό 3ης Φεβρουαρίου στον αριθμό 3200, στη συνοικία Belgrano του Μπουένος Άιρες βρίσκεται η έδρα μιας νέας συνεταιριστικής επιχείρησης. Ονομάζεται η *asamblearia* (η συνελευσιακή) και δημιουργήθηκε με πρωτοβουλία δύο συνελεύσεων γειτονιάς. Στόχος της επιχείρησης είναι να πουλάει αποκλειστικά προϊόντα που παράγουν αγροτικοί συνεταιρισμοί και κινήματα, εργοστάσια υπό εργατικό έλεγχο και διάφοροι μικροί επιχειρηματίες παρασκευαστές τους οποίους οι ίδιοι χαρακτηρίζουν σαν «κοινωνικοεπιχειρηματίες» αντί του συνηθισμένου μικροεπιχειρηματίες.

Εδώ βρίσκει κανείς αυγά χωρίς ορμόνες και αντιβιοτικά που παράγουν συνεταιρισμοί στο Florencio Varela, κοτόπουλα ελευθέρως βοσκής, χορταρικά και λαχανικά οργανικά που παράγει το αγροτικό κίνημα των *misioneros*, ξυλοκάρβουνα από το αγροτικό κίνημα *MOCASE*, ψωμί από συνεταιριστικά αρτοποιεία, πλαστικά, κεραμικά, ρούχα από ανακτημένα εργοστάσια, παπούτσια, σαντάλια, πάνες, ξεσκονόπανα από παρασκευαστές κοινωνικούς επιχειρηματίες.

Στην *asamblearia* συμμετέχουν μέχρι στιγμής 50 άτομα, από τα οποία τα 35 προέρχονται α-

πό τις δύο ιδρυτικές συνελεύσεις γειτονιάς και τα υπόλοιπα 15 είναι άτομα που τα προσέelukσε η ιδέα μιας τέτοιας συνεταιριστικής επιχείρησης. Όλα ξεκίνησαν όταν οι δύο συνελεύσεις γειτονιάς άρχισαν να προωθούν στην αγορά προϊόντα της κεραμοποιίας *Zapoa* και του τυπογραφείου *Chilavert* που βρίσκονται κάτω από εργατικό έλεγχο. Κάποιοι από τα μέλη των συνελεύσεων αποφάσισαν να ασχοληθούν πιο συστηματικά με τη διακίνηση προϊόντων ανάλογης προέλευσης.

Αρχισαν να μελετούν τον τρόπο παρασκευής των προϊόντων, τη διαδικασία εμπορευματοποίησής τους, τις συνθήκες της αγοράς

Η κλινική Portuguesa

Τεκίνησε σαν κατάληψη ενός ακόμα εγκαταλειμμένου κτιρίου. Όμως οι γείτονες του Φλόρες έκπληκτοι ανακάλυψαν ότι η κλινική Portuguesa στο δρόμο Γκαβιλάν, κάτω από ένα παχύ στρώμα σκόνης, έκρυβε όλο τον εξοπλισμό της. Μπροστά σε αυτό το θέαμα, άρχισαν να κάνουν σχέδια. Έφεραν γιατρούς να ελέγξουν αν ο εξοπλισμός είναι σε καλή κατάσταση. Ήρθαν σε επαφή με εργαζόμενους από τα κατελημμένα εργοστάσια και προχώρησαν σε έναν κοινό σχεδιασμό για την επαναλειτουργία της κλινικής. Έτσι αποφασίστηκε να παρέχεται εδώ περίθαλψη για τους εργαζόμενους των αυτοδιαχειριζόμενων επιχειρήσεων που στερούνται άλλου είδους ιατρικής περίθαλψης και να δημιουργηθεί ένα μικρό νοσοκομείο προληπτικής ιατρικής για τους κατοίκους της συνοικίας.

Ένα κουμπί στην είσοδο γράφει: «εγώ είμαι το κουδούνι», ενώ στον τέταρτο όροφο ανεμίζει μια αργεντίνικη σημαία. Ο χώρος υποδοχής είναι διακοσμημένος με φωτογραφίες από *κασερολάσος* και διαδηλώσεις. Ένα ποίημα του Χουάν Χελμάν γραμμένο με πράσινη μπογιά σε καλεί να το διαβάσεις:

«Κομματιασμένα τα όνειρα από την πραγματικότητα. Κομματιασμένοι οι σύντροφοι από την πραγματικότητα. Τα όνειρα των συντρόφων κομματιασμένα. Είναι στ' αλήθεια κομματιασμένα; Θα ενωθούν κάποτε; Θα γίνει γιορτή για τα κομματάκια που ενώνονται; Αυτά τα πολύτιμα κομματάκια ολοκληρώνουν τη δική μας πραγματικότητα...»

Συναντήθηκαν γείτονες, εργάτες, δικηγόροι. Η καθαριότητα του χώρου απαιτούσε χρόνο και η επεξεργασία ενός σχεδίου δράσης επίσης.

«Η αρχική μας ιδέα ήταν να καταλάβουμε ένα χώρο για να πραγματοποιεί εδώ η συνέλευση της γειτονιάς ορισμένες δραστηριότητες. Και υπήρχε η πρόθεση να εξοπλίσουμε μια αίθουσα περίθαλψης» λέει ο Ομάρ Τσιανέλι από την *asamblea* «20 Δεκέμβρη» του Φλόρες. «Αυτός ο χώρος είναι εγκαταλειμμένος εδώ και 6 χρόνια. Βρήκαμε την κλινική άθικτη, πάλι καλά που δεν είχαν ξεχάσει κανέναν ασθενή», παρατηρεί ένας άλλος «καταληψίας».

Ο σχεδιασμός προβλέπει την κάλυψη του απαραίτητου αρχικού κεφαλαίου από το πλεόνασμα των κατελημμένων εργοστασίων. Επίσης συζητούν με κόσμο από την Ισπανία και άλλες ευρωπαϊκές χώρες για να δουν αν μπορούν να τους βοηθήσουν ώστε να αποκτηθούν τα απαιτούμενα υλικά. Αυτοί που θα επωφεληθούν περισσότερο είναι οι 8.000 εργαζόμενοι σε 60 περίπου αυτοδιαχειριζόμενα εργοστάσια. «Τώρα θα αποδείξουμε ότι η υγεία, διαχειριζόμενη από εργάτες, δεν είναι τόσο ακριβή όσο ισχυρίζονται», δηλώνουν.

μέσα στη σημερινή κρίση. Ήρθαν σε επαφή με πολλά εργοστάσια που βρίσκονται κάτω από εργατικό έλεγχο και έψαξαν για παραγωγούς βιολογικών αγροτικών προϊόντων ανάμεσα στους αγροτικούς συνεταιρισμούς πολλοί από τους οποίους ανήκουν σε χριστιανικές κοινότητες βάσης. Απευθύνθηκαν επίσης σε μικροεπαγγελματίες που έχουν επιδείξει μια κοινωνική ευαισθησία, ενώ πολλοί από αυτούς συμμετέχουν σε συνελεύσεις γειτονιάς. «Όλοι αυτοί είναι μέρος της ανεπίσημης οικονομίας, ένας οικονομικός "υπόκοσμος" αλλά μ' ένα κοινό χαρακτηριστικό: την κοινωνική τους διάσταση και ευαισθησία» αναφέρουν τα μέλη της *asamblea*.

Στη συνέχεια έψαξαν για βιβλία και άρθρα που αναφέρονταν στην «αλληλέγγυα οικονομία» ή την «κοινωνική οικονομία», την οικονομία που συνδέεται με τα λαϊκά στρώματα υποστηρίζουν οι ίδιοι. Τα συμπεράσματά τους διατυπώθηκαν σε ένα κείμενο που έγραψε ο Λούσιο Σάλας, ενός παλιού αγωνιστή της αριστεράς του '70 που κατάφερε να διαφύγει στη Σουηδία, στη συνέχεια απενεργοποιήθηκε, για να βρει ξανά στις πρωτοβουλίες της γειτονιάς τον χώρο επανασύνδεσής του με την πολιτική.

«Η ιδέα πως όταν κατακτήσεις την εξουσία θα λύσεις από τα πάνω τα προβλήματα της κοινωνίας, σε οδηγεί να αναστείλεις τις προσπάθειες σου για να κάνεις κάτι ν' αλλάξεις τη ζωή που ζούμε. Κινητόμαστε μέσα στον καπιταλισμό προσπαθώντας ν' αναπτύξουμε ένα τρόπο παραγωγής και διοίκησης που δεν είναι καπιταλιστικοί. Για μας το σημαντικό είναι πως οι μορφές παραγωγής, διανομής καθώς και οι κοινωνικές σχέσεις που εγκαθιδρύουμε στο οικονομικό πεδίο δεν είναι καπιταλιστικές. Η ανάπτυξη του κοσμοπολιτισμού και της αλληλέγγυας οικονομίας είναι το αντίδοτο στη νεοφιλελεύθερη μόλυνση των τελευταίων 25 χρόνων», διατυπώνει ο Σάλας. Δεν κρύβουν πως έχουν

επηρεασθεί από το παράδειγμα του MST (Κίνημα των Χωρίς Γη) της Βραζιλίας, το οποίο ήδη έχει στήσει δίκτυα πώλησης των προϊόντων του και μάλιστα τελευταία προωθεί με τα δικά του σήματα αυτά τα προϊόντα σε σουπερμάρκετ και καφαιστήματα. Αυτή είναι άλλωστε μια προοπτική που την βλέπουν και στην *asamblea*, να προωθήσουν και εκεί τα προϊόντα που θα διακινούν κάτω από την ετικέτα «αλληλέγγυα οικονομία».

Τα λεφτά που χρειάστηκαν για να ξεκινήσουν την επιχείρηση καλύφθηκαν εξ ολοκλήρου από προσφορές αλληλεγγύης: Από το Παρίσι 40 Αργεντινοί ζωγράφοι πούλησαν πίνακές τους και έστειλαν 4.000 ευρώ. Το Znet, με το οποίο συνδέονται ο Λούσιο και η συγγραφέας γυναίκα του έστειλε 1.000 δολάρια. Μάλιστα το Znet μετέφρασε στα αγγλικά και δημοσίευσε στην ιστοσελίδα του το πρόγραμμά τους, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα να μαζευτούν και άλλα χρήματα από τις προσφορές αναγνωστών του. Επίσης η Νάομι Κλάιν προσέφερε 1.000 δολάρια.

Στον χώρο που στεγάζεται η *asamblea* προγραμματίζονται εκτός από τις εμπορικές δραστηριότητες και καλλιτεχνικές καθώς επίσης και η λειτουργία ενός Λαϊκού Σχολείου Αλληλέγγυας Οικονομίας.

«Θέλουμε να ξεφύγουμε από την αυστηρή πρακτική που συνήθίζεται στα κοινωνικά κινήματα και να παράγουμε γνώση που θα είναι αξιοποιήσιμη και από άλλες αντίστοιχες πρωτοβουλίες» διακηρύσσουν.

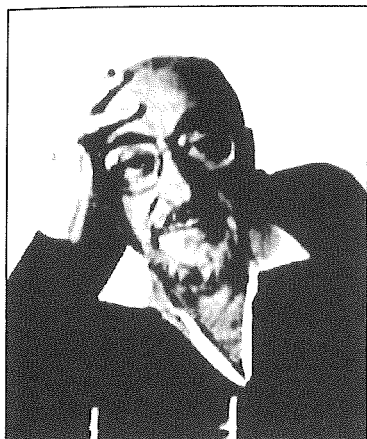
ΤΟ BARato - το φτηνό μπαράκι του Πανεπιστημίου

Εδώ και τρεις μήνες στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου του Μπουένος Άιρες λειτουργεί με πρωτοβουλία μιας ανεξάρτητης συσπείρωσης φοιτητών ένα μπαράκι-κυλικείο. Το ονόμασαν BARato κάνοντας λογοπαίγνιο αφού η λέξη *barato* στα ισπανικά σημαίνει φτηνό. Κάνοντας κατάληψη σε ένα χώρο που ως τότε δεν χρησίμευε σε τίποτα, τον διαμόρφωσαν, τοποθέτησαν τραπεζάκια και καθίσματα και άρχισαν να το λειτουργούν με πολύ φτηνές τιμές. Μέσα στο κλίμα αυτοοργάνωσης και εναλλακτικών δραστηριοτήτων που διαπερνά την Αργεντινή γεννήθηκε ένα μπαράκι αλληλεγγύης, από το οποίο επωφελούνται οι ίδιοι οι φοιτητές, αφού οι τιμές πώλησης είναι πολύ χαμηλές και ταυτόχρονα σαν προσωπικό απασχολούνται φοιτητές που βρίσκονται σε δυσχερέστατη οικονομικά θέση. Αλλά παράλληλα αναπτύσσεται αλληλεγγύη και δεσμός με τις συλλογικότητες των κατοίκων που αναπτύσσονται στις γειτονικές προς το πανεπιστήμιο περιοχές. Ορισμένα από τα πράγματα που πουλάνε, γλυκά, πίτες κ.λπ., τα προμηθεύονται από συνεταιρισμούς κατοίκων της Bajo Flores και ορισμένα από τα κέρδη τους κατευθύνονται στα λαϊκά συσσίτια της Villa 31.

Ας σημειωθεί πως οι τιμές πώλησης των προϊόντων ανέρχονται στο 40% των τιμών που έχει καθορίσει το επίσημο μπαρ του πανεπιστημίου που διαχειρίζονται ιδιώτες. Παρ' όλ' αυτά υπολογίζουν πως σε λίγο θα μπορούν να παρέχουν δυό φορές τη εβδομάδα δωρεάν σίτιση σε 100 φοιτητές, προσφέροντας τις λεγόμενες «υποτροφίες σίτισης». Σήμερα στο BARato απασχολούνται δέκα φοιτητές. Συζητείται η επέκταση του αξιοποιήσιμου χώρου, με την προσθήκη και άλλων τραπεζιών, ενώ κάνουν σχέδια να δωρήσουν βιβλία στη βιβλιοθήκη του ιδρύματος και να βελτιώσουν τις συνθήκες που επικρατούν σε διάφορους χώρους του πανεπιστημίου.

Καθώς το μπαράκι λειτουργεί χωρίς την άδεια των πανεπιστημιακών αρχών οι φοιτητές δέχονται πιέσεις για να το κλείσουν και να εκκενώσουν τον χώρο. Οι απειλές περιλαμβάνουν και την ανοικτή επέμβαση της αστυνομίας. Ωστόσο αυτοί αρνούνται, έχουν συστήσει ομάδες περιφρούρησης και κάθε νύκτα ορισμένοι κοιμούνται στο μπαράκι για να αποτρέψουν τυχόν κινήσεις αιφνιδισμού. Αλλωστε η μεγάλη τους δύναμη βρίσκεται στην αποφασιστικότητά τους και στη μεγάλη συμπαράσταση των φοιτητών του πανεπιστημίου.

Διακήρυξη ανάπης στην πλαϊνή κάμαρα

του
Jorge Enrique Adoum*

* **Jorge Enrique Adoum:** Ποιητής, δοκιμιογράφος και μυθιστοριογράφος από το Εκουαδόρ, γεννημένος το 1928. Διευθυντής διάφορων λογοτεχνικών εκδόσεων στη χώρα του, δούλεψε πλάι στον Πάμπλο Νερούδα ως προσωπικός του γραμματέας, καθώς και στα γραφεία της ΟΥΝΕΣΚΟ στο Παρίσι. Το 1989 τιμήθηκε με το Βραβείο Λογοτεχνίας της χώρας του.

Θα σου πω ένα πράγμα: ήταν στιγμές που δεν είχα μητέρα μα μια γυναίκα που με έφερε στο φως. Ο πατέρας ήταν σιδηροδρομικός από γεννησιμιού του. Όταν ήταν στο σπίτι, τις μέρες που διαρκούσε ο εγκλεισμός του, ξάπλωνε νωρίς και διάβαζε τιμολόγια δρομολογίων, ναύλα φορτίων, αποστάσεις μετ' επιστροφής από την Ουίγκρα στο Ναρανχίτο, από το Μπουκάι στο Κολούμπε, από το Αλαουσί στο Ντουράν. Η γυναίκα, στην άκρη του κρεβατιού της συμφοράς της, πάλευε να σώσει τα πουκάμισά μας από το μαρασμό. Δε μιλούσαν μα φώναζαν ξεστομίζοντας αριθμούς. Φώναζαν για να μας κάνουν να μεγαλώσουμε. Γιατί ήμασταν τα παιδιά τους, η πείνα και η μοχθηρία πολλαπλασιασμένες επί πέντε. Τα κορίτσια θρηνολογούσαν κάθε τόσο το χαμό των φουστανιών τους και τα αγόρια κάναμε κοπάνα από το σχολείο για να βρούμε λίγο φαγητό. Θυμάμαι ότι αυτός πάντα έφευγε, εξερευνητής ή δραπετής, χωρίς όμως να γυρεύει την επιβίωση της φυλής του σε άλλη χώρα. Αυτή γαντζωνόταν στα αξέχαστα πόδια του για να μην την αφήσει μονάχη. Κι όταν μας τσάκωναν εκεί, μας μπόλιαζαν οι τύψεις και αναφωνούσαμε «Συγγνώμη μπαμπά, συγγνώμη». Ύστερα μεγάλωσα και κατάλαβα ότι αυτό ονομαζόταν φτώχεια.

Μερικά βράδια, πριν να αμπαρώσει την πόρτα της, κουβαλούσε χωρίς ντροπή μία κανάτα με νερό και μία πετσέτα. Ύστερα μεγάλωσα και έμαθα ότι αυτό ονομαζόταν έρωτας. Εμείς δε θα είμαστε έτσι. Γιατί έκαναν έρωτα και δε μιλούσαν, και όπως είπα πριν και απ' ό,τι όλοι μας ξέρουμε, αυτό δεν είναι αρκετό. Και εμείς τα παιδιά βλέπαμε τα σύνεργα αυτού που θα πρέπει να ήταν μία θλιβερή συνουσία. Εμείς δε θα πρέπει να μείνουμε φτωχοί.

Αυτός ήταν ένας άνθρωπος μοναχικός. Όταν άκουγε το σφύριγμα του τρένου μάς μισούσε, το μοναδικό του αμάρτημα, και χτυπούσε το κεφάλι του στο κελί του, στους τοίχους του οποίου σημείωνε τις μέρες που τα διακονάρικα στόματα και οι γυναίκες του σπιτιού κλέβανε από τη ζωή του. Γι' αυτό και μετά από αιώνες σιωπής ξεχείλιζαν από το στόμα του ονόματα σταθμών, καρβιτών και πόλεων. Έτσι φαίνονταν τουλάχιστον σε εμένα, γιατί μου φέρνανε ζάλη και δε μου θύμιζαν ονόματα γυναικών.

Αυτή ήταν καταδικασμένη να περιμένει. Πώς είναι να φεύγεις, τον ρώτησε μια φορά που συζητούσαν. Είναι μακριά, απάντησε. Και, αλίμονο, δεν της είπε τίποτα για τη στέρφα γη, για τον πνιγρό αέρα ανάμεσα βάλτου και βροχής, δεν της μίλησε για το Μπαχίο, ούτε και για τη μπλούζα του, την κατάστικτη από πυγολαμπίδες. Και εγώ τη σπλαχνίζομαι. Ποτέ της δεν έμαθε η καμένη για τους αμμόλοφους πέρα από το ποτάμι, ποτέ της δεν αντίκρισε τη θάλασσα. Μόνη κι έρημη.

Και η μοναξιά κοιμόταν πλάι στην απόγνωση, καθεμιά στην εγκατάλειψή της.

Αυτός ξυπνούσε τα χαράματα. Η αυγή υψωνόταν με φόντο το φόβο του αφανισμού και όχι τον ουρανό. Εγώ πήγαινα τρεμουλιάζοντας μέχρι τη γαλάζια πόρτα του αρτοποιείου και φανταζόμουν πόσο θα μισούνταν αυτή την ώρα, θωρώντας στη σιωπή τα σώματά τους. Κι αυτό γιατί το βράδυ, τρομοκρατημένα, το ένα άγγιξε το άλλο μες στο σκοτάδι. Εμείς δε θα είμαστε έτσι.

Κοίτα, καλύτερα να μην είμαστε τίποτα. Γιατί υπήρξε μία φωτογραφία: μία γυναίκα και ένας άντρας, για πάντα αγαπημένοι, όπως συνήθως συμβαίνει στα πορτρέτα. Και ήταν αυτοί, αγάπη, ήταν τα πτώματά τους.

Απόδοση: Κ.Π.

Χτίζοντας από κοινού το Σχολείο της Αλληλεγγύης

Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΜΙΑΣ ΔΙΑΛΕΞΗΣ ΣΤΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Προηγούμενα τεύχη έχουν ήδη συμπεριλάβει ανάμεσα στα θέματά τους την κατασκευή του σχολείου στην Τσιάπας στο Μεξικό. Εξάλλου σ' αυτά ανατρέξαμε για να συμπληρώσουμε στοιχεία που μας έλειπαν και να παρακολουθήσουμε διατυπωμένες σκέψεις άλλων, όταν προσπαθούσαμε να συντάξουμε μαζί με τις δικές μας σκέψεις το κείμενο μιας διάλεξης στη Σχολή Αρχιτεκτόνων με θέμα «Η συμμετοχική υλοποίηση μιας αρχιτεκτονικής πρότασης: ένα κοινοτικό σχολείο στην Τσιάπας», υπό την επίβλεψη του καθηγητή Σταύρου Σταυρίδη.

Το αρχικό, γενικό ενδιαφέρον για μια αρχιτεκτονική που δεν μπορεί να είναι ούτε κοινωνικά ούτε πολιτικά ουδέτερη και που για να αναιρέσει την ουδετερότητά της πρέπει να έρθει σε επαφή με τους ανθρώπους και το κοινωνικό πλαίσιο ζωής τους δεν ήταν αρκετό για να ορίσει το θέμα. Η εμπειρία της πραγματικότητας της κατασκευής του σχολείου στην Τσιάπας συνόψισε τους προβληματισμούς μας και χρησιμοποιήθηκε ταυτόχρονα ως παράδειγμα όπου μια κατασκευαστική ανάγκη υλοποιείται μέσα από μια αρχιτεκτονική και κατασκευαστική πρακτική που ενθαρρύνει τη συμμετοχή και τη συνεργασία, που αναδεικνύει την επικοινωνία ως τόπο δράσης.

Η ανάλυση που επιχειρήσαμε δεν περιορίστηκε στην περιεργασία του αρχιτεκτονικού αντικειμένου που σταδιακά διαμορφώνεται, αλλά είχε σκοπό να συμπεριλάβει την αξία της ιδιόμορφης διαδικασίας που εξελίσσεται στον ιστορικό χρόνο και γεωγραφικό τόπο ενός κοινωνικού σχηματισμού που διαφέρει από τη γνωστή σε μάς πραγματικότητα. Η περιγραφή της διαδικασίας ξεκινάει από τη στιγμή που διατυπώθηκε το κοινωνικό-αρχιτεκτονικό αίτημα, τότε δηλαδή που δύο συμφοιτητές μας παρουσίασαν τα σχέδια της διπλωματικής τους πρότασης. Τα σχέδια και οι μακέτες τους αφορούσαν την επεξεργασία μιας αρχιτεκτονικής πρότασης μετά την αναγνώριση της ανάγκης για κατασκευή κοινοτικών σχολείων στις ζαπατίστικες κοινότητες. Η αφορμή για το ξεκίνημα της διαδικασίας είναι τα σχέδια, που ενεργοποιούν μια συλλογική δράση στην Ελλάδα, την οποία συντονίζει η κοινή διάθεση για έμπρακτη εκδήλωση αλληλεγγύης στις ζαπατίστικες κοινότητες. Στη συνέχεια μεταφέρονται, τροποποιούνται και γίνονται τελικά εργαλείο πολιτισμικής συνεύρεσης και ανταλλαγής.

Η υλοποίηση μιας, αρχικά αρχιτεκτονικής, πρότασης στα πλαίσια της σχολής, εμφανίζεται στην πράξη, ως πολιτιστική σύνθεση που υπερβαίνει γεωγραφικά και εθνικά σύνορα, αφού σε αυτή οι πρωταγωνιστές είναι πολλοί και διαφορετικοί, όχι κατ' ανάγκη «γνώστες» του αντικείμενου της κατασκευής, αλλά άνθρωποι που αποδέχονται τις διαφορές τους και συνδημιουργούν το υλικό περίβλημα – κτίριο, που θα στεγάσει τις διαδικασίες μιας νέου τύπου εκπαίδευσης, με την επωνυμία «Σποράκι του Ήλιου», και που βασίζεται ακριβώς σε αυτές τις αρχές της ισοτιμίας, της αξιοπρέπειας και της αλληλεγγύης, στοιχεία χαρακτηριστικά των επιδιώξεων των Ζαπατίστας σε όλα τα επίπεδα της κοινωνικής τους δομής.

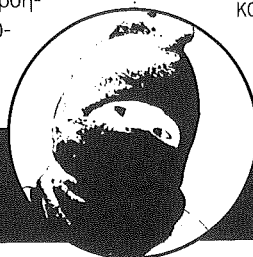
Κατ' αυτόν τον τρόπο, πέρα από την ίδια τη σημασία του σχολείου αυτού, ως κοινοτικού κτιρίου σε μια χτυπημένη κατά το παρελθόν περιοχή στο επίπεδο των «συμβόλων» της επιδιωκόμενης αυτόνομης κοινωνικής της συγκρότησης (το δημαρχείο που κατασκευάστηκε στην Τανιπέρλα κήκε στα εγκαίνιά του από παραστρατιωτικούς), μπορούμε να αναγνωρίσουμε μια άλλου τύπου συμβολική σημασία στην προσπάθεια για την κατασκευή του, που έγκειται κυρίως στη διαφορετικότητα (σε σύγκριση πάντα με άλλες προσπάθειες της αρχιτεκτονικής πρακτικής που εντάσσεται σε αναπτυξιακά προγράμματα βοήθειας) του τρόπου συμμετοχής σε αυτήν, τόσο από την πλευρά των εθελοντών από την Ελλάδα, όσο και από τους

ιδίους τους κατοίκους της κοινότητας. Το γεγονός της οικονομικής στήριξης του έργου από την ελληνική κοινωνία, αλλά, και κυρίως, η έμπρακτη συμμετοχή στη συλλογική συγκρότηση ομάδων εθελοντών (ήδη έχουν βρεθεί στην Τσιάπας 14 αποστολές αποτελούμενες από 60 περίπου άτομα), είναι τα στοιχεία εκείνα που προσδίδουν στην προσπάθεια αυτή έναν επιπλέον συμβολικό χαρακτήρα, ο οποίος τελικά αποτυπώνεται στο χώρο και επηρεάζει τη βιωματική σχέση των ανθρώπων με αυτόν.

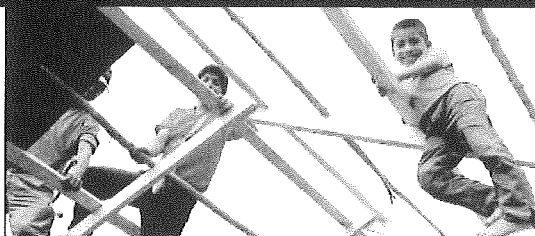
Η από κοινού υλοποίηση του κατασκευαστικού έργου γίνεται τελικά δυνατή, γιατί υπάρχουν κάποιες κοινωνικές συνθήκες που λειτουργούν ως προϋποθέσεις. Ο κοινωνικός σχηματισμός, στον οποίο και αναφέρεται η ίδια η πρακτική που αναπτύσσεται στο εργοτάξιο, είναι τέτοιος που συλλογικές διαδικασίες αποτελούν τη βάση της κοινωνικής ζωής και οργάνωσης. Επιτρέπει τη διαρκή αναζήτηση, φτάνοντας στο σημείο να ξεριζώνει -όπως στην περίπτωση της εφαρμογής του νέου εκπαιδευτικού προγράμματος- το παρελθόν και να το αλλάζει, μέσα από ένα συλλογικό τρόπο έκφρασης. Στη ζαπατίστικη ετερότοπη κοινότητα, η οποιαδήποτε πολιτιστική δράση, όπως είναι και η κατασκευή ενός Κέντρου Επιμόρφωσης Πολιτιστικών Λειτουργιών, ασκείται ως αθροισμένη και συνθετική διαδικασία που προσαρμόζεται στις μετέωρες κάθε φορά συνθήκες του παρόντος.

Οι συμμετοχικές διαδικασίες εδώ οδηγούν στην επιτυχή -όπως φαίνεται- παραγωγή ενός «σχολικού χώρου», πολύ κοντά στα πρότυπα «κοινοτικά σχολεία» που επιχειρήθηκαν στο παρελθόν από αρχιτέκτονες και εκπαιδευτές σε συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση ή το κράτος στην Ευρώπη και τις ΗΠΑ, και που όπως φαίνεται απέτυχαν λόγω της ανεπάρκειας των κοινωνικών και πολιτικών συνθηκών. Η ανατροπή της σχέσης δασκάλου-μαθητή που επιδιώκεται και στη συνέχεια οργανώνεται από την αντίληψη των Ζαπατίστας για την εκπαιδευτική λειτουργία, μπορεί να συσχετιστεί μεταφορικά με τη σχέση αρχιτέκτονα-χρήστη. Και στα δύο σχήματα σχέσεων που διαμορφώνονται στις ζαπατίστικες κοινότητες, αυτοί που συμμετέχουν αλληλοβοηθούνται προκειμένου να ανακαλύψουν την πραγματικότητα και στη συνέχεια να φτιάξουν μια νέα. Η πιο εκλεπτυσμένη γνώση του δασκάλου αλλά και του αρχιτέκτονα, που αφορούν το πεδίο της εκπαιδευτικής και αρχιτεκτονικής δράσης αντίστοιχα, μεταμορφώνονται μέσα από την εμπειρική γνώση των κοινοτήτων, ενθαρρύνουν τη συνάντηση και τη διαλογική επικοινωνία μέσω της δημιουργικής συνεργασίας.

B.E. - K. Γ.

Το Μεγάλο Σπίτι έχει γίνει πολύ όμορφο!

Τρεις επιστολές από τους *promotores* της Εκπαίδευσης του Δήμου Ρικάρντο Φλόρες Μαγόν της Τσιάπας

Οι επιστολές που ακολουθούν στάλθηκαν από τις ομάδες των *promotores* της εκπαίδευσης (Πολιτιστικών Λειτουργιών) του Αυτόνομου Δήμου Ρικάρντο Φλόρες Μαγόν και απευθύνονται στην Καμπάνια «Ένα Σχολείο για την Τσιάπας» καθώς επίσης και σε όσους και όσες στηρίζουν την προσπάθεια κατασκευής του Κέντρου Εκπαίδευσης Πολιτιστικών Λειτουργιών στον Δήμο αυτό. Όπως φαίνεται και από τα γραφόμενα των *promotores*, ήδη έχουν αρχίσει οι εκπαιδευτικές και πολιτιστικές δραστηριότητες στο Κέντρο Εκπαίδευσης που κατασκευάζεται με τη συμβολή των Ομάδων Αλληλεγγύης από την Ελλάδα, ενώ συνεχίζεται η κατασκευή της βιβλιοθήκης και των υπόλοιπων κτιρίων.

Ομάδα 1

Κέντρο Διαμόρφωσης της Εκπαίδευσης του Αυτόνομου Εξεγερμένου Δήμου Ricardo Flores Magon

5 Ιούνη του 2003, Τσιάπας, Μεξικό.

Στην Επιτροπή Αλληλεγγύης στους Ζαπατίστας

Αδελφοί και αδελφές:

Σας χαιρετάμε και σας αγκαλιάζουμε όλους και όλες εσάς. Ελπίζουμε να 'σαστε καλά, ελπίζουμε η καρδιά σας να συνεχίζει να 'ναι δυνατή. Για να συνεχίσουμε μαζί να παλεύουμε για δικαιοσύνη, για δημοκρατία και Ελευθερία.

Μ' αυτό το γράμμα σας στέλνουμε ένα ευχαριστώ. Γιατί σκέφτεστε τον αγώνα μας και γιατί στηρίζετε το χτίσιμο της στέγης της Αληθινής Εκπαίδευσης. Ξέρουμε πως και στην Ελλάδα πολλά αδέρφια αγωνίζονται και πως έχουν την ίδια καρδιά με μας. Γι' αυτό σας ευχαριστούμε. Για την δουλειά και την αντίστασή σας. Γιατί η δική σας δουλειά και η δική σας αντίσταση κάνει πιο δυνατή την Οργάνωση των λαών μας. Κι ευχαριστούμε κι εκείνους κι εκείνες που δεν μπορούν να 'ρθουν για όσα κάνουν για μας.

Θέλουμε να σας πούμε πως ήδη κατοικούμε το Κέντρο Εκπαίδευσης, ήδη κάνουμε γιορτές, μαθήματα και άλλες δραστηριότητες.

Το muk'ul na' (το μεγάλο σπίτι) έχει γίνει πολύ όμορφο.

Θα θέλαμε να σας ευχαριστήσουμε και για την πολιτική δουλειά που κάνετε στη χώρα σας για να κάνετε γνωστό τον αγώνα μας, τις ανάγκες μας και την αντίστασή μας. Εμείς συνεχίζουμε να δουλεύουμε με τα αγόρια και τα κορίτσια μας για να χτίσουμε την Αληθινή Εκπαίδευση, τη δική μας εκπαίδευση που μιλάει για τα δικαιώματα των λαών μας, για τις διεκδικήσεις μας, για τον πολιτισμό και την γλώσσα μας.

Ποτέ δεν θα ακολουθήσουμε το δρόμο της κακής κυβέρνησης, γιατί είναι ένας δρόμος χωρίς διέξοδο για τις διεκδικήσεις μας. Γι' αυτό οι λαοί μας άρχισαν να κτίζουν την Αυτονομία τους. Και ως μην αναγνωρίζεται από την μεξικάνικη κυβέρνηση η αυτονομία μας, εμείς οι λαοί σε αντίσταση θα συνεχίσουμε να οργανωνόμαστε στους Αυτόνομους Δήμους για να λύσουμε τα αιτήματά μας, όλοι μαζί, με συλλογική δουλειά.

Αυτό είναι τα λόγια μας, τα λόγια των δασκάλων της Αληθινής Εκπαίδευσης.

Ομάδα 2

Κέντρο Διαμόρφωσης της Εκπαίδευσης του Αυτόνομου Εξεγερμένου Δήμου Ricardo Flores Magon

Στην Επιτροπή Αλληλεγγύης στους Ζαπατίστας

Αδελφές και αδελφοί:

Σας χαιρετάμε όλους και όλες. Ελπίζουμε να είσαστε καλά και εσείς και οι δικοί σας.

Θέλουμε να σας ευχαριστήσουμε για τον αγώνα σας και γιατί στηρίζετε την κατασκευή της στέγης της Αληθινής Εκπαίδευσης των κοινοτήτων μας. Θέλουμε μαζί σας να ονειρευτούμε την ελπίδα για το μέλλον των παιδιών μας, για το μέλλον του αγώνα μας.

Εμείς ως δάσκαλοι και δασκάλες, ως λειτουργοί της εκπαίδευσης, παλεύουμε να χτίσουμε την Αυτόνομη Εκπαίδευση. Μια εκπαίδευση διαφορετική από εκείνη του επίσημου σχολείου γιατί γεννιέται από την κοινότητα και ξεπηδάει από τα αιτήματά μας ως Ζαπατίστας.

Ελπίζουμε να μην σας αποκαρδιώνουν τα ψέματα που διαδίδει μέσα από τον τύπο η κακή κυβέρνηση. Γιατί η Αληθινή Εκπαίδευση είναι πολύ μεγάλη, είναι το όπλο μας για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων μας. Γι' αυτό και την χτίζουμε μαζί με τους λαούς μας. Για να μπορούν τα αγόρια και τα κορίτσια μας να προχωρήσουν, για να μπορούν ήσυχα να ακολουθήσουν μία Εκπαίδευση που τα σεβεται. Είμαστε πολύ περήφανοι που αντιστεκόμαστε μαζί με τα παιδιά μας. Είναι πολύ έξυπνα στα μαθήματά τους, γνωρίζουν κιάλας τα δικαιώματά τους, εφευρίσκουν καινούργια παιχνίδια κι αγωνίζονται για τα αιτήματά μας, για το μέλλον και για να μην χάσουν την ταυτότητά τους.

Η Αληθινή Εκπαίδευση, η εκπαίδευση για τα δικαιώματα και την ελευθερία είναι ο μοναδικός δρόμος για να προχωρήσουμε μπροστά.

Σας ευχαριστούμε που ενωθήκατε μαζί μας, που οργανωθήκατε μαζί μας. Γιατί με ενωμένες τις δυνάμεις μας θα δυναμώσουμε την αυτονομία.

Ελευθερία, Δικαιοσύνη και Δημοκρατία.

*Promotoras y promotores
της Αληθινής Εκπαίδευσης*

(Ομάδα 3)

Κέντρο Διαμόρφωσης της Εκπαίδευσης του Αυτόνομου Εξεγερμένου Δήμου Ricardo Flores Magon

5 Ιούνη του 2003

Τσιάπας, Μεξικό

Στην Επιτροπή Αλληλεγγύης με τους Ζαπατίστας

Αδελφοί και αδελφές:

Σας στέλνουμε έναν αδερφικό χαιρετισμό και το σεβασμό μας σε όλους και σε όλες εσάς που μας στηρίζετε. Ελπίζουμε να 'σαστε καλά εκεί που ζείτε κι εκεί που δουλεύετε.

Εμείς σαν δάσκαλοι και δασκάλες της Αληθινής Εκπαίδευσης, μαζί με τις αρχές του Αυτόνομου Δήμου μας, θέλουμε να σας πούμε πως συνεχίζουμε να χτίζουμε την δική μας εκπαίδευση στις κοινότητές μας. Ελπίζουμε πως θα 'μαστε ο δρόμος, πως θα γίνουμε μια και μόνη καρδιά στον αγώνα, για να υπάρξει μια και μόνη ζωή σ' όλο τον κόσμο: ζωή με αξιοπρέπεια.

Αυτή τη στιγμή ήδη κάνουμε μαθήματα στις καινούργιες αίθουσες που εσείς στηρίζετε την κατασκευή τους. Γι' αυτό σας στέλνουμε ένα ευχαριστώ. Γιατί παλεύετε για την Αληθινή Εκπαίδευση και για τη διάδοση του λόγου των Ζαπατίστας.

Ξέρουμε πως πολλοί αδελφοί και αδελφές δεν έχουν μπορεί να έρθουν. Αλλά εμείς κι αυτούς που δεν έχουν μπορεί να έρθουν, τους θυμάμαστε εδώ, στο κέντρο εκπαίδευσης. Γιατί ξέρουμε πως εσείς κι εμείς μαζί, χτίζουμε την Αυτονομία. Εμείς οι ιθαγενείς λαοί είμαστε σε αντίσταση γιατί η κακή κυβέρνηση δεν αναγνωρίζει τα δικαιώματά μας. Όλοι έχουμε δικαίωμα σε μια Εκπαίδευση αξιοπρεπή. Για να έχουν τα αγόρια και τα κορίτσια μας την ευκαιρία να μορφωθούν με σεβασμό στην ταυτότητά τους.

Ξέρουμε πως εσείς κι εμείς, αν και δεν έχουμε το ίδιο χρώμα, έχουμε το ίδιο αίμα και στις καρδιές μας την ίδια εξέγερση. Και ξέρουμε πως σας στοιχίζει πολύ κόπο η δουλειά που κάνετε για την Αληθινή Εκπαίδευση.

Σας αποχαιρετάμε με πολλή τρυφερότητα, αγάπη και ένα ευχαριστώ. Ελπίζουμε πως θα φτάσει αυτό το γράμμα στα χέρια σας. Και ελπίζουμε πως θα συνεχίσετε να παλεύετε μαζί μας.

*Δάσκαλοι και δασκάλες
της Αληθινής Εκπαίδευσης*

1970

Το κίνημα

των Μοντονέρος

Στις 29 Μαΐου του 1970, στην Αργεντινή, πέφτει θύμα απαγωγής ο στρατηγός Αραμπόρου, ο οποίος είχε διατελέσει πρόεδρος της χώρας από το 1955 ως το 1958. Ο στρατηγός Αραμπόρου υπήρξε μέλος της στρατιωτικής χούντας που ανέτρεψε τον Περόν. Ο Αραμπόρου εκτελέστηκε μερικές μέρες αργότερα από τους απαγωγείς του. Αυτή υπήρξε η πρώτη δημόσια πολιτική ενέργεια των Μοντονέρος, της μεγαλύτερης πολιτικοστρατιωτικής οργάνωσης που έδρασε στην Αργεντινή ιδιαίτερα κατά τη δεκαετία του '70.

Ο περονισμός

Ο στρατηγός Περόν ανήλθε στην εξουσία με πραξικόπημα το 1943 αλλά στη συνέχεια κατάφερε με την ψήφο του λαού της Αργεντινής, σε δύο διαδοχικές εκλογικές αναμετρήσεις, να περιβάλλει την προεδρική του θητεία με τη νομιμότητα της λαϊκής πλειοψηφίας. Δημιούργησε ένα ιδιόμορφο λαϊκιστικό κίνημα που έδωσε φωνή και δύναμη στους εργαζόμενους και στα πιο φτωχά και περιθωριακά στρώματα της χώρας. Με σαφή αντιιμπεριαλιστικά χαρακτηριστικά αλλά και ταυτόχρονα μια περιρρέουσα συμπάθεια προς τον ναζισμό το περονιστικό κίνημα κατάφερε να συσπειρώσει πολιτικά ρεύματα που ξεκίναγαν από την άκρα δεξιά και έφταναν ως την αριστερά. Αξιοποιώντας την οικονομική ευρωστία που απέφερε στην Αργεντινή ο εφοδιασμός με τρόφιμα, ιδίως κρέας, των κατεστραμμένων από τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο χωρών της δύσης, ο περονισμός κατάφερε να ενισχύσει σημαντικά την θέση των ασθενέστερων στρωμάτων. Αυτό όμως δεν εμπόδιζε τον Περόν να διολι-

σθαίνει σε ένα αυταρχικό τρόπο διακυβέρνησης, γεγονός που προκαλούσε την αντίδραση σημαντικού μέρους του πολιτικού κόσμου συμπεριλαμβανομένης της επίσημης αριστεράς. Όταν, συν τω χρόνω, στέρεψαν οι αγορές τροφίμων, η βαθιά οικονομική κρίση που ακολούθησε αποτέλεσε ένα ευνοϊκό για την ανατροπή του πλαίσιο. Καθώς η χούντα που ανέλαβε τη διακυβέρνηση μετά τον Περόν συνέχισε να κινείται μέσα στο ίδιο άσχημο οικονομικό κλίμα, στα φτωχά λαϊκά στρώματα παρέμενε η ανάμνηση της «χρυσής εποχής» του Περόν. Με κύριο εκφραστή τη συνδικαλισμένη και απόλυτα ελεγχόμενη από τους περονιστές εργατική τάξη, αναπτύχθηκε μια μαζική αντίσταση απέναντι στη χούντα που είχε και τη δυναμική της έκφραση. Είναι αξιοσημείωτο πως μέσα στα πρώτα δύο χρόνια που ακολούθησαν την ανατροπή του Περόν, έγιναν στην Αργεντινή 7.000 βομβιστικές επιθέσεις.

Σιγά-σιγά η δυναμική αντίσταση των περονιστών ξεθύμανε αλλά είχε βάλει μια πολιτική και ιδεολογική υποθήκη για το μέλλον. Η εξορία του Περόν στην Ισπανία διευκόλυνε την αποδέσμευση των ρευμάτων που είχαν διαμορφωθεί στο περονιστικό κίνημα. Παράλληλα η επικράτηση της κουβανέζικης επανάστασης διαμόρφωνε νέα δεδομένα στις αναζητήσεις των λαϊκών κινημάτων της Λατινικής Αμερικής. Ένας πρώην βουλευτής και διακεκριμένο στέλεχος του περονιστικού κινήματος, ο Τζον Κουκ, αναδείχτηκε στον κύριο εκφραστή του αριστερού επαναστατικού ρεύματος μέσα στα πλαίσια του κινήματος. Μη κρύβοντας τη συμπάθειά του για την Κούβα, επέμενε στην αναγκαιότητα του ένοπλου αγώνα και επηρέασε σημαντικό τμήμα της νέας γενιάς των περονιστών.

Ταυτόχρονα στον ίδιο δρόμο βάδιζε και ένα κομμάτι της άκρας αριστεράς.

Η εμφάνιση των Μοντονέρος

Ο ασφυκτικός έλεγχος των στρατιωτικών στην πολιτική ζωή και η επιδείνωση των συνθηκών διαβίωσης των λαϊκών στρωμάτων αποτελούσαν το ευνοϊκό κλίμα για την ανάπτυξη οργανώσεων που χρησιμοποιούσαν δυναμικές μορφές αγώνα. Οι αιματηρές εξεγέρσεις που σημειώθηκαν σε πόλεις της Αργεντινής στο τέλος

της δεκαετίας του '60 (το Cordobazo, το Rosariazo κ.λπ.) προσέφεραν επιχειρήματα και πληθώρα μελών στις οργανώσεις αυτές. Επαναστατικές Ενοπλες Δυνάμεις (FAR), Επαναστατικές Δυνάμεις Απελευθέρωσης (FAL), Περονιστικές Ένοπλες Δυνάμεις (FAP), Λαϊκός Επαναστατικός Στρατός (ERP) και οι Μοντονέρος ήταν οι σημαντικότερες από αυτές.

Τελευταίο χρονικά εμφανίστηκε το κίνημα των Μοντονέρος. Προηγήθηκε μια μυστική προεργασία δύο περίπου χρόνων μέχρι να φτάσουν στην απαγωγή του Αραμπούρου. Με επίκεντρο την Κόρδοβα και συγκεντρώνοντας στον αρχικό πυρήνα ομάδες περονιστών φοιτητών αλλά και μέλη χριστιανικών ριζοσπαστικών ομάδων, προσανατολίστηκαν προς τη συγκρότηση μιας πολιτικο-στρατιωτικής οργάνωσης. Εκτός από τη συμφωνία για τον δυναμικό χαρακτήρα της δράσης τους δεν μπορεί να ισχυρισθεί κανείς πως υπήρχε μια ταυτόσημη ιδεολογικοπολιτική τοποθέτηση του αρχικού αυτού πυρήνα. Συναντούσε κανείς περίπου όλες τις αποχρώσεις που υπήρχαν και στο περονιστικό κίνημα. Το κεντρικό τους σύνθημα «ο Περόν στην κυβέρνηση και ο λαός στην εξουσία» έδινε το στίγμα μιας αυστηρά περονιστικής οργάνωσης. Η συχνή αναφορά στην Εβίτα Περόν, την ηγέτρια των πιο φτωχών λαϊκών στρωμάτων, έδινε στους Μοντονέρος έναν χαρακτήρα εκφραστή των φιλολαϊκών παραδόσεων του περονισμού. «Εάν ζούσε η Εβίτα, θα ήταν Μοντονέρα» ήταν ένα από τα αγαπημένα τους συνθήματά.

Οι Μοντονέρος (ονομασία που χρησιμοποίησαν στο παρελθόν διάφοροι εξεγερμένοι κατά των Ισπανών και που σημαίνει άτακτοι), ανέπτυξαν γρήγορα μια σημαντική δυναμική δράση, με έντονο το στοιχείο του εντυπωσιασμού. Μέσα σε λίγο καιρό κατάφεραν να μετατρέψουν τον αρχικό περιορισμένο πυρήνα των δεκάδων μελών σε μια οργάνωση με πανεθνική εμβέλεια. Εκτός από τις βομβιστικές επιθέσεις, τις ληστείες και τις απαγωγές, τις συμβολικές ενέργειες και τις καταλήψεις οικισμών, οι Μοντονέρος ανέπτυξαν μια πολύ σημαντική δράση σε επίπεδο οργανώσεων γειτονιάς, συνδικάτων αλλά ιδιαίτερα στις τάξεις της περονιστικής νεολαίας.

Όταν η χούντα εξουθενωμένη πολιτικά υποχρεώθηκε να κηρύξει το 1973 εκλογές οι Μοντονέρος τάχθηκαν ανοικτά υπέρ της υποψηφιότητας Καμπόρα, του επίσημου υποψήφιου του περονιστικού κόμματος.

Ο Μάης της Αργεντινής

Στην πραγματικότητα ο Καμπόρα αποτελούσε το ενδιάμεσο στάδιο για την επάνοδο του Περόν στη διακυβέρνηση. Ο Καμπόρα ήταν μια έντιμη προσωπικότητα, αριστερών θα λέγαμε αποκλίσεων και απόλυτα πιστός στον Περόν. Ήταν πάντως ο ιδανικός υποψήφιος για να κερδίσει τις εκλογές δεδομένων των ριζοσπαστικών διαθέσεων που έτρεφε ένα μεγάλο τμήμα του λαού και ένα ακόμα μεγαλύτερο μέσα στις τάξεις των περονιστών. Τον Μάη του '73 ο Καμπόρα κέρδισε τις εκλογές και ταυτόχρονα η Αργεντινή ζούσε τον δικό της Μάη. Σε ένα πρωτοφανές ξέσπασμα δημόσια κτίρια, εργοστάσια, ακόμα και φυλακές απ' όπου απελευθερώνονται χιλιάδες πολιτικοί κρατούμενοι καταλαμβάνονται το ένα πίσω απ' το άλλο. Πρωταγωνιστικό ρόλο στο κύμα αυτό παίζουν κατά πρώτο λόγο η περονιστική νεολαία και οι ένοπλες οργανώσεις. Οι δυνάμεις καταστολής και οι ένοπλες δυνάμεις εκμηδενισμένες ηθικά και πολιτικά παρακολουθούν αμήχανα τη λαϊκή εξέγερση που συντελείται. Όλα δείχνουν πως η περονιστική αριστερά έχει το πάνω χέρι στις εξελίξεις.

Η επιστροφή του Περόν

Από την Ισπανία ο εξόριστος Περόν κάνει συνεχώς αμφιλεγόμενες δηλώσεις που μπορούν να ερμηνεύονται με διαφορετικούς τρόπους και κατά πως συμφέρει τις διαφορετικές τάσεις του περονισμού. Προαναγγέλλει την επιστροφή του στην Αργεντινή και την ενεργή ανάμειξή του στην πολιτική. Ο Καμπόρα προκήρυξε νέες εκλογές για τον Σεπτέμβριο και ετοιμάζεται να παραδώσει την προεδρία στον Περόν που χωρίς καμιά αμφιβολία θα ήταν ο νικητής. Το πολιτικό παιχνίδι περνάει ολοκληρωτικά στον έλεγχο του Περόν που ετοιμάζει την θριαμβευτική επάνοδο του στην Αργεντινή.

Την ημέρα της άφιξής του εκατομ-

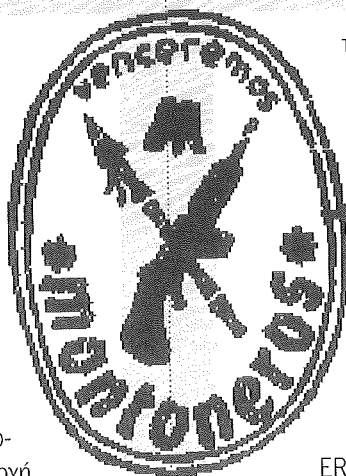
μύρια Αργεντινών έχουν κατακλύσει το αεροδρόμιο και τους δρόμους απ' όπου θα περνούσε η πομπή. Στον χώρο της επίσημης υποδοχής του όμως ξετυλίχθηκαν τρομακτικές σκηνές. Όταν οι φάλαγγες της περονιστικής νεολαίας με τα εμβλήματα των ένοπλων οργανώσεων έφταναν εκεί έγιναν δεκτές με μαζικά πυρά από τα μέλη της φασιστοειδούς συνδικαλιστικής μαφίας που είχαν ήδη καταλάβει τις επίκαιρες θέσεις γύρω από την εξέδρα. Δεκάδες οι νεκροί. Η μάχη για την επικράτηση ανάμεσα στις αντιτιθέμενες παρατάξεις του περονισμού είχε ξεκινήσει με τον δραματικότερο αλλά και τον πιο συμβολικό τρόπο. Η περονιστική αριστερά χτυπημένη υποχώρησε. Στην υποδοχή του ο Περόν περιτοιχιζόταν από τα πιο αντιδραστικά στοιχεία του κόμματός του.

Η περονιστική αριστερά εξακολουθούσε να εμπιστεύεται τον Περόν. Οργάνωνε μεγάλες κινητοποιήσεις και πορείες προς την κατοικία του για να σπάσει τον κλοιό απομόνωσης που πίστευε πως είχαν σχηματίσει γύρω του τα πιο αντιδραστικά στοιχεία του περονισμού. Ταυτόχρονα σημαντικές διεργασίες συντελούνταν στο εσωτερικό της τάσης. Οι Μοντονέρος απορρόφησαν ή συγχωνεύθηκαν με τις υπόλοιπες ένοπλες οργανώσεις του περονισμού, γεγονός που έφερνε τα χιλιάδες μέλη αυτών των οργανώσεων κάτω από κοινό σχεδιασμό και στρατηγική. Ο άξονας Μοντονέρος - περονιστική νεολαία έγινε ένας μαζικότερος πόλος συσπείρωσης. Στην ουσία διαμορφωνόταν μέσα στα πλαίσια του λαϊκού κινήματος δύο πόλοι: ο περονιστικός με τους Μοντονέρος επικεφαλής και της επαναστατικής αριστεράς με κύριο εκφραστή τον ERP-PRT, μικρότερης απήχησης αλλά με μεγαλύτερες επιχειρησιακές δυνατότητες.

Η ρήξη με τον Περόν

Η ανάληψη της προεδρίας από τον Περόν, τον Σεπτέμβριο του '73, και τα συντηρητικά μέτρα της διακυβέρνησής του, βάθυναν ακόμη περισσότερο το χάσμα ανάμεσα στον Περόν και την αριστερά του κινήματός του. Στην πρωτομαγιάτικη συγκέντρωση του '74, όταν ο Περόν άρχισε την ομιλία του, δεκάδες χιλιάδες συγκεντρωμένοι του γύρισαν την πλάτη και άρχισαν συντεταγμένοι να αποχωρούν από την πλατεία του Μάη ανεμίζοντας τα λάβαρα των Μοντονέρος. Η ρήξη ήταν οριστική και επίσημη. Λίγο αργότερα ο Περόν πέθανε και την προεδρία ανέλαβε η χήρα του Ισαβέλα, ενώ την πραγματική προεδρία ασκούσε ο Λόπες Ρέγκα, ακραίω δεξιών πεποιθήσεων και ουσιαστικός διοικητής της AAA, (Αντικομμουνιστική Συμμαχία της Αργεντινής), διαβόητης παραστρατιωτικής οργάνωσης που είχε διαπράξει πολλές δολοφονίες αγωνιστών της αριστεράς.

Οι Μοντονέρος στις 6 Σεπτέμβρη του '74 ανακοινώνουν το πέρασμά τους στην παρανομία και την επανέναρξη του ένοπλου αγώνα. Οι επιθέσεις τους στρέφονταν κα-

τά μελών των AAA, καθώς και ανώτατων στελεχών της συνδικαλιστικής μαφίας και της περονιστικής δεξιάς. Στις 19 Σεπτέμβρη απήγαγαν τους επιχειρηματίες αδελφούς Μπορν, μια απαγωγή που κατέληξε με την εισροή 60 εκατομμυρίων δολαρίων στο ταμείο τους.

Η παράλληλη δράση και του ERP, το άνοιγμα αντάρτικων μετώπων στην ύπαιθρο, η φρικτή οικονομική κατάσταση έδωσαν την αφορμή για την ανοικτή παρέμβαση των ενόπλων δυνάμεων. Στις 24 Μαρτίου του '76 ο στρατηγός Βιντέλα επικεφαλής στρατιωτικής χούντας ανέλαβε την εξουσία και την ευθύνη καταπολέμησης των επαναστατικών οργανώσεων και του λαϊκού κινήματος.

Η ήττα του κινήματος των Μοντονέρος

Η μάχη έγινε αδυσώπητη με καθημερινές συγκρούσεις, επιθέσεις ανταρτών και εξαφανίσεις αγωνιστών όλου του φάσματος της πολιτικής και συνδικαλιστικής αριστεράς. Πολύ σύντομα και ύστερα από σειρά χτυπημάτων εξουδετερώθηκε η μαχητική ικανότητα του ERP. Ο αγώνας για τις δυνάμεις καταστολής περιορίστηκε στην αντιμετώπιση των Μοντονέρος, που έδειχναν να αντέχουν και να προκαλούν την εξουσία της χούντας. Ανέπτυξαν κατά πολύ τη μαχητική τους ικανότητα διαθέτοντας ακόμη και μονάδες πυροβολικού. Ωστόσο κάτω από τα συντριπτικά αποτελέσματα της πιο σκληρής καταπίεσης που γνώρισε η Αργεντινή, η ικανότητα των Μοντονέρος άρχισε σταδιακά να περιορίζεται και στο τέλος του '78 είχε σχεδόν εξαλειφθεί. Σε μια κίνηση αυτοσυντήρησης που προκάλεσε αρνητικές εντυπώσεις ο βασικός ηγετικός πυρήνας της οργάνωσης κατάφερε να διαφύγει στο εξωτερικό απ' όπου πέτυχε να αναδιοργανώσει εν μέρει την οργάνωση και το

'79 εγκαινίασαν την πρώτη «αντεπίθεση» που έδωσε στην αρχή κάποια δείγματα επιτυχούς δράσης για να περιορισθεί όμως και αυτή στη συνέχεια. Το '80 ακολούθησε μια δεύτερη «αντεπίθεση». Οι Μοντονέρος διολίσθαιναν συνεχώς σε μια καταστροφική милитарιστική λογική. Έχοντας χάσει τις οργανωμένες διασυνδέσεις τους με την αργεντίνικη κοινωνία έπρεπε να καταφεύγουν στην αποκλειστική πρακτική των εντυπωσιακών δυναμικών ενεργειών για να αποδείχνουν μέσα τους αλλά και έξω απ' αυτούς πως είναι ζωντανοί, πως είναι αποτελεσματικοί. Ένας απελπισμένος αγώνας χωρίς προοπτική. Οι ομάδες των Μοντονέρος που επέστρεφαν στην Αργεντινή έπεφταν η μία μετά την άλλη στα χέρια των δυνάμεων ασφαλείας. Τα σημαντικότερα στελέχη τους που είχαν επιφορτισθεί με τη διεξαγωγή αυτής της μορφής αγώνα σκοτώθηκαν σε μάχες, ορισμένοι επιδεικνύοντας εξαιρετικά αποθέματα γενναιότητας, όπως ο κομαντάντε «Λίνο» που έχοντας αντισταθεί για ώρες στις στρατιωτικές δυνάμεις που τον πολιορκούσαν ανατινάχθηκε μόνος του με μεγάλης ισχύος βόμβα, εξαϋλώνοντας ουσιαστικά το σώμα του για να μην αποδειχθεί η πραγματική του ταυτότητα και πανηγυρίζουν οι αρχές την εξουδετέρωση ενός μέλους της Εθνικής Διεύθυνσης του κινήματος. Αρχές της δεκαετίας του '80 κάθε δυναμική αντίσταση στην Αργεντινή είχε σταματήσει. Το μεγαλύτερο μέρος του στελεχικού δυναμικού των επαναστατικών οργανώσεων κατά πρώτο λόγο αλλά και άλλων οργανώσεων της αριστεράς είχαν δολοφονηθεί, αν και απλά αναφέρονταν σαν εξαφανισμένοι. Την αντίσταση κατά της χούντας αναλάμβαναν με άλλα μέσα οι συγγενείς των εξαφανισμένων, και ιδιαίτερα οι μανάδες της πλατείας του Μάη.

Οι προσπάθειες επανασύστασης

Μετά την ήττα το εναπομείναν δυναμικό των Μοντονέρος έπεσε σε αδράνεια. Η ήττα δημιούργησε κριτικές, αυτοκριτικές και πολλά βασανιστικά ερωτήματα. Το κλίμα δυσπιστίας επέτεινε το γεγονός πως πολλά ηγετικά στελέχη των Μοντονέρος κατάφεραν να επιζήσουν σε αντίθεση με τον κύριο κορμό της οργάνωσης που πρόσφερε εκατόμβες θυμάτων. Φήμες περιφέρονταν για τον ρόλο που έπαιξαν τα επιζήσαντα ηγετικά στελέχη. Διατυπώθηκαν ακόμη και άμεσες κατηγορίες για συνεργασία με τις αρχές ασφαλείας εναντίον τους και ιδιαίτερα κατά του Μάριο Φίρμενις, ανώτατο πολιτικοστρατιωτικό ηγέτη των Μοντονέρος. Διάφορες επίσης εικασίες διατυπώθηκαν και για την κατάληξη του ταμείου της οργάνωσης. Ωστόσο όλα αυτά παρέμειναν στο επίπεδο των ερωτημάτων και της δυσπιστίας.

Όταν η χούντα μεταβίβασε την εξουσία στα πολιτικά κόμματα ακολούθησε ένα διάστημα κυριαρχίας των Ριζοσπαστών του Αλφονσίν. Στις τάξεις των περονιστών γίνονταν ζυμώσεις για την ανάδειξη της ηγεσίας που θα μπορούσε να αντιπαρατεθεί νικηφόρα στους Ριζοσπάστες. Ο Φίρμενις και οι περί αυτόν υποστήριξαν στις εσωτερικές διαδικασίες τον Μένεμ, που κατάφερε να επικρατήσει σε δύο συνεχόμενες προεδρικές αναμετρήσεις. Ο περονισμός αποδείκνυε πως δεν ήταν ένα νεκρό σχήμα. Η προεδρική θητεία του Μένεμ χαρακτηρίστηκε από την εφαρμογή μιας στυγνής νεοφιλελεύθερης πολιτικής, καθώς και από την απόλυτη υποταγή στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και τις Ηνωμένες Πολιτείες.

Αρκετά από τα στελέχη των Μοντονέρος αλλά και πρόσωπα της άμεσης επιρροής τους εντάχθηκαν στο δυναμικό της κεντρικής κυβέρνησης ή των πολιτειακών κυβερνήσεων του περονιστικού κόμματος. Ωστόσο σε αυτούς δεν συγκαταλέγονται ο Φίρμενις και άλλα σημαίνοντα πρόσωπα των Μοντονέρος, που αποφάσισαν να επαναδραστηριοποιηθούν κάτω από την επωνυμία Περονιστικό Κίνημα Μοντονέρος. Υιοθετώντας μετά την εξέγερση του Δεκεμβρίου του 2001 το σύνθημα «Να φύγουν όλοι» τοποθετήθηκαν ανοιχτά στο πλευρό των κινημάτων αντίστασης. Στις τελευταίες εκλογές υποστήριξαν τη μη συμμετοχή «στην εκλογική φάρσα». Σε διεθνές επίπεδο έχουν ταχθεί κατά της ALCA με παράλληλη υπεράσπιση του Τσάβες αλλά και όλων των σημαντικών λαϊκών κινημάτων που αναπτύσσονται στην Λατινική Αμερική. Η σαφέστατα αριστερή πολιτική τους όμως δεν φαίνεται πως μπορεί να προσδώσει την αίγλη και τη δύναμη του παρελθόντος στους Μοντονέρος. Οι καιροί έχουν αλλάξει. Νέα υποκείμενα αγώνα έχουν εμφανιστεί, νέες μορφές αγώνα αναταράσσουν την αργεντίνικη κοινωνία. Είναι όμως μια πράξη δικαίωσης για τους χιλιάδες δολοφονημένους Μοντονέρος, το οργανωμένο κομμάτι που παραμένει πιστό στην ιστορία του κινήματός τους να είναι ταυτισμένο με τους σκληρούς αγώνες που διεξάγουν σήμερα οι λαοί της Αργεντινής και της Λατινικής Αμερικής.

Σ.Γ.

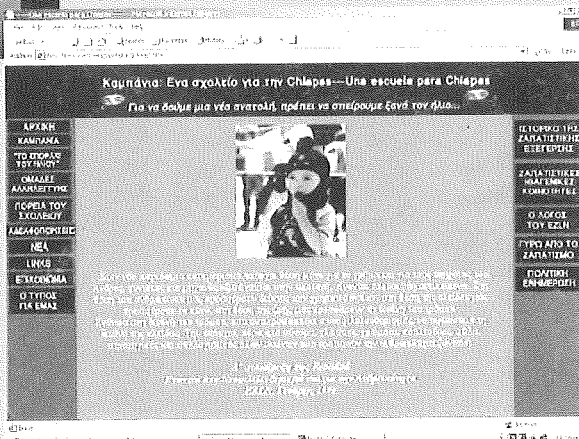
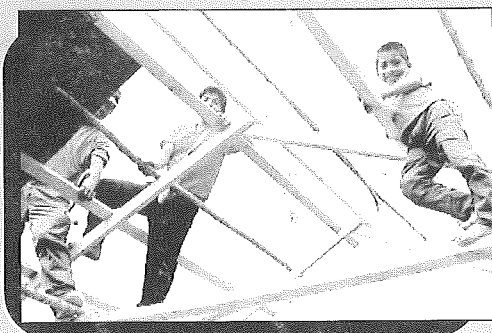
ΕΝΑ ΣΧΟΛΕΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΣΙΑΠΑΣ

Οικονομική καμπάνια αλληλεγγύης για τη δημιουργία Κέντρου Εκπαίδευσης
Δασκάλων - Πολιτιστικών Λειτουργιών στις ζαπατιστικές κοινότητες του Μεξικού

Καμπάνια: Ένα σχολείο για την Chiapas---Una escuela para Chiapas
Για να δούμε μια νέα ανατολή, πρέπει να απείρουμε ξανά τον ήλιο...

**ΓΙΑΤΙ Η ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ
ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΕΙ ΣΥΝΟΡΑ
ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΑΣΕΙΣ...**

ΒΑΛΤΕΤΣΙΟΥ 35, 1ος ΟΡΟΦΟΣ, ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ. 3813928, 7522248, 3844265 • E-MAIL: escuelapara@yahoo.com

ΑΡΙΘΜΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ: ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ 151/953408-39

και ιστοσελίδα: www.escuelazapatista.gr